

DEKAĎA

PRE

KULTÚRU

Začala sa významná dekáda pre kultúru a jej schopnosť reagovať na globálne výzvy v lokálnych podmienkach miest. Chceme posilňovať povedomie o tom, že my všetci ovplyvňujeme mesto a ono ovplyvňuje nás. Kultúra má v tomto vzťahu dôležitú úlohu.

Kultúru chápeme ako spôsob života, ako systém všetkých kultúrno-spoločenských fenoménov vyskytujúcich sa na území – od územného rozvoja, cez kultúrnu identitu, až po historickú a spoločenskú kontinuitu.

Rozvoj kultúry popísaný v tejto koncepcii predstavuje záujem o kvalitu života obyvateľov, o posilňovanie komunit a miestnej identity. Znamená snahu o lepšie pochopenie unikátnosti mesta a väčšiu spoluprácu medzi jednotlivými subjektmi verejnej správy na jeho území. Znamená podporu prehĺbovania participácie, ako aj sociálnej a komunitnej súdržnosti.

Preto je v našom spoločnom záujme, aby bol rozvoj kultúry našou zdieľanou víziou pre toto desaťročie.

Dekáda pre kultúru – Koncepcia udržateľného rozvoja kultúry Bratislava 2030 slúži obyvateľom a obyvateľkám, kultúrnym aktérom a aktérkam, rozmanitým komunitám a ľuďom angažujúcim sa vo svojich štvrtiach ako návod k naplneniu tejto vízie. Je zároveň kompasom pre magistrát, jeho kultúrnych pracovníkov a pracovníčky, ako aj ďalších odborníkov a odborníčky v oblasti tvorby mestských politik.

2030

DEKÁDA PRE KULTÚRU

Koncepcia udržateľného rozvoja kultúry Bratislava 2030 ● skrátená verzia

● ÚVOD

Pre Bratislavu chceme budúcnosť, ktorá myslí na kultúru. Od roku 2020 sme preto pripravovali Dekádu pre kultúru – Konceptiu udržateľného rozvoja kultúry BRATISLAVA 2030. Predstavuje prvý komplexný strategický materiál Bratislavy v oblasti kultúry, pričom reaguje na deficit v kultúre, ktoré vznikali desaťročia. Konceptia vznikala v spolupráci s vyše 150 kultúrnymi a komunitnými aktérmi. Prostredníctvom prieskumov sa do jej tvorby zapojilo viac ako 5000 respondentov, obyvateľov a obyvateľiek.

Aktuálne sme v treťom roku naplňania „dekády“, nakoľko konceptia zachytáva aj opatrenia, ktoré realizujeme od roku 2020, a ktoré prispievajú k jej cieľom. Dôležitá je však udržateľnosť týchto aktivít, ako aj udržateľnosť záväzkov, ktoré si mesto v oblasti kultúry stanovilo. Napriek tomu, že mnohé z problémov popísaných v koncepcii majú v súčasnosti rozbehnuté opatrenia na ich zmiernenie, popis problémov a negatívnych trendov zachová vame pre priblíženie kontextu a východísk.

Ako chceme pracovať s kreatívnym potenciálom mesta? Ako zapojíme obyvateľov a komunity do jeho kultúrneho života? Ako plánujeme koncepčne pracovať s dielami vo verejnom priestore? Ako zlepšíme služby a ponuku mestských kultúrnych inštitúcií? A ako sa môže z Bratislavy stať rozpoznateľné európske mesto so silnou značkou a identitou? Konceptia udržateľného rozvoja kultúry BRATISLAVA 2030 má ambíciu na tieto a iné otázky nájsť skutočné odpovede.

Ako bude vyzeráť kultúra v Bratislave v roku 2030?

Bratislava v roku 2030 bude zabezpečovať inkluzívnu ponuku a kultúrne služby pre všetkých ľudí v meste tak, aby bola kultúrna Bratislava dostupná. Bude mestom, ktoré vytvára podmienky pre rozmanité kultúrne aktivity, obohacuje kultúrny život mesta a významne sa podieľa na rozvoji občianskych organizácií pôsobiacich v kultúre. Len tak bude Bratislava rozmanitá. V mestských štvrtiach na celom území mesta bude podporovaný kvalitný komunitný život. Bratislava susedská bude miestom, kde budú obyvatelia nachádzať podporu a príležitosti pre občianske vyjadrenie a upevňovať svoj vzťah k spoločnému priestoru mesta.

Bratislava ochraňujúca nebude v roku 2030 zabúdať na svoje kultúrne dedičstvo, ale bude profesionálne a efektívne pristupovať k jeho ochrane. Bratislava pamätajúca bude vedome pracovať so svojou identitou a pamäťou, a sprístupňovať svoje kultúrne a historické hodnoty. Bratislava monumentálna bude koncepčne narábať s dielami vo verejnom priestore mesta, pričom bude rešpektovať princíp kvality.

Bratislava kreatívna bude v roku 2030 poznať a vedome rozvíjať svoj kreatívny potenciál postavený na ľuďoch a odvetviach, a bude podporovať kultúrne inovácie pre vyššiu konkurencieschopnosť. Bratislava rozpoznateľná ponúkne tvár sebavedomého kultúrneho mesta, ktoré je v medzinárodnom

kontexte jedinečné, pričom ako Bratislava cezhraničná bude aktívnym iniciátorom udržateľnej cezhraničnej kultúrnej spolupráce v metropolitnom regióne troch krajín.

Bratislava bude v roku 2030 vnímať dôležitosť kultúry pre spoločnosť a jej prínos pre kvalitný život všetkých obyvateľov. Kultúra bude stáť v centre záujmu verejných politík mesta, s vybudovaným stabilným zázemím a rastúcim statusom u verejnosti. Zlepší sa jej financovanie a posilnia sa personálne kapacity jej spravovania. Bratislava udržateľná bude mestom, kde kultúra plnohodnotne prispieva k spoločnému úsiliu jeho udržateľného rozvoja.

Bratislava má kultúrny plán pre túto dekádu a vie, ako ho naplňať.

OBSAH

3	ÚVOD
6	PRÍHOVORY
8	ŠTRUKTÚRA A VZNIK KONCEPCIE
10	KULTÚRA V UDRŽATEĽNOM ROZVOJI MESTA
12	KULTÚRNA BRATISLAVA 2030
14	KULTÚRNY A KOMUNITNÝ ŽIVOT
18	● Bratislava dostupná
22	● Bratislava rozmanitá
27	● Bratislava susedská
32	KULTÚRNE DEDIČSTVO
36	● Bratislava ochraňujúca
39	● Bratislava pamätajúca
44	● Bratislava monumentálna
46	KREATÍVNY POTENCIÁL
51	● Bratislava kreatívna
54	● Bratislava rozpoznateľná
58	● Bratislava cezhraničná
60	KAPACITY A KVALITA INŠTITÚCIÍ
64	● Bratislava udržateľná
76	CIELE UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA
82	KOMPLETNÝ PREHĽAD OPATRENÍ
97	SKRATKY
98	ZDROJE

Kultúre patrí v našom meste popredné miesto v prioritách

Publikácia Dekáda pre kultúru: Koncepcia udržateľného rozvoja kultúry Bratislava 2030, ktorá sa Vám dostáva do rúk, je významná z viacerých dôvodov.

Dokument vznikol v rokoch 2020 – 2022, ktoré poznačila skúsenosť s pandemiou. Práve toto obdobie, najmä v čase prísnych obmedzení, kultúru (tvorcov aj divákov) výrazne zasiahlo. Súčasne sa práve v tomto období naplno ukázala dôležitosť kultúry pre celú našu spoločnosť i jednotlivu pre každého z nás. Práve kultúra a umenie sú živnou pôdou tvorivosti a komunitného spájania, ktoré vedú k prosperite spoločnosti, v našom prípade k prosperite nášho mesta.

Počas týchto dvoch rokov práce na tvorbe Koncepcie pokračovali, vznikala v spolupráci s desiatkami kultúrnych a komunitných aktérov, v dialógu s mestskými časťami a so zapojením viac ako 5000 respondentov. Na otázky, akú chceme Bratislavu budúcnosti, pokiaľ ide o kultúru a jej jednotlivé aspekty, ponúka publikácia odpovede. Koncentrácia kultúry v hlavnom meste je vysoká, je to prirodzené, ale ak sa chceme pričiniť o to, aby sa ďalej zdravo rozvíjala, je dôležité poznať východiská a smerovanie. Strategické dokumenty k tejto téme mestu doposiaľ chýbali. Oddelenie kultúry bolo dlhé roky súčasťou Oddelenia školstva, športu, mládeže a kultúry. Dnes už Oddelenie kultúry pracuje samostatne a mesto má svoju historicky prvú koncepciu rozvoja kultúry.

Ďakujem kolegom z Magistrátu, celému tímu odborníkov a odborníčk z kultúry, ktorí pracujú pod vedením Zuzany Ivaškovej, za vznik strategického dokumentu a rámca pre rozvoj kultúrnej politiky mesta. Teším sa na jej postupnú realizáciu, azda o to viac, že nezačínáme od nuly – máme Nadáciu mesta Bratislavy, projekt Open Call BKIS, rekonštruujeme Michalskú vežu, vybudovali sme depozitáre pre uloženie zbierkových predmetov galérie a múzea a pod. Priestor a potenciál

vidíme v systémovej starostlivosti o naše kultúrne dedičstvo, vo výraznejšom nadväzovaní medzi-národnej spolupráce, ale aj v ešte prehľadnejšom informovaní o množstve zaujímavých kultúrnych podujatí, ktoré sa na území nášho mesta konajú. Cieľom je ešte viac zvýšiť záujem o kultúru zo strany verejnosti.

Úlohu pre najbližšiu dekádu nie je málo, no je mimoriadne dôležité, že máme v rukách tento koncepčný materiál. Je to dôležité, pretože mestá, ktoré vytvárajú kvalitný, kultivovaný a bezpečný verejný priestor, ktoré poznajú a podporujú svoje komunity, ktoré sa usilujú o rozmanitosť a dostupnosť kultúry pre všetkých obyvateľov a majú ju na popredných miestach v prioritách svojich aktivít, sú nepochybne lepšími miestami pre život a o to nám ide.

Dosiahnuť zmenu

Kultúra je verejným statkom, príliš hodnotným na to, aby sa o nej rozhodovalo účelovo či improvizovane. Žiada si, tak ako iné oblasti verejného života spoločnosti, koncepčné uchopenie. Keď nemáme plán, nie je ani čo implementovať a nie je ani priestor pre verejnú kontrolu záväzkov, či postupujeme správne. Ak sú výstupom plánovania konkrétne stratégie, ktoré vznikli participatívne, vytvárajú záväzok. Z tohto hľadiska strategické plánovanie vnímame ako dôležitý nástroj uplatňovania demokracie.

Vytvorenie koncepcie Dekáda pre kultúru je pre nás prejavom zodpovednosti voči verejným zdrojom hlavného mesta v oblasti kultúry a nástrojom kontroly ich použitia vo verejnom záujme. Koncepcia má priniesť systémovosť a zabrániť náhode v konaní mesta pri tvorbe projektov, programov či mechanizmov v oblasti kultúry. Existencia prvého koncepčného plánu hlavného mesta SR Bratislavy v oblasti kultúry je dôkazom, že sa nad postavením kultúry premýšľalo, vyjasňovali sa potreby, problémy a motivácie. Tie pomohli naformulovať ciele a cesty vedúce k ich napĺňaniu.

Po analýze súčasného stavu a formulovaní problémov sa hľadali riešenia – vznikla stratégia, ktorá sa aktuálne zavadza do praktického života. Ponúka štruktúrované reakcie na existujúce problémy a prináša komplexnú odpoveď na otázku, ako bude v Bratislave vyzeráť kultúra v roku 2030.

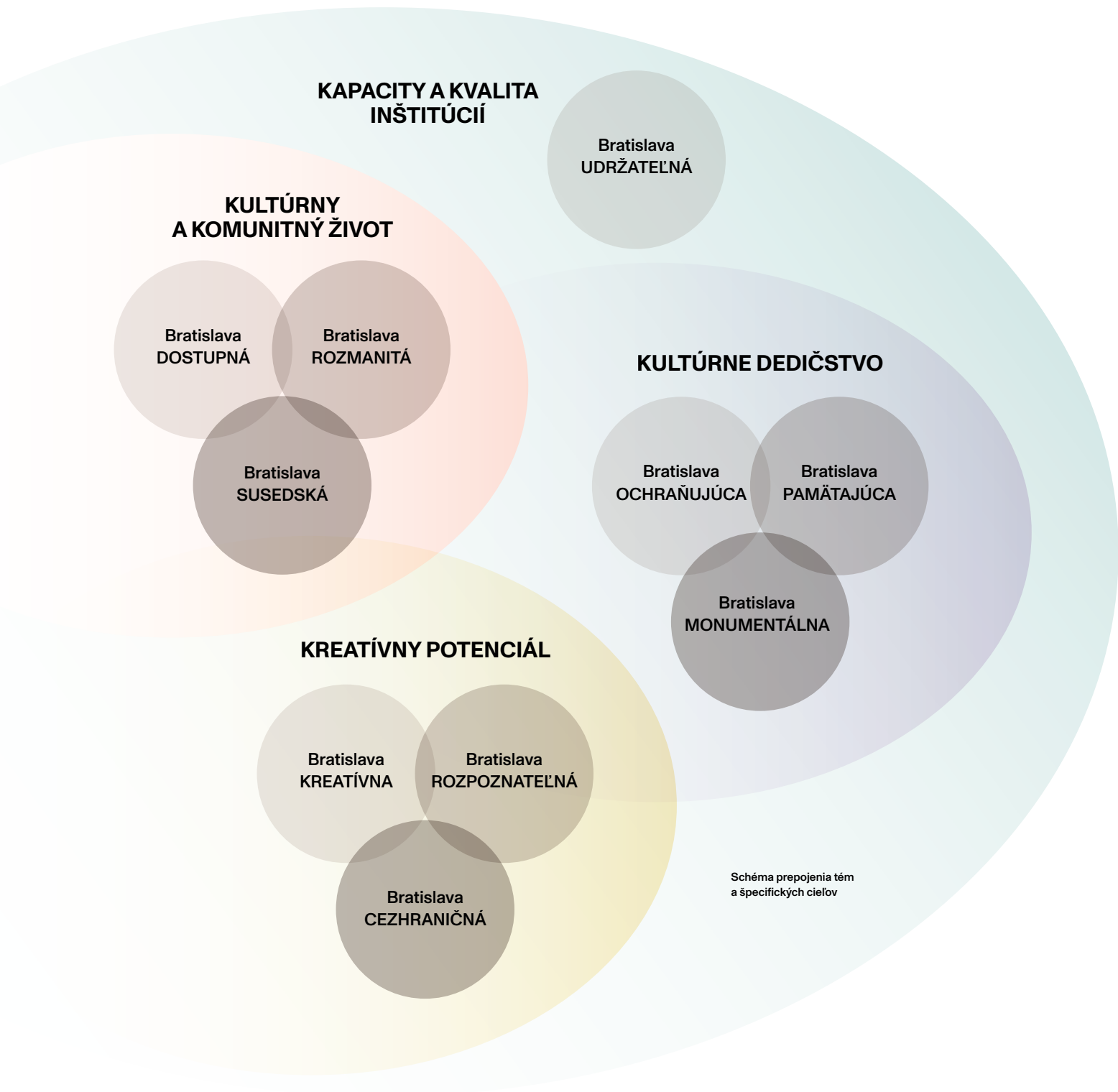
Sme presvedčení, že vzhľadom na poctivý spôsob prípravy koncepcie, do ktorého bolo zapojených množstvo subjektov z oblasti kultúry a komunitného života, mestské časti, ako aj obyvatelia, predstavuje predkladaná koncepcia objektívny základ pre budúce rozhodnutia. Do realizácie cieľov sú zapojené mestské kultúrne organizácie, ako aj ďalší aktéri a útvary mesta. Koncepcia sprehľadňuje situáciu v tom, čo je rolou mesta v rozvoji kultúry. Má pomôcť myslieť a konať v súvislostiach tým, že zasadzuje aktivity do širšieho kontextu.

Dekáda pre kultúru má ambíciu byť živým, pravidelne aktualizovaným konceptom, ktorý je otvorený diskusiám o dopadoch realizovaných opatrení na prostredie mesta. Pravidelne sa bude aktualizovať a dopĺňať aj analytická časť koncepcie. Zámerom je aktívne komunikovať s odbornou i širšou verejnosťou, pracovať s aktuálnymi dátami, ako aj reflektovať globálne spoločenské, politické a ekonomické súvislosti, ktorým čelíme.

Zmena zaužívaného pohľadu na kultúru je dlhodobý proces. Vízia, ktorú sme sformulovali v dokumente, a ktorá sa postupnými krokmi naplní, potrebuje svoj čas, otvorený dialóg a spoluprácu. V nadchádzajúcom období bude dôležité zaujať postoj ku globálnym výzvam, ktorým čelíme lokálnymi prostriedkami, a prihlásiť sa k spoločnej zdieľanej zodpovednosti. Len tak bude možné dosiahnuť zmenu.

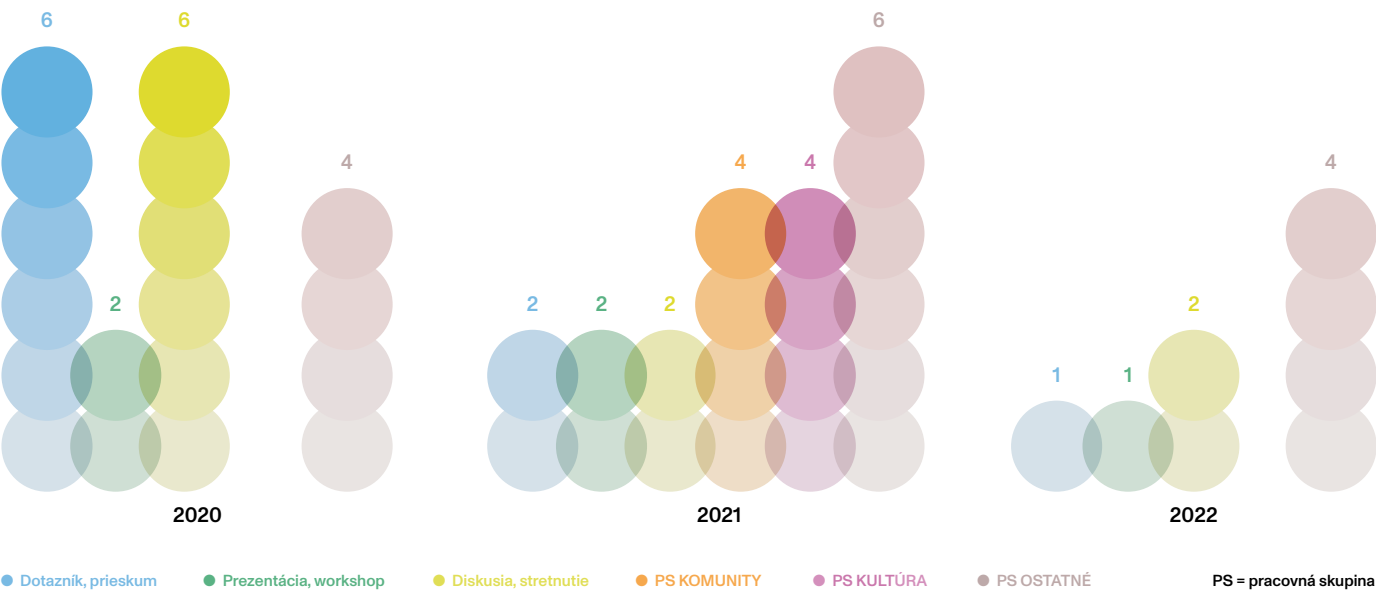
ŠTRUKTÚRA A VZNIK KONCEPCIE

Štruktúra koncepcie je postavená na 4 tematických oblastiach. Pre každú tematickú oblasť nastavuje koncepcia strategický cieľ, následne rozdelený na ciele nižšej úrovne – špecifické ciele. Pre prehľadnosť a čitateľnosť dokumentu je každý špecifický cieľ predstavený samostatnou kapitolou.

PARTICIPÁCIA

● Akým spôsobom bola do tvorby koncepcie zapojená verejnosť?

PIESKUMY, DOTAZNÍKY

- Dopady pandémie COVID (1. vlna) – dotazník určený kultúrnym aktérom / 362 respondentov
- Mapovanie kultúrneho správania obyvateľiek a obyvateľov mesta Bratislava – dotazník určený širokej verejnosti / 1277 respondentov
- Mapovanie kultúrnych potrieb cudzincov a cudziniiek / 37 respondentov
- Dotazník – Diela vo verejnom priestore / 16 odborníkov a odborníčok
- Dotazník k mapovaniu kultúry (politik, problémov a potrieb) určený pre mestské časti oddelenia a referáty kultúry mestských častí Bratislavy a miestne knižnice / 17 mestských častí
- Prieskumy ku koncepcii kultúry – vízia, dostupnosť a význam kultúry, úloha komunit v rozvoji mesta / 142 kultúrnych subjektov a jednotlivcov, 58 komunitných organizácií a iniciatív
- Prieskum verejnej mienky – vnímanie a názory na verejné služby hlavného mesta Bratislava / 1012 respondentov
- Online prieskum na sociálnych sieťach pre potreby Bratislava 2030 / 2930 respondentov
- (Ne)známe kultúrne dedičstvo Bratislavy / 143 zástupcov pamäťových inštitúcií a jednotlivcov

STRETNUTIA, DISKUSIE, PREZENTÁCIE

- Metropolitné fóra MIB – platforma participácie na príprave strategického dokumentu Bratislava 2030

- Diskusia a okrúhle stoly k téme založenia samostatného mestského divadla / 50 aktérov diskusia, 15 aktérov okrúhle stoly
- Čo pre nás znamená kultúra – diskusia a skupinové workshopy
- Prezentácia koncepcie kultúry – platforma cudzincov v meste
- Prezentácia a pripomienkovanie kapitol dokumentu Bratislava 2030
- Individuálne stretnutia s mestskými časťami

PRACOVNÉ SKUPINY

- Pracovná skupina zložená zo zástupcov mestských častí BRATISLAVA 2030
- Pracovná skupina KULTÚRA / zástupcovia a zástupkyne kultúrnych organizácií (30 členov)
- Pracovná skupina KOMUNITY / zástupcovia a zástupkyne komunitných organizácií (25 členov)
- Pracovná skupina ochrana pamiatok a NKP / kultúrne dedičstvo
- Pracovná skupina cezhraničná spolupráca
- Pracovné stretnutia – diela vo verejnom priestore a činnosť Komisie pre diela vo verejnom priestore
- Stála pracovná skupina príspevkových organizácií mesta
- Pracovná skupina Prístupná Bratislava – zapojenie
- Pracovná skupina cestovný ruch (k príprave Bratislava 2030)

DÁTA

Dáta zhromaždené a spracované počas prípravy koncepcie sa priebežne zverejňujú na princípoch politiky otvorených dát na platforme hlavného mesta <https://opendata.bratislava.sk>.

KOMUNIKÁCIA

Všetky informácie o stretnutiach a možnostiach, ako sa verejnosť môže zapojiť do tvorby koncepcie kultúry, boli počas jej vzniku dostupné na samostatnej webovej stránke: www.dekadaprekulturu.sk.

KULTÚRA V UDRŽATEĽNOM ROZVOJI MESTA

Mestá zohrávajú nezastupiteľnú úlohu vo vytváraní priestoru a podmienok pre kultúrnu činnosť a v zabezpečení prístupu obyvateľov ku kultúre. Práve mestá už od svojho vzniku prejavovali enormnú kapacitu podnecovať kultúru vo formách umeleckého prejavu či v spôsobe života. Ak zástupcovia miest porozumejú dôležitosti kultúry v občianskom verejnom živote, pomôžu tak vytvoriť lepšie miesto pre život.

Živé mestá zvyšujú účasť verejnosti na plánovaní a realizácii kultúrnych aktivít. Živé mestá

vytvárajú rámce a podmienky pre podporu aktérov na kultúrnej scéne. V živých mestách existujú flexibilné pravidlá na umožnenie realizácie občianskych projektov vo verejnom priestore, na podporu a motiváciu občianskych iniciatív, komunitných a susedských aktivít.

Mesto má zabezpečiť, aby jeho služby využívalo čo najviac obyvateľov v čo najväčšej kvalite a aby sa do vytvárania kultúrnych aktivít zapájala verejnosť. Pre napĺňanie verejného záujmu v oblasti kultúry má mesto k dispozícii rôzne nástroje.

Čo myslíme pod pojmom kultúra?

Kultúra je hodnotou sama osebe – predstavuje spôsob života, spôsoby použitia, hodnotové systémy, tradície a presvedčenia. Tie sú základom spoločensko-kultúrneho systému a ľudia si ich osvojujú v procese socializácie v rámci spoločnosti, v ktorej žijú. Ide o širšie vymedzenie kultúry, avšak dôležité pre kultúrne politiky na lokálnej úrovni.

Kultúra nie je len oddych, zábava, či príjemne strávený voľný čas. Predstavuje dôležitý zdroj hodnôt, ktoré treba posilňovať a vytvárať dostatok priestoru pre ich rozvoj. Pomáha nám integrovať sa v sociálnych, ekonomických a politických podmienkach, ktoré nás obklopujú. Učí nás, ako máme žiť a konať v konkrétnych spoločenských. Ponúka možnosť intelektuálneho rozvoja, ako aj príležitosť „byť spolu“. Zohráva dôležitú úlohu pri prevencii samoty, čo sme si počas pandémie uvedomili oveľa viac.

Mestá potrebujú zdôrazňovať postavenie kultúry ako kľúčového prostriedku pre spoločenské zmeny zdola, pre transformáciu politik a kladenie relevantných otázok. Kultúra rozvíja schopnosť kritického premýšľania o svete a schopnosť vnímať ho v širších kontextoch. Z tohto pohľadu je kultúra absolútne kľúčovým predpokladom pre vznik spoločenského alebo občianskeho názoru, a teda aj predpokladom pre existenciu občianskej spoločnosti. Pôsobí ako „urýchľovač komunit“ a spojivo. Má potenciál vytvárať spolupráce.

Kultúra je na medzinárodných fórach čoraz viac vnímaná ako dôležitý princíp miestneho, resp. mestského udržateľného rozvoja. Zapojenie kultúry do udržateľného rozvoja je príležitosť posunúť sa ďalej a myslieť v kontexte celkového rozvoja územia. Chceme vytvárať kultúrne politiky v úzkej previazanosti s lokálnymi komunitami a každodenným životom, neoddelené od iných zložiek života mesta.

Základom je väčšie otvorenie sa verejnosti cez priame zapojenie obyvateľov do kultúrneho života vo verejnom priestore, dostupné kultúrne príležitosti, rešpektovanie a začleňovanie rôznych kultúrnych prejavov a komunitný život podporujúci občiansku angažovanosť a tvorivosť všetkých obyvateľov. Kultúra je komplexným ekosystémom, v ktorom funguje sociálny a ekonomický život mesta. Poukázať na to chceme konkrétnymi opatreniami. To si vyžaduje cieľené prepájanie všetkých mestských politik, ich vzájomnú spoluprácu podporenú zodpovedným plánovaním s cieľom neplánovať kultúru, ale plánovať rozvoj územia mesta s vedomím jeho kultúrnej dimenzie.

Úzke vymedzenie kultúry cez umenie a kreatívne odvetvia (kultúrna produkcia) nahrádza súčasné interdisciplinárne a holistické uvažovanie nad udržateľnosťou ako spoločným cieľom všetkých mestských politik.

Naším cieľom je dostať kultúru do centra udržateľného rozvoja Bratislavy. Chceme, aby kultúra bola súčasťou budúcnosti mesta. Aby bola prítomná v diskusiách o kvalite života, tak ako sú prítomné témy verejného priestoru, dopravy či zelene.

Nechceme prekračovať kompetencie mesta. Koncepcia zachováva také rámce dosiahnuteľnosti navrhovaných cieľov a vykonateľnosti opatrení, ktoré sú súčasťou kapacít mesta, mestských organizácií a partnerov z miestnej samosprávy.

ČO SA STANE, AK SA OSLABÍ VNÍMANIE ÚLOHY KULTÚRY V ROZVOJI MESTA?

✗ Prehlbovanie názoru, že bez kultúry sa zaobídeme – obmedzené vnímanie kultúry ako nadstavby.

✗ Oslabovanie občianskej spoločnosti a zanedbávanie dôležitých ľudských práv.

✗ Pretrhanie kultúrnych väzieb obyvateľov k svojmu mestu.

✗ Nárast samoty a sociálnej izolácie, zvyšovanie duševných problémov.

✗ Uzavretosť voči kultúrnej rozmanitosti – absencia integračného prvku v spoločnosti.

✗ Zvyšovanie nezájmu o kultúru prejavované v nízkej participácii a návštevnosti.

Potrebujeme posilňovať a rozvíjať rešpekt k rozmanitosti, vytvárať podmienky, ktoré motivujú obyvateľov a obyvateľky Bratislavy k väčšej súdržnosti. Kultúra prispieva k riešeniu konfliktov a nabáda k neznámemu pristupovať so zvedavosťou.

Participácia na kultúrnych aktivitách a kreatívnych či voľnočasových podujatiach umožňuje jednotlivcom prežiť skúsenosť človeka ako sociálnej bytosti, teda „bytia“ v spoločenstve.

AKO SYSTEMATICKY PRISTÚPIŤ K POSTUPNÝM ZMENÁM VNÍMANIA KULTÚRY A JEJ ÚLOHY V ROZVOJI MESTA?

✓ Neredukujeme úlohu kultúry na pozíciu „konzumovania zábavy“ obyvateľmi či turistami.

✓ Hovorme verejne a vedome o kultúre, ako spoločenskej hodnote a emancipačnej zložke spoločnosti.

✓ Zdôrazňujeme prínos kultúry ku zvyšovaniu kvality života v mestách.

✓ Poukazujeme na skutočnosť, že umenie a kultúra prispievajú k zdraviu populácie, jej vzdelaniu, sociálnej súdržnosti a demokracii.

✓ Ponúkame víziu, ktorá poukáže na zmysel kultúry pre udržateľný rozvoj mesta.

Okrem posilnenia komunikácie o dôležitosti kultúry, jej úlohe v spoločnosti a jej zvýraznenia v prioritách mestských politik, potrebujeme tiež zvýšiť záujem o kultúru zo strany verejnosti.

To si vyžaduje inkluzívnejšiu kultúrnu politiku. Priblížiť sa k obyvateľom cez ich výraznejšie zapojenie sa do kultúrneho života. Zabezpečiť im prístup ku kultúrnemu vzdelávaniu. Zintenzívnenie programov pre deti a mládež, ktoré dokážu nadchnúť pre kultúru a umenie.

KULTÚRNA BRATISLAVA 2030

VÍZIA 2030

Mesto Bratislava vníma dôležitosť kultúry pre spoločnosť a jej prínos pre kvalitný život všetkých obyvateľov. Pozná svoj kreatívny potenciál a investuje do jeho rozvoja. Kultúrne smerovanie Bratislavy je postavené na univerzálnych princípoch dostupnosti, inklúzie, rovnosti a participácie. Bratislava poskytuje kvalitné a široko dostupné kultúrne služby, ktorými chce prehĺbiť účasť verejnosti na kultúrnom živote. Vytvára podmienky na umeleckú tvorbu, živý, rozmanitý kultúrou naplnený verejný priestor. Podporuje tvorivé vyjadrenie obyvateľov a cielené angažovanie komunit. Profesionálne a efektívne pristupuje k ochrane a sprístupňovaniu kultúrneho dedičstva.

Bratislava je v roku 2030 v európskej perspektíve známa svojím bohatým kultúrnym a komunitným životom, ktorý rozvíja s ohľadom na špecifiká vychádzajúce z dynamických premien mesta. Čerpá z identity postavenej na protikladoch, ktoré pôsobia v jednom čase a priestore a tvoria rozmanitý nezameniteľný kolorit, v ktorom si každý nájde to svoje a v ktorom je priestor pre každého.

Kultúra stojí v centre záujmu verejných politík mesta, s vybudovaným stabilným zázemím a rastúcim statusom u verejnosti. Zlepšuje sa jej financovanie a posilňujú sa personálne kapacity pri správe kultúry. Vďaka tomu kultúra plnohodnotne prispieva k spoločnému úsiliu udržateľného rozvoja mesta.

PRINCÍPY KONCEPCIE

Princípy vyplývajúce z nového pohľadu na kultúru, ktoré budú uplatňované pri strategickom plánovaní rozvoja kultúry v Bratislave. Všetky funkcie kultúry budú metodicky a cielene využívané tak, aby z nich profitovali všetci obyvatelia a obyvatelky mesta. Princípy kultúrnej politiky, s ktorými pracujeme, budú podložené globálnym kontextom a budú mať stanovené indikátory pre sledovanie ich naplňania.

UDRŽATEĽNÉ MESTO

- uplatnenie kultúrnej perspektívy pri strategickom plánovaní miest
- podpora využívania verejných priestorov na kultúrne účely
- rozvoj miestnych komunit a občianskych aktivít
- posilňovanie ochrany a starostlivosti o kultúrne dedičstvo

DOSTUPNOSŤ A INKLÚZIA

- sprístupnenie základných kultúrnych služieb pre všetkých obyvateľov
- analyzovanie prekážok, ktoré bránia obyvateľom participovať na kultúrnom živote
- posilňovanie postavenia sociálne vylúčených prostredníctvom kultúry a umenia
- zabezpečenie inkluzívneho kultúrneho vzdelávania

ENVIRONMENTÁLNA ZODPOVEDNOSŤ

- kultúra ako východisko pre nové ekologické povedomie
- podpora spoločného a opätovného využívania lokálnych zdrojov
- prepájanie kultúrnej politiky s politikou environmentálnej udržateľnosti
- potenciál kultúry upozorňovať na klimatickú krízu a krehkosť ekosystémov

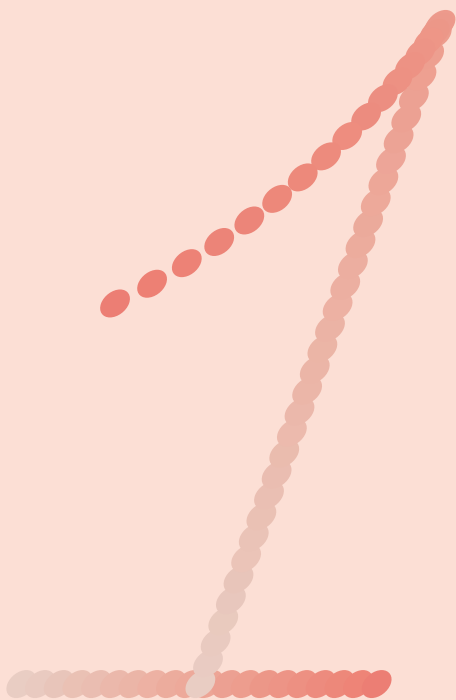
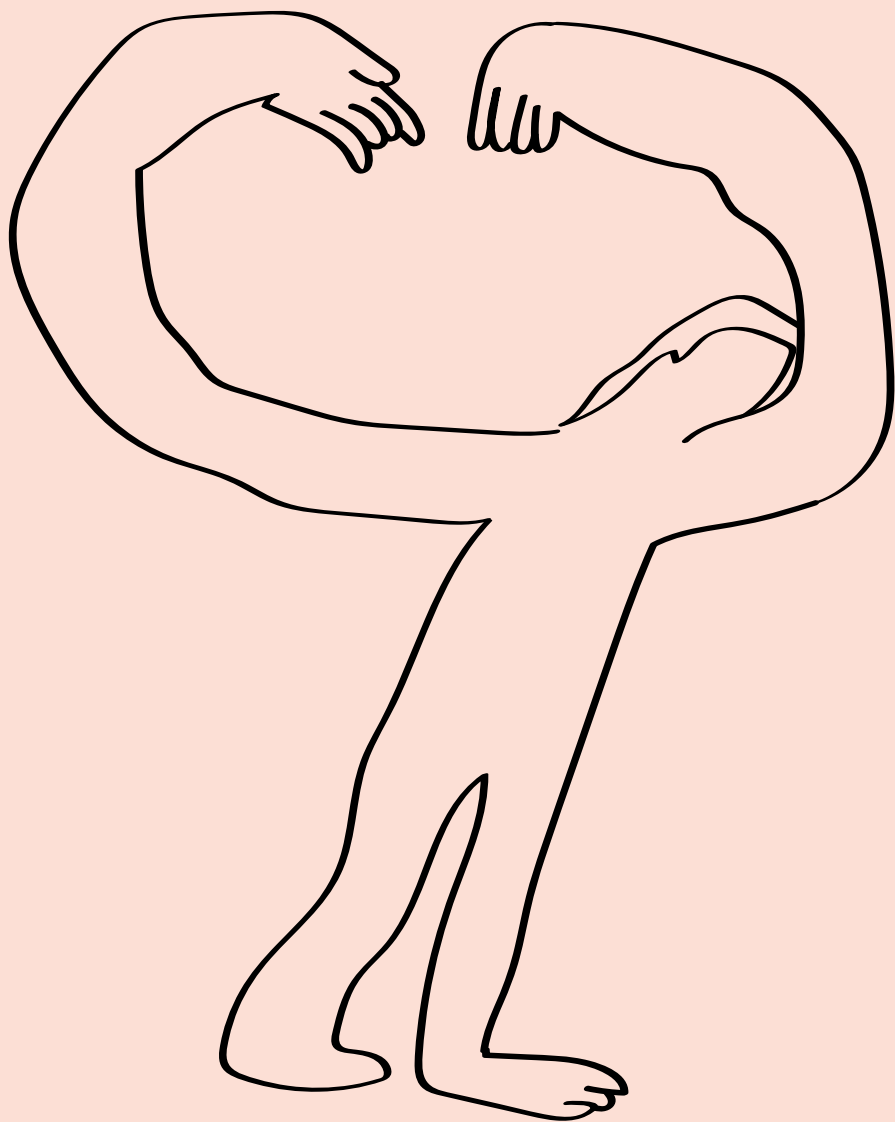
ROVNOSŤ A DIVERZITA

- boj proti predsudkom, diskriminácii a rasizmu prostredníctvom kultúrnych aktivít
- kultúrna rozmanitosť, rešpektovanie a začleňovanie rôznych kultúrnych prejavov
- posilňovanie umeleckej slobody a slobody vyjadrenia sa
- podpora interkultúrneho dialógu

PARTICIPÁCIA A DEMOKRACIA

- zvýšenie účasti verejnosti na plánovaní, organizácii a realizácii kultúrnych aktivít
- podpora občianskej angažovanosti, zapájanie občanov do tvorby kultúrnej politiky
- kultivovanie demokratických hodnôt prostredníctvom umenia a kultúry
- vytváranie platforiem kultúrnej spolupráce

KULTÚRNY A KOMUNITNÝ ŽIVOT

ČO CHCEME DOSIAHNUŤ?

STRATEGICKÝ CIEĽ
Bratislava zapája svojich obyvateľov a komunity do kultúrneho života. Poskytuje kvalitné a široko dostupné kultúrne služby. Prehĺbuje účasť verejnosti na kultúrnom živote mesta. Vytvára podmienky pre umeleckú tvorbu a živý, rozmanitou kultúrou naplnený verejný priestor. Podporuje tvorivé vyjadrenie obyvateľov a angažovanie sa komunit.

Špecifický cieľ 1.1. BRATISLAVA DOSTUPNÁ

Mesto Bratislava zabezpečuje dostupné kultúrne služby a inkluzívnu kultúrnu ponuku pre všetkých obyvateľov a užívateľov mesta tak, aby umenie a kultúra boli prístupné a dostupné všetkým rovnakou mierou.

Špecifický cieľ 1.2. BRATISLAVA ROZMANITÁ

Mesto Bratislava vytvára podmienky pre rozmanité kultúrne aktivity. Obohacuje kultúrny život mesta a významne sa podieľa na rozvoji občianskych organizácií pôsobiacich v kultúre. Podporuje umeleckú tvorbu, podnecuje tvorivosť a prispieva k rešpektujúcemu spoluzitiu.

Špecifický cieľ 1.3. BRATISLAVA SUSEDSKÁ

Mesto Bratislava umožňuje kvalitný komunitný život v mestských štvrtiach na celom území mesta. Obyvatelia nachádzajú podporu a príležitosti pre občianske vyjadrenie, upevňujú svoj vzťah k spoločnému priestoru mesta.

V Bratislave, ako v hlavnom a najväčšom meste na Slovensku, sa prirodzene sústreďuje kultúra, kultúrne inštitúcie, aktivity a kultúrne publikum. Kultúra tvorí významnú súčasť identity mesta a v posledných rokoch sa čoraz viac stáva významným faktorom jeho rozvoja, priťahovania obyvateľov a návštevníkov. Účasť na kultúrnom živote je jedným zo základných ľudských práv. Dostupnosť a rozmanitosť kultúrnych podujatí patrí medzi objektívne indikátory kvality života.

Kultúrny život v Bratislave tvoria rôzne typy kultúrnych organizácií, aktivít a činností, ako aj kultúrnej infraštruktúry v podobe galérií, múzeí, divadiel, kín a knižníc a podobne. Nachádza sa tu výrazná väčšina národných kultúrnych inštitúcií, kultúrne inštitúcie a zariadenia zriaďované Bratislavským samosprávnym krajom, hlavným mestom Bratislava, mestskými časťami či zahraničné

kultúrne inštitúcie, školy a vzdelávacie inštitúcie. Paralelne so štátom a samosprávou zriaďovanými subjektmi fungujú v Bratislave mimovládne neziskové organizácie, súkromné subjekty či samostatní tvoriví umelci a ich zoskupenia. Mnohé z nich pôsobia v medzinárodnom kontexte a organizujú podujatia, ktoré presahujú rámec mesta a krajiny.

Pri budovaní vzťahov k mestu a miestam, kde ľudia žijú svoj každodenný život, zohrávajú čoraz dôležitejšiu rolu živé komunity. Mnohé vznikajú v susedstvách mestských častí, v ktorých žijú ľudia, ktorým záleží na tom, v akom prostredí trávia svoj čas. Nevyhnutným predpokladom pre komunitný život sú kvalitné verejné priestory, komunitné priestory a aktivity, na základe ktorých sa ľudia môžu stretávať, budovať vzťahy, prinášať a realizovať svoje nápady a občiansky sa angažovať.

KDE VIDÍME POTENCIÁL?

Potenciál Bratislavy pre rozvoj kultúrneho a komunitného života vidíme v kumulácii tohto „kultúrneho ekosystému“, v existencii dynamickej a tvorivej scény a nezávislej kultúry. Rovnako ho vidíme v silnom zázemí zriaďovaných kultúrnych organizácií na území mesta s rôznorodou kultúrnou ponukou, v angažovaných komunitách a susedstvách, prirodzene využívajúcich verejné priestranstvá v správe hlavného mesta alebo mestských častí s potenciálom na organizovanie komorných kultúrnych a komunitných podujatí. Potenciál predstavuje aj rozvinutá sieť kultúrnej infraštruktúry, knižnice ako nízkoprahové kultúrne zariadenia inkluzívneho charakteru, kultúrne domy a ďalšie kultúrne zariadenia.

Vytváranie kultúrnych politik v úzkej previazanosti s lokálnymi komunitami a každodenným životom, ktoré nie sú oddelené od iných zložiek života mesta, predstavuje príležitosť, na ktorej chceme stavať. Otvorenie sa verejnosti cez priame zapojenie obyvateľov do kultúrneho života vo verejnom priestore, dostupné kultúrne príležitosti, rešpektovanie a začleňovanie rôznych kultúrnych prejavov a komunitný život, ktorý podporuje občiansku angažovanosť a tvorivosť všetkých obyvateľov, sú príkladmi opatrení, ktorých realizáciou by mesto Bratislava prispelo k zvýšeniu kvality života.

Ak chceme hovoriť o inkluzívnosti a dostupnosti kultúrnych služieb, je potrebné otvoriť aj vlastné hranice, posunúť sa od vedomej či nevedomej „exkluzivity“. Pandémia nám ukázala, ako veľmi je dôležité rozvíjanie kultúrnej ponuky aj v mestských častiach mimo centra či sprístupňovanie a oživovanie verejných priestranstiev. Napriek digitálnej dobe netreba podceniť ani vytváranie priestoru pre vonkajšiu komunikáciu a propagáciu kultúrneho života a budovanie fyzickej kultúrnej infraštruktúry v podobe rezidenčných priestorov a priestorov na skúšanie či pravidelné konanie aktivít.

Aká je úloha mesta vo vzťahu k rozvoju kultúrneho a komunitného života?

● Mesto má podnecovať rozvoj kultúrneho života podporou prostredia – kultúrnych organizácií, iniciatív a jednotlivcov, ktorí vytvárajú kultúrny život mesta a participujú na rozvoji kultúry v Bratislave.

● Mesto má klásť dôraz na kvalitnú kultúru, ktorá bude rôznorodá a dostupná pre široké spektrum ľudí. Do tohto úsilia majú byť zapojené všetky organizácie mesta, ktoré mesto spoluvytvárajú. Je preto dôležité vyvíjať čoraz väčšie úsilie k tomu, aby umenie a kultúra boli prístupné a dostupné všetkým obyvateľom rovnakou mierou.

POZITÍVNE TRENDY:

+ Vznik a rozvoj nových nástrojov finančnej a nefinančnej podpory kultúry, komunitného života a komunitných aktivít hlavným mestom.

+ Tvorba a rozvoj programov pre budovanie kapacít a udržateľnosť kultúrnych aktérov.

+ Nárast organizovania menších komunitných kultúrnych podujatí a zdôrazňovanie úlohy kultúry.

+ Zvýšená aktivita mesta pri revitalizácii verejných priestranstiev s potenciálnym využitím pre kultúrno-komunitné účely.

+ Postupné zapájanie zraniteľných skupín (seniori, deti a mladí ľudia, ľudia so zdravotným znevýhodnením, ľudia v krízovej situácii, cudzinci a pod.) do kultúrneho života mesta a odbúravanie predsudkov a stereotypov.

● Mesto má byť miestom živej rozmanitej kultúry, ktorá naplňa verejný priestor a poskytuje možnosti sebarealizácie a aktívneho zapojenia všetkých obyvateľov a komunít.

● Mesto potrebuje vytvárať rámce a podmienky v podobe finančných a nefinančných nástrojov pre podporu ostatných aktérov na kultúrnej scéne.

NEGATÍVNE TRENDY:

— Nedostatočné zapojenie (dostupnosť a prístupnosť) komunít a všetkých obyvateľov do kultúrneho života mesta, nerovnomerná ponuka kultúry, nízka účasť na kultúrnom živote v meste.

— Absencia systematickej ochrany a rozvoja kultúrnych zdrojov. Nedostatočne rozvíjaný potenciál rozmanitých kultúrnych iniciatív a jednotlivcov pôsobiacich v oblasti kultúry v Bratislave.

— Nepriaznivé podmienky pre spoluprácu v oblasti rozvoja komunít. Málo reflektovaný potenciál kultúry v rozvoji komunitného života ako predpokladu budovania pozitívneho vzťahu k štvrtiam a susedstvám mesta.

BRATISLAVA DOSTUPNÁ

KLÚČOVÉ SLOVÁ:
dostupnosť, prístupnosť,
znevýhodnené a marginalizované
skupiny, bariéry, inklúzia,
participácia, minority, cudzinci

GRAF: Dobrý prístup
ku kultúrnym službám
(napr. inštitúciám)
v Bratislave má vplyv
na kvalitu môjho života.

Zdroj: MIB, online prieskum pre
PHSR, 2021, vlastné spracovanie

- 1 „Príliš horľavá samota“, Petr Třešňák, Respekt 37/2015
- 2 Štatistický úrad Slovenskej republiky, Infostat: Štúdia demografického potenciálu hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy do roku 2050
- 3 Mobilita SIM kariet, Slovak Telekom, Orange Slovensko. Pozn: Z údajov nemožno získať presnú predstavu, nakoľko viacero ľudí (deti, seniori) nevlastní mobilné telefóny a naopak, mnohí ľudia majú 2 a viac SIM kariet.
- 4 Reflexie kultúry. Ako sú obyvatelia a obyvatelky Slovenska spokojní s dostupnosťou a kvalitou kultúrnych podujatí?, NOC, 2018

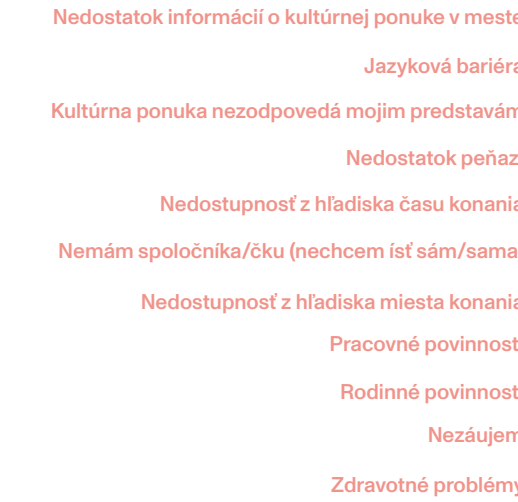
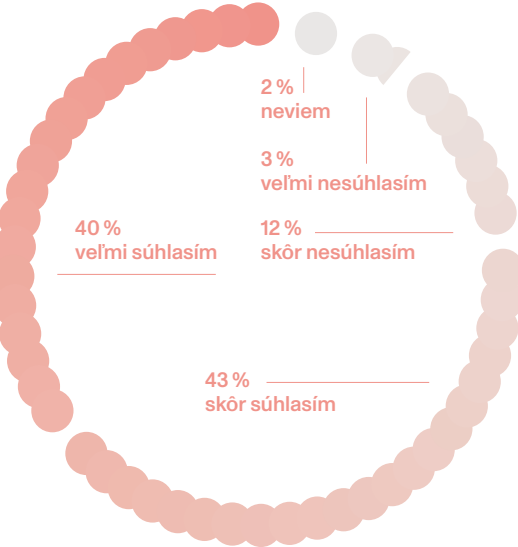
GRAF: Čo je pre Vás
najväčšou bariérou pre
navštevu kultúrnych
podujatí a zariadení
v meste?

Zdroj: Mapovanie potrieb
a kultúrneho správania cudzincov
v Bratislave, HMBA, 2020

Mestá sú od nepamäti centrami kultúrneho života. Zároveň sú však čoraz viac aj priestormi plnými samoty, starnutia, chudoby a vylúčenia.

Postkomunistické krajiny v Európe sú na tom najhoršie – východ kontinentu trpí osamelosťou štyrikrát viac ako severské krajiny.¹ Práve kultúra ponúka možnosť vlastného intelektuálneho a emocionálneho rozvoja, no aj príležitosť na stretávanie sa, vytváranie nových vzťahov či prehlbovanie tých existujúcich. Avšak na to, aby túto rolu mohla plniť čo najlepšie, potrebuje byť čo najdostupnejšou pre všetkých obyvateľov mesta.

V roku 2019 bolo 18,5 % populácie Bratislavy starších ako 65 rokov,² pričom v roku 2050 sa očakáva, že v tomto veku bude každý tretí obyvateľ Bratislavy. Viac ako 10 % populácie Bratislavy

dnes predstavujú cudzinci a cudzinky, pričom aj vzhľadom na prebiehajúcu vojnu na Ukrajine ich počet momentálne bezprecedentne rastie. Takmer tretina³ denných užívateľov Bratislavy v nej nenocuje.

V súčasnosti všetkým týmto, no aj ďalším skupinám obyvateľov a užívateľov Bratislavy v aktívnom zapájaní sa na kultúrnom živote bránia rôzne prekážky. Fyzické bariéry zastaralej kultúrnej infraštruktúry obmedzujú v jej plnohodnotnom užívaní seniorov či ľudí so zdravotným postihnutím. Neprehľadné a roztrieštené informácie o kultúrnom dianí nezasiahnu všetky skupiny obyvateľov, pričom čoraz väčšej skupine užívateľov a obyvateľov Bratislavy sú jazykovo neprístupné. Sociálne vylúčenie a znevýhodnenie obyvateľov nemajú zabezpečený rovnaký prístup ku kultúre ako väčšinové obyvateľstvo. Kultúrny život je sústredený najmä v centre mesta a je časovo limitovaný, vďaka čomu je pre veľkú časť obyvateľov a užívateľov Bratislavy nedostupný. Témy a problémy veľkej časti obyvateľov kultúrna ponuka v meste nereflektuje dostatočne, vďaka čomu sa pre nich účasť na kultúrnom živote mesta stáva nezaujímavou či nedostupnou.

Zaujímavosťou je, že analýza kultúrneho správania sa obyvateľov⁴ potvrdila, že až 83 % obyvateľov bratislavského kraja by malo záujem navštevovať kultúrne inštitúcie a podujatia častejšie, ako to aktuálne robia. Prekážkou sú im iné než osobné dôvody (vzdialenosť, neinformovanosť, nevyhovujúca ponuka, nízka kvalita). Zlepšovaním kvality, ponuky, dostupnosti a informovanosti o kultúrnych podujatiach a kultúrnych inštitúciách vieme zlepšiť spokojnosť ľudí so svojím kultúrnym životom.

AKO DOCIELIŤ, ABY BOLA KULTÚRA V ROKU 2030 V BRATISLAVE DOSTUPNÁ NAOZAJ PRE KAŽDÉHO?

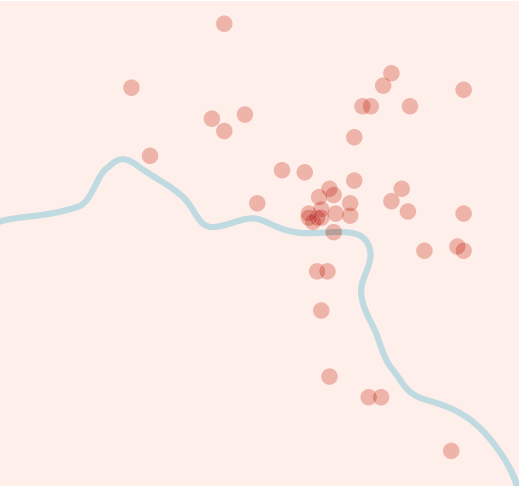
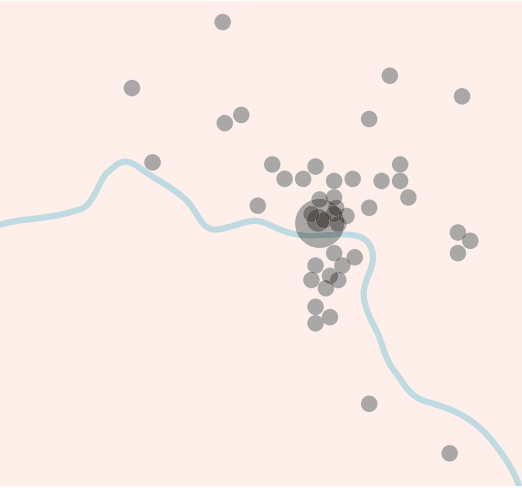
BRATISLAVA 2030

● Zlepšenie dostupnosti a prístupnosti kultúrnych služieb

Bratislava v roku 2030 posilňuje účasť obyvateľov na verejnom živote prostredníctvom kultúry. Vďaka zvýšenej dostupnosti pre všetkých obyvateľov je zlepšené postavenie a pozitívne vnímanie sociálne vylúčených a marginalizovaných skupín – seniorov, cudzincov, národnostných či sexuálnych menšín, ľudí so zdravotným znevýhodnením a iných. Kultúrne služby a inštitúcie sú dostupné pre všetkých obyvateľov, vrátane tých, ktorí k nim majú z rôznych dôvodov (financie, samota a pod.) obmedzený prístup. Kultúrni aktéri komunikujú otvorene, viacjazyčne a tvoria podporné programy pre znevýhodnené a vylúčené skupiny. Mesto podporuje rozvoj dostupnej kultúrnej infraštruktúry a zvyšuje kvalitu kultúrnej ponuky a služieb.

OBR.: Knižnice a kultúrne domy predstavujú svojím rovnomerným pokrytím najviac prístupnú kultúrnu infraštruktúru v rámci mesta

Zdroj: Územný generel kultúry, Hlavné mesto SR Bratislava, MIB, 2019 (vlastné spracovanie)

AKO NA TO – PŘÍKLADY OPATRENÍ

- Vytvorenie nástrojov na zvýšenie dostupnosti kultúrnych služieb mesta a mestských organizácií (zľavnené vstupné, napr. pre študentov, seniorov, ľudí s ŤZP, prípadne vstup zadarmo pre ľudí s obmedzenými financiami – sociálne vylúčeným, programy ako Kultúrny pas, Kultúrny buddy).
- Mestské programy inklúzie, ktoré zvyšujú účasť na kultúrnom živote mesta a zlepšujú kvalitu života znevýhodnených skupín prostredníctvom kultúry (rozvoj pilotných projektov, spoluprá-

- ca mestských organizácií, vytvorenie manuálu – štandardov pre dostupnosť a prístupnosť základných kultúrnych služieb).
- Viacjazyčná komunikácia kultúry, spolupráca s odborníkmi, ktorí poznajú potreby rôznych skupín cudzincov a ich kultúr.
- Debarierizácia priestorov kultúrnych organizácií mesta a prívetivé verejné priestory v okolí inštitúcií.

- Podpora investícií do kultúrnej infraštruktúry mestských častí – dotačný systém zameraný na potenciál kultúrnych domov pre vyváženú kultúrnu ponuku na celom území mesta; dotačný program mesta pre rozvoj miestnych knižníc – potenciál knižníc ako živých miest pre lokálne komunity (v spolupráci s Mestskou knižnicou v Bratislave).

PRÍKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA → Prístupné Primaciálne námestie

Cieľom medzisektorového projektu Prístupné Primaciálne námestie realizovaného od roku 2020 je vytvorenie uceleného bezbariérového okruhu Primaciálneho námestia a jeho okolia. Vďaka projektu sa podarilo podporiť aj rozvoj prístupnej kultúry prostredníctvom debarierizácie kultúrnych organizácií mesta Bratislavy. Napríklad Galéria mesta Bratislavy v Mirbachovom paláci vybudovala osobný výťah a nový bezbariérový vstup pre verejnosť.

PRÍKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA → Bezplatná cyklodonáška Mestskej knižnice v Bratislave a rozšírenie služieb pre nevidiacich a slabozrakých

V čase pandémie Mestská knižnica v Bratislave realizovala donášku audioknih pre svojich nevidiacich a slabozrakých používateľov. Od februára 2021 na túto pilotnú službu nadviazala cyklodonáška pre ľudí nad 65 rokov alebo ľudí s ťažkým zdravotným znevýhodnením. Podľa posledných dát v prvom polroku 2022 cyklokuriéri distribuovali spolu 1 041 dokumentov na 99 adries. Okrem toho knižnica už 30 rokov slúži aj ľuďom so zrakovým znevýhodnením prostredníctvom špecializovaného Oddelenia pre nevidiacich a slabozrakých. V roku 2020 rozšírila jeho služby a vytvorila komunitný priestor na spoločné stretávanie sa pri vzdelávacích podujatiach, cvičení očnej jogy, tréningoch pamäti či kine pre nevidiacich.

BRATISLAVA 2030

● Dostupná a inkluzívna kultúrna ponuka, decentralizácia kultúry

Bratislava zabezpečuje prístup ku kultúre pre všetkých obyvateľov a poskytuje im relevantnú a dostupnú kultúrnu ponuku. Bratislava rozvíja kultúrnu ponuku aj v mestských častiach mimo centra, sprístupňuje priestranstvá v mestských častiach na realizáciu kultúrnych a komunitných aktivít a revitalizuje verejné priestranstvá kultúrnych organizácií. Kultúrna ponuka mesta je prehľadná a cieľi na rôzne špecifické skupiny a komunity.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Podpora decentralizácie kultúrnych podujatí smerom von z centra do okrajových mestských častí – kultúra dostupná v každej mestskej časti (oživovanie menších lokálnych verejných priestorov).

- Vytvorenie prehľadného kalendára podujatí – zlepšenie prístupnosti informácií o kultúrnom dianí v meste a mestských častiach.

- Posilnenie medzigeneračnej solidarity a kvality života senioriek a seniorov prostredníctvom kultúry.

- Revitalizácia a poskytnutie priestorov pre kultúrno-komunitné aktivity so zapojením komunit a kultúrnych aktérov (susedské komunity, cudzinci, LGBTI+).

BRATISLAVA 2030

● Zvyšovanie záujmu o kultúru u verejnosti

Vďaka silnej komunikácii o dôležitosti kultúry a jej roly v spoločnosti, umožnením väčšej účasti obyvateľov na kultúrnom živote a zabezpečením prístupu ku kultúrnemu vzdelávaniu je v Bratislave v roku 2030 vyšší záujem o kultúru zo strany verejnosti. Mesto v spolupráci so školami tvorí programy pre deti a mládež, ktoré ich dokážu nadchnúť pre kultúru a umenie, čím efektívne prepája kultúru a vzdelávanie. Bratislava v roku 2030 si je vedomá, že kultúra nie je len umenie a kultúrna produkcia – sú to každodenné praktiky obyvateľov a užívateľov mesta, ktoré majú relevantné dopady na priestor, v ktorom žijú. Zachytáva skutočné potreby verejnosti, vytvára priestor pre diskusiu, formovanie názorov a postojov, aby podnietila záujem u verejnosti.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Rozvoj nástrojov participácie obyvateľov – tvorba konkrétnych programov, projektov a aktivít mesta a jeho kultúrnych organizácií, ktoré zapoja verejnosť.

- Nastavenie štandardov pre prácu s publikom, získavanie spätnej väzby návštevníkov, zber dát a pod., hľadanie nových spôsobov, ako osloviť nové cieľové skupiny a marginalizované skupiny (cudzincov, deti, zdravotne znevýhodnených a pod.).

- Tvorba kreatívnych vzdelávacích programov: Zavedenie pilotného kreatívneho vzdelávacieho programu pre žiakov v spolupráci so základnými umeleckými školami, základnými a strednými školami a centrami voľného času, ktoré sa podieľajú na mestskom kultúrnom živote.

PRÍKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA → Participácia verejnosti na kultúrnom plánovaní, vytváraní kultúrnej ponuky a služieb

Pri tvorbe koncepcie Dekáda pre kultúru, ktorú držíte v rukách, bolo dôležitým krokom umožniť verejnosti zapojiť sa do procesu vzniku tohto strategického dokumentu v oblasti kultúry, ktorý ovplyvní smerovanie kultúry na roky dopredu. Získať podporu verejnosti je správnou cestou k zabezpečeniu širokého mandátu a na presadenie dlhodobej vízie. Nevyhnutnosťou bola tiež participácia rozmanitých komunit pri vzniku dokumentu. Rovnako pristupujeme k tvorbe nových služieb či kultúrnej ponuky. Prieskumy, dotazníky, participatívne stretnutia, okrúhle stoly, diskusie. To všetko sú príklady aktivít, ktoré mesto Bratislava a jeho kultúrne organizácie realizujú, aby zvýšili záujem o kultúru u verejnosti – obyvateľov a obyvateľiek mesta.

BRATISLAVA ROZMANITÁ

KLÚČOVÉ SLOVÁ:
rozmanitosť, sloboda vyjadrenia
sa, živá kultúra, neprofesionálna
kultúra a umenie, umenie vo
verejnom priestore, tvorba,
podpora lokálnej kreativity,
rozvoj talentu a zručností

Kultúrnu a umeleckú scénu Bratislavy netvorí len kultúrne inštitúcie zriaďované mestom, krajom či štátom. Tvoria ju aj organizátori kultúrnych podujatí a festivalov, prevádzkovatelia kultúrnych priestorov, nezávislých galérií, divadiel, umelci, dramaturgovia a kurátori. Ich aktivity sú pre mesto esenciálne – dodávajú mu osobitý charakter, energiu, autenticnosť a identitu, zvyšujú kvalitu života a atraktivitu pre obyvateľov aj návštevníkov. Aj vďaka nim je Bratislava miestom rozmanitej kultúrnej ponuky naprieč širokým spektrom oblastí, druhov, foriem a žánrov, ktorá poskytuje možnosti sebarealizácie a aktívneho zapojenia sa všetkých jej obyvateľov a komunít. Sila a udržateľnosť tejto rozmanitosti však závisí vo veľkej miere od jej systematickej podpory a uchopenia jej potenciálu zo strany mesta.

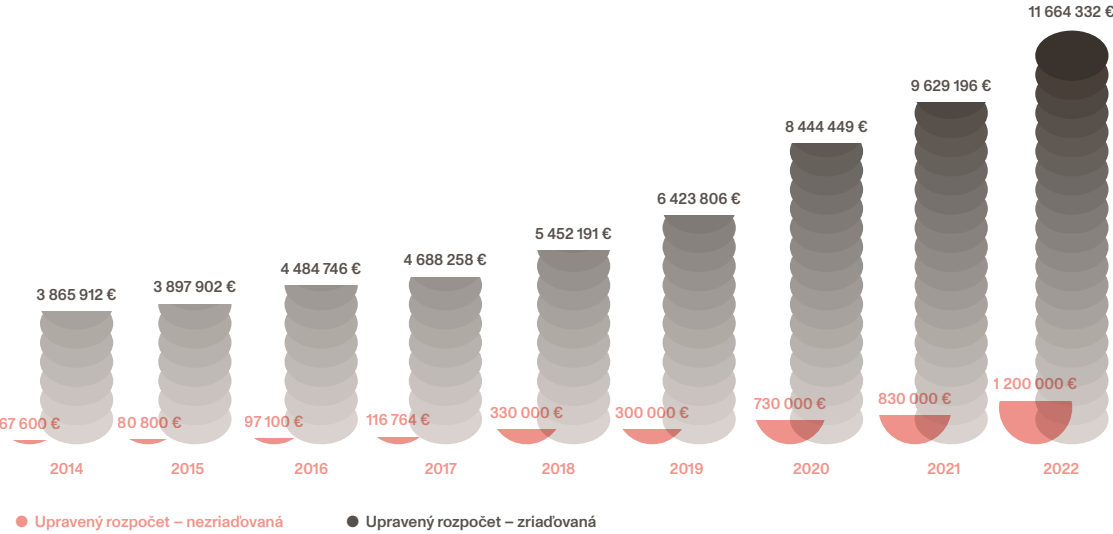
Nezriaďovaní aktéri v kultúre oproti zriaďovaným fungujú s rádovo nižšími rozpočtami, tvorenými prevažne z projektových grantov. Zdroje na inštitucionálnu prevádzku u nich skoro úplne

absentujú. Dôsledkom toho fungujú v neustálych provizóriách s nutnosťou neustále obhajovať svoje aktivity v prostredí permanentnej súťaže o zdroje. Hoci skutočným jadrom problému je celkový nedostatok verejných financií v kultúre, **nepomer podpory zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry (viď. graf nižšie) ostáva napriek výrazne pozitívnej zmene v posledných rokoch markantný. Reagovať naň musí aj mesto Bratislava.** Spolu s cieľom zvyšovať celkové finančné zdroje v kultúre si uvedomujeme, že dosiahnutie naozaj rozmanitej kultúrnej ponuky v meste závisí aj od znižovania tejto asymetrie. Finančné mechanizmy podpory však musia byť zároveň stabilné, maximálne transparentné, odpolitizované a v čo najväčšej možnej miere flexibilné smerom k potrebám ich prijímateľov.

Podpora nezriaďovanej kultúrnej scény však nie je len o financiách. Z participácie na tvorbe tejto koncepcie vyplýva, že kultúrni aktéri by okrem iného privítali **prehľadnejší systém technickej**

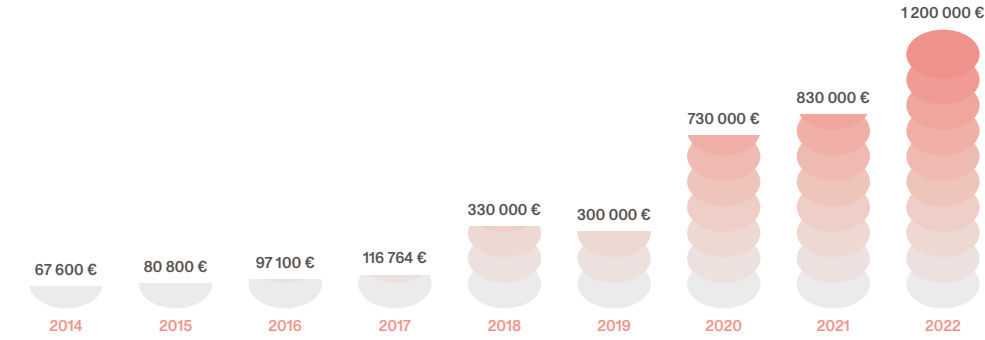
GRAF: Pomer podpory zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry z rozpočtu HMBA. V roku 2019 bol v Bratislave na úrovni 95 % : 5 % v prospech zriaďovanej kultúry, v roku 2022 90 % : 10 %. Pre porovnanie, podľa údajov z roku 2017, v prípade hlavného mesta ČR Prahy bol pomer podpory mestom zriaďovaných a ostatných organizácií v kultúre z mestského rozpočtu na úrovni 76 % : 24 %, v prípade mesta Helsinky 84 % : 16 %, Amsterdamu 67 % : 33 %.

Zdroj: Záverečné účty HMBA, RISSAM

GRAF: Vývoj grantovej podpory v oblasti kultúry 2014-2022 (graf zahŕňa program Ars Bratislavis do roku 2019 a podporu cez Nadáciu mesta Bratislavy a Strategickú podporu kultúrnych podujatí od roku 2020)

Zdroj: Nadácia mesta Bratislavy, HMBA

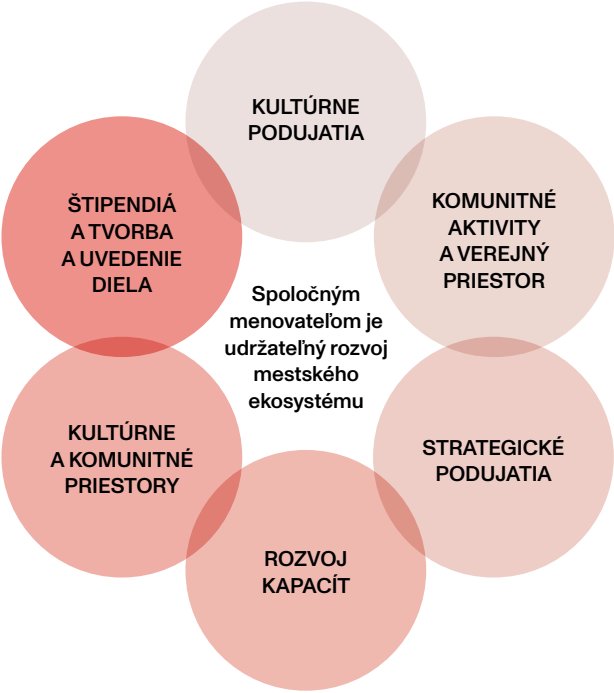

a marketingovej podpory zo strany mesta, efektívny proces povoľovania kultúrnych podujatí alebo výraznejšie využitie potenciálu verejných priestorov a dostupnej infraštruktúry či spoluprác so zriaďovanými organizáciami. Hoci sa od roku 2020 niekoľko z týchto problémov podarilo odstrániť, mesto potrebuje naďalej pracovať na odstraňovaní ďalších prekážok, aby ich prekonávanie neodoberalo aktérom energiu od toho podstatného, čo je ich rolou.

Zriadené a nezriadené subjekty spája to, pre koho kultúru tvoria. Sú to občania – jednotlivci a komunity. Potrebujeme čoraz viac akcentovať vzájomné prepájanie zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry, posilňovať kontinuálny dialóg a spoluprácu v kultúre. Ak chceme, aby verejné (a verejnoprospešné) služby využíval čo najväčší počet občanov a čo najlepším možným spôsobom, musí rozmanitosť ponuky týchto služieb reflektovať rozmanité potreby obyvateľov a návštevníkov mesta. Ako to docieľiť?

SCHÉMA:
Komplementarita
podpory prostredníctvom
Nadácie mesta Bratislavy:

Zdroj: Nadácia mesta Bratislavy, HMBA

AKO DOCIELIŤ, ABY BOLA KULTÚRA V ROKU 2030 V BRATISLAVE SKUTOČNE ROZMANITÁ?

BRATISLAVA 2030

● Stabilná podpora rozmanitej kultúry a umenia

Bratislava v roku 2030 rozvíja stabilný a transparentný grantový mechanizmus podpory kultúry a umenia s adekvátnym financovaním založeným na princípe predĺženej ruky s dôrazom na odbornosť hodnotenia projektov a aktivít. Mesto podporuje nosné mestské podujatia s medzinárodným presahom. Kultúrni aktéri využívajú komplexný systém nefinančných benefitov zo strany mesta – od materiálnej a propagačnej cez technickú a priestorovú podporu až po aktivity rozvoja kapacít a sieťovacie aktivity. Tvorba absolventov, profesionálnych umelcov a umelkýň je podporovaná prostredníctvom štipendií a rezidencií. Bratislava výraznejšie a pravidelnejšie propaguje kultúru a kultúrne aktivity, pričom jej zriaďované inštitúcie sú viac prepojené s celým mestským kultúrnym ekosystémom.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Nadácia mesta Bratislavy – stabilný nástroj udržateľnej podpory kultúrnych aktérov s dostatočnými finančnými a personálnymi zdrojmi založený na princípe odborného hodnotenia a vyhodnocovania dopadov podpory.
- Strategická podpora kultúrnych podujatí – program systematickej podpory etablovaných podujatí, rozvoj ďalších nástrojov spolupráce organizátorov s mestom a krajom.
- Podpora jednotlivcov – absolventov a profesionálnych umelcov a umelkýň prostredníctvom štipendijných programov, podpora tvorby diel vo všetkých oblastiach umenia a ich sieťovanie (Klub štipendistov mesta Bratislavy).
- Stabilný systém benefitov pre organizátorov podujatí – ponuka nefinančných nástrojov (Open Call BKIS – komplexné nastavenie možností propagácie, technického a priestorového zabezpečenia kultúrnych aktivít), prepojenie finančnej a nefinančnej podpory mesta.
- Bratislavské kultúrne fórum (BaKF) – stabilná platforma pre kontinuálny dialóg a spoluprácu medzi organizáciami zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry, pre zisťovanie ich problémov

a potrieb, prepájanie a spoluprácu pri nastavovaní a vyhodnocovaní kultúrnych politik a spoločnej vízií a na otváranie zásadných aktuálnych tém v oblasti kultúry, organizované ako otvorené fórum/konferencia 2× do roka.

- Podpora spolupráce mestských organizácií a aktérov nezriaďovanej kultúry – spolupráce na nových projektoch, poskytovanie priestorov, zdieľanie know-how, komunikačná podpora a pod., rezidenčné programy mestských kultúrnych organizácií (rezidenčné priestory pre domácich a zahraničných umelcov, skúšobne).

PRÍKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA
→ TRANSPARENTNÝ SYSTÉM NEFINANČNEJ PODPORY – OPEN CALL BKIS

Zavedli sme nový mechanizmus nefinančnej podpory a spoluprác pre organizátorov kultúrnych a komunitných podujatí – Open Call BKIS. Vďaka nemu od roku 2021 poskytuje Bratislavské kultúrne a informačné stredisko bezplatne na základe stanovených kritérií a otvorenej výzvy organizátorom podujatí technickú, materiálnu, priestorovú a komunikačno-propagačnú podporu a rozvíja spolupráce podľa vopred stanovených princípov. Zvyšuje sa tak dostupnosť a kvalita kultúrnych služieb nielen v centre mesta.

PRÍKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA
→ NADÁCIA MESTA BRATISLAVY

Nadácia mesta Bratislavy vznikla v roku 2020 a je moderným nástrojom naplňania dotačnej politiky Bratislavy v oblasti kultúry na princípe „predĺzenej ruky“. To znamená, že o pridelení finančnej podpore rozhodujú výhradne odborníci a odborníčky na základe kvality predložených projektov. Granty sú prístupné nielen pre organizácie, ale aj pre jednotlivcov a neformálne iniciatívy obyvateľov, ktorí sa angažujú vo svojom okolí. Počas troch rokov existencie Nadácia prerozdělila 2,2 milióna eur a podporila viac ako 650 projektov tvorby a uvedenia umeleckého diela, kultúrnych a komunitných podujatí, rozvoja kapacít kultúrnych organizácií, činností kultúrnych a komunitných priestorov, obnovy verejných priestranstiev či umeleckých aktivít prostredníctvom štipendií.

BRATISLAVA 2030

● Stimulovanie živej profesionálnej i neprofesionálnej kultúry vo verejnom priestore

Vďaka rôznym aktivitám (pouličné divadlo, open-air podujatia, street art, site-specific inštalácie a pod.) je verejný priestor Bratislavy v roku 2030 naplnený rozmanitosťou, ktorá reprezentuje široké spoločenstvo jej obyvateľov a zároveň reflektuje to, čím každodenne žije. Vďaka prístupnosti priestranstiev, podpore zo strany mesta, dostatočne prehľadným podmienkam a odstráneniu byrokratických a administratívno-technických prekážok vnímajú obyvatelia, komunity a kultúrni aktéri verejný priestor ako otvorené prostredie na sebarealizáciu a sebareprezentáciu.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Zjednodušenie administratívno-byrokratického procesu vydávania povolení k organizovaniu kultúrnych a komunitných podujatí, zefektívnenie postupu s prehľadnými pravidlami – jednotný systém, do ktorého sa postupne zapoja aj mestské časti.
- Zriadenie jednotného kontaktného bodu na schvaľovanie povolení pre organizovanie kultúrnych podujatí, ktorý by zabezpečoval aj komunikáciu s jednotlivými mestskými časťami.
- Pekné miesta BKIS – prehľad exteriérovej infraštruktúry vo všetkých mestských častiach vhodnej pre kultúrne a komunitné podujatia a systém ich sprístupňovania; revitalizácia infraštruktúry verejných priestranstiev vo vlastníctve mesta pre komorné kultúrne podujatia.
- Podpora kultúry (aj neprofesionálnej) v uliciach mesta (pouličná hudba, open-air divadlá, street art, site-specific dočasné inštalácie a pod.).
- „Mestská časť kultúry“ – program mesta, ktorý pomôže zdefinovať kultúrno-komunitný profil každej mestskej časti formou grantového a vzdelávacieho programu.

BRATISLAVA 2030

● Využitie brownfieldov a dostupnej infraštruktúry pre kultúrne účely

Bratislava disponuje mapou a databázou kultúrnej infraštruktúry, ktorú poskytuje pre rôzne kultúrne účely. Zároveň hľadá nové priestory na kultúrne využitie a buduje fyzickú kultúrnu infraštruktúru v podobe priestorov na krátkodobé prenájmy, rezidenčných priestorov a priestorov na skúšanie. Mesto aktívne podnecuje spolupráce medzi aktérmi, ktorí infraštruktúrou disponujú, a tými, ktorí ju potrebujú.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Krátkodobé a strednodobé poskytovanie priestorov pre aktérov v kultúre – otvorenosť (site-specific podujatia, krátkodobé a strednodobé nájmy, skúšobne, rezidencie pre spisovateľov v knižnici, nákup kníh a pod.).
- Mapa existujúcej kultúrnej infraštruktúry a pasportizácia stavu dostupných priestorov pre kultúru.

● Rešpekt k rozmanitosti kultúrnych prejavov

Bratislava v roku 2030 aktívne podporuje právo každého človeka vyjadrovať sa, tvoriť a rozširovať diela v jazyku podľa svojho výberu, právo na kvalitnú výchovu a vzdelanie, ktoré v plnom rozsahu rešpektuje jeho kultúrnu identitu a právo zúčastňovať sa na kultúrnom živote podľa vlastných potrieb. Bratislava podporuje programy a projekty, ktoré prinášajú kultúrnu rozmanitosť, rešpektujú a začleňujú rôzne kultúrne prejavy. Kultúrnymi aktivitami zameranými proti predsudkom, diskriminácii a rasizmu Bratislava podporuje slobodu vyjadrenia sa, kultúrnej diverzity, interkultúrneho dialógu a kultúrnych práv každého jednotlivca.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

● Zdôrazňovanie podpory rozmanitých kultúrnych prejavov v podporných programoch mesta a mestských organizácií – princípu nediskriminácie, tolerance, prevencie a boja proti intolerancii a rasizmu.

● Podpora občianskej angažovanosti, hnutí a iniciatív, ako aj podpora občianskych aktivít, kampaní a verejných diskusií, ktoré obohatia kvalitu spoločenskej diskusie v oblasti kultúrnych práv.

● Realizácia kultúrnych programov na podporu rovnoprávnosti a interkultúrneho dialógu, ktorých zámerom je dosiahnuť dôstojný život pre všetky skupiny obyvateľstva mesta, vzájomné rešpektovanie kultúrnej rozmanitosti a posilnenie sociálnej súdržnosti.

PRÍKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA → BRATISLAVA PRE UKRAJINU

Mestské kultúrne organizácie boli medzi prvými, ktoré zareagovali na ruskú inváziu na Ukrajinu. Múzeum mesta Bratislavy, Galéria mesta Bratislavy a Mestská knižnica v Bratislave od začiatku vojnovnej krízy umožnili do všetkých svojich priestorov voľný vstup pre ľudí s ukrajinským pasom a začali pre nich ponúkať rôzne služby ako detské kútiky, priestory na oddych, prácu či stretávanie sa. Neskôr začali ponúkať aj špecifickejšie aktivity: v GMB sa začali konať tvorivé dielne pre ukrajinské deti; MKB začala organizovať hodiny slovenčiny pre deti a Nadácia mesta Bratislavy otvorila v apríli 2022 Mimoriadnu výzvu, v ktorej podporila sumou 139 tisíc eur kultúrne a komunitné integračné aktivity mimovládnych organizácií pracujúcich s cudzincami.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.3.

KLÚČOVÉ SLOVÁ:
komunita, verejný priestor,
susedstvá, kvalita života,
občianska angažovanosť,
podpora komunitného života

BRATISLAVA SUSEDSKÁ

Komunita je skupina ľudí, ktorí sú bez ohľadu na rozdielnosti medzi nimi – spoločenské postavenie, pohlavie, národnosť či vek – schopní tieto rozdielnosti oceňovať či prekonávať, čo im umožňuje účinne a otvorene komunikovať a spolupracovať na dosahovaní spoločných cieľov (záujmových, teritoriálnych a pod.). Predstavuje blízke a bezpečné prostredie, ktoré podporuje občiansku angažovanosť a tvorivosť. Aj z tohto dôvodu má podpora komunit, ich budovanie a udržateľnosť oporu vo všetkých významných európskych mestách. A práve kultúra pôsobí ako urýchľovač vzniku a následné spojivo zdravých komunit.

Bratislava sa do roku 2020 systematicky podporuje komunit a komunitného života v rámci kultúrnych politik nevenovala. Absentoval systematický nástroj pre rozvoj kapacít komunitných aktérov (organizácie, jednotlivci), podpora infraštruktúry pre organizovanie komunitných aktivít či zviditeľňovanie komunitných aktivít cez mediálne kanály mesta. Absentovala rovnako finančná a materiálna pomoc. Tak komplexná téma, akou sú mestské komunity, bola podporovaná skôr nepriamo prostredníctvom malých kultúrnych grantov,

pripadne u špecifických skupín obyvateľstva prostredníctvom grantového programu pre voľný čas, šport a sociálne služby. Hoci dnešný stav je pozitívnejší, potenciál toho, aby v Bratislave fungovali udržateľné živé a funkčné komunity, je stále enormný.

Jedným z najprirodzenejších priestorov vzniku komunit sú susedstvá, v ktorých sa aktivizujú ľudia obývajúci a využívajúci spoločný priestor. Susedské komunity vznikajú prirodzene, no mesto dokáže ich vznik stimulovať a podporiť odstránením širokého spektra prekážok či poukázaním na ich dôležitosť pre rozvoj mesta. Byrokratický a administratívny proces schvaľovania povolení pri presadzovaní komunitných potrieb je stále príliš komplikovaný. Nedostatočné je tiež využívanie potenciálu existujúcej kultúrnej infraštruktúry, ktorá je susedským komunitám najbližšie – knižnic, škôl či centier voľného času, resp. vytváranie priestorov, ktoré umožňujú a podnecujú komunitné aktivity. Špecifickou témou sú verejné priestranstvá, napríklad vnútroblok, okolo ktorých sa susedské komunity združujú a ktoré chcú revitalizovať, využívať a spravovať.

Otázka: Ako vnímate úlohu komunit a komunitných aktivít pre mesto a jeho obyvateľov?

Zdroj: Dotazník určený podporeným aktérom GP KOMUNITY (Nadácia mesta Bratislavy, 2020)

„Komunity a komunitné aktivity tvoria mesto, lebo sú vytvárané priamo jeho obyvateľmi.“

„Bez živých komunit sa mesto môže stať sterilným – nielen pre jeho návštevníkov, ale najmä pre jeho obyvateľov.“

„Komunity predstavujú akýsi pomyselný mikrosvet, v ktorom prežívame svoje životy, sú našim sociálnym „životným prostredím“.“

„Každý z nás má potrebu niekam patriť, nájsť svoju skupinu alebo komunitu. Ak pocit spolupatričnosti a solidárnosti máme, sme šťastnejší a spokojnejší a prejavujeme svoju spokojnosť aj navonok.“

„Komunitné aktivity nám pomáhajú prelomiť anonymitu, spoznávať sa a pomáhať si vzájomne.“

„Ľudia združení za nejakou myšlienkou majú veľkú hybnú silu, ktorá má veľký potenciál meniť veci zospodu.“

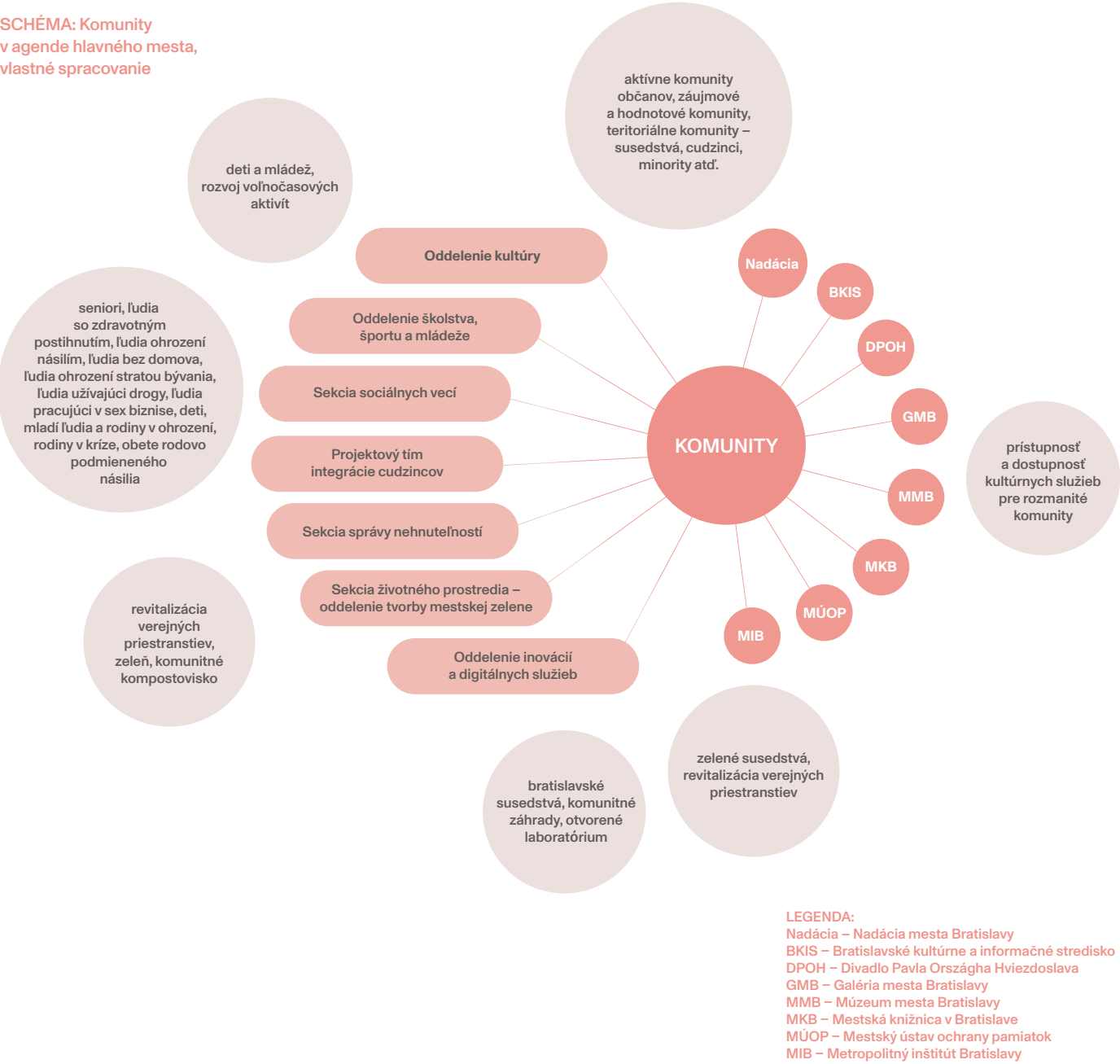
„Komunitné akcie a aktivity pomáhajú spájať ľudí, prinášať radosť, vzdelávať či len pobaviť. Pomáhajú človeku viac si všimnúť svoje okolie, viac sa oňho starať a vnímať ho pozitívnejším duchom.“

„Úloha komunit v meste je esenciálna. Predchádzajú uzavretosti, rozpadu vzťahov, šedivosti v meste a polarizácii v spoločnosti.“

Na ich revitalizáciu potrebujú komunity jasné rámce a špecifickú podporu. Potreba je mnoho: od nekomerčného nájmu na nevyužívanú kotoľňu, v ktorej si chce skupina rodičov založiť komunitný priestor, cez materiálnu pomoc v podobe darovanej štičky od mestských lesov pri zakladaní komunitného parku až po právne konzultačné služby pri zakladaní vlastného občianskeho združenia či mnoho ďalších.

Systematickú podporu komunit zo strany mesta sťažuje komplexnosť samotnej témy a jej presahy do rôznych iných sektorov (viď. schému nižšie). Kultúra však môže byť motorom a prepájačom tejto agendy v strategickom uvažovaní mesta o komunitách.

SCHÉMA: Komunity v agende hlavného mesta, vlastné spracovanie

AKO DOKÁŽEME S POMOCOU KULTÚRY DOCIELIŤ, ABY BOLA BRATISLAVA V ROKU 2030 SUSEDSKÁ?

BRATISLAVA 2030

● Vytváranie podmienok pre občiansku angažovanosť a komunitné zapájanie sa

Bratislava zviditeľňuje, prepája a vytvára podmienky pre angažujúce sa komunity. Aktívne komunikuje s komunitnými aktérmi, pomáha rozbehnúť nové komunitné iniciatívy a motivuje k občianskej angažovanosti. Mestský koordináčny bod zameraný na oblasť komunit je efektívnym nástrojom podpory organizovania komunitných aktivít a kľúčovým mediátorom pri vytváraní citlivého dialógu medzi obyvateľmi. Povoľovacie procesy a postupy pre organizovanie komunitných podujatí sú prehľadné a jednoduché.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Mapovanie a identifikácia existujúcich lokálnych komunit na území mesta, zber dát, tvorba a aktualizácia databázy na základe stanovenej metodiky (kontakty, sieťovanie, zviditeľňovanie sa).
- Inštitucionálny mestský orgán s efektívnou koordináciou agendy rozvoja komunit a aktívna spolupráca naprieč útvarmi mesta (prierezové politiky mesta).

BRATISLAVA 2030

● Systematická podpora aktívnych komunit a susedstiev

Bratislava podporuje finančne, nefinančne a na základe prehľadných a zrozumiteľných kritérií mimovládne neziskové organizácie a neformálne komunitné iniciatívy. Nadácia mesta Bratislavy ako finančný mechanizmus na podporu komunit reflektuje ich dopyt a potreby prostredníctvom podpory občianskej angažovanosti vo verejnom priestore. Rozvíja kapacity rôznorodých mestských komunit, motivuje občianske iniciatívy a poskytuje podporu pre rozvoj komunitných lídrov a líderiek. Komunity využívajú pre svoje aktivity prehľadný a komplexný systém nefinančnej podpory (Open Call BKIS, spolupráce s mestskými organizáciami a pod.) vo forme materiálnej, propagačnej, priestorovej, technickej alebo produkčnej podpory.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Pravidelná finančná a nefinančná podpora komunitného života cez Nadáciu mesta Bratislavy.
- Systematická nefinančná podpora komunitného života cez BKIS a spolupráce – dostupná materiálna pomoc, servis a zázemie pre občianske iniciatívy.
- Informačný bod ako jednotné miesto pre všetky možnosti podpory smerom ku komunitným iniciatívam na jednom mieste.

PRÍKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA
→ FUNKČNEJŠIE VEREJNÉ PRIESTORY

Program Nadácie mesta Bratislavy KOMUNITY podporuje už tretí rok okrem komunitných priestorov a aktivít aj aktívne susedstvá podporou environmentálne udržateľnej fyzickej revitalizácie verejných priestranstiev s cieľom vytvoriť inkluzívnejšie, zelenšie a príjemnejšie mesto. Vďaka programu vznikajú komunitné záhrady, komunitne zdieľané vnútrobloky v obytných štvrtiach a dochádza k oživeniu a premene nevyužívaných verejných priestranstiev tak, aby zlepšili možnosti prežívania voľného času vo verejnom priestore pre všetkých a prispeli k posilňovaniu kvality života v meste. Odborné konzultácie žiadateľom poskytuje Metropolitný inštitút Bratislavy, čo napomáha dosahovaniu štandardov kvalitných verejných priestorov v meste.

BRATISLAVA 2030

● Oživenie komunitného života vo verejnom priestore mestských štvrtí

Hlavné mesto a jeho mestské časti v roku 2030 spolupracujú v oblasti rozvoja komunit na celom území Bratislavy. Mesto ako miesto živých komunit, v ktorom sa realizuje komunitný život a verejný priestor je naplnený vzájomnými medziľudskými vzťahmi. Priestranstvá sú sprístupnené formou grantov komunitným aktérom na realizáciu komunitných aktivít (multifunkčné verejné priestory, komunitné záhrady alebo trhy) a na kultúrno-komunitné účely.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

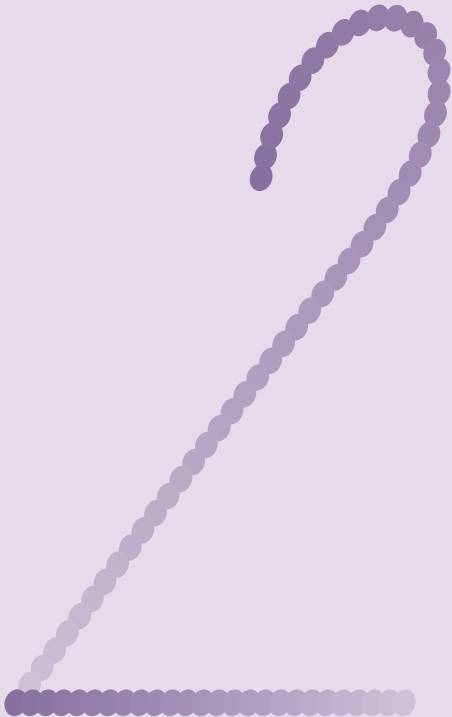
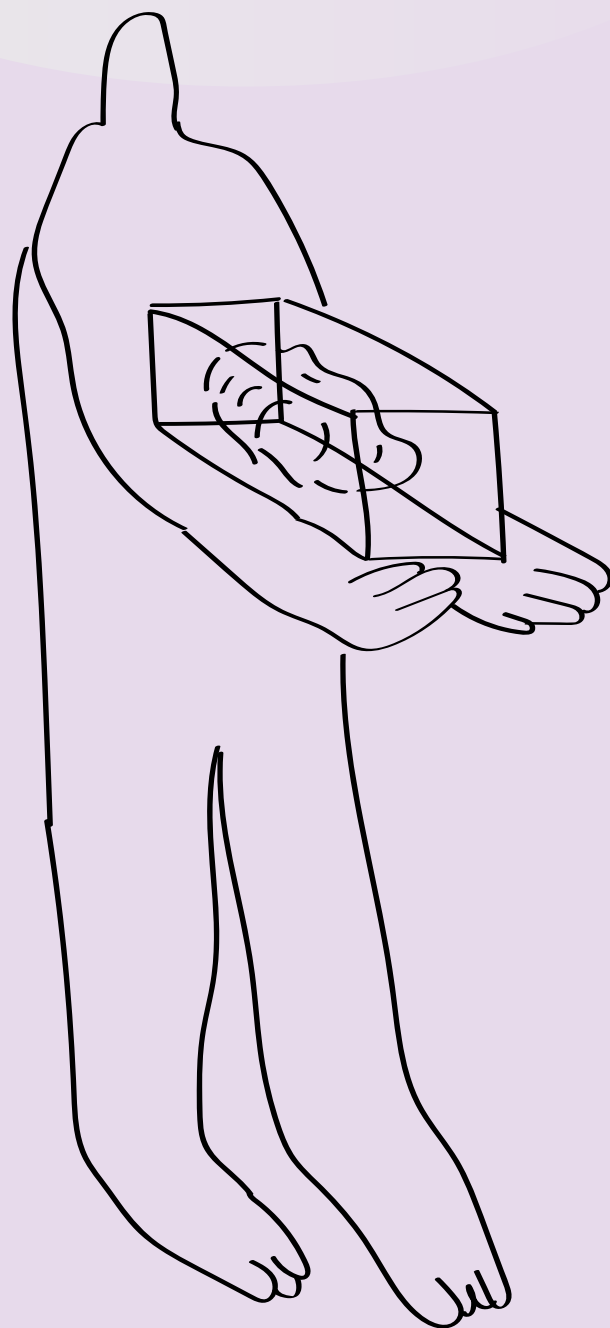
- Vytvorenie pilotných projektov spolupráce s mestskými časťami pre podporu aktívnych obyvateľov – huby, inkubátor pre začínajúce komunity a pod.
- Koordinátor spolupráce s mestskými časťami pri podpore a realizácii komunitných aktivít (BKIS).
- Rozvoj funkčných verejných priestorov pre kultúrno-komunitné účely (napr. komunitné záhrady) a lokálnej kultúrnej infraštruktúry prostredníctvom grantov komunitným aktérom v spolupráci s Metropolitným inštitútom v Bratislave.

PRÍKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA
→ PREMENA BÝVALÉHO KINA ZORA V TRNÁVKE NA MESTSKÉ KULTÚRNO-KOMUNITNÉ CENTRUM

V roku 2021 zverilo Mestské zastupiteľstvo hl. mesta SR Bratislavy objekt bývalého kina Zora v Trnávke v mestskej časti Ružinov do správy mestskej príspevkovej organizácie Bratislavské kultúrne a informačné stredisko (BKIS). Momentálne s miestnymi obyvateľmi hľadáme ideálny model jeho budúceho využitia pre kultúrno-komunitné účely. Po dotazníku boli k téme budúceho využitia kina Zora zorganizované participatívne stretnutia s občanmi. Bratislava chce priniesť nové kultúrne možnosti aj do iných mestských častí mimo centra v rámci zámeru decentralizácie kultúry.

KULTÚRNE DEDIČSTVO

ČO CHCEME DOSIAHNUŤ?

STRATEGICKÝ CIEĽ

Bratislava profesionálne a efektívne pristupuje k ochrane a sprístupňovaniu kultúrneho dedičstva. Vedome pracuje so svojou identitou a pamäťou aj s ohľadom na špecifiká prameniace z dynamických premien mesta. Investuje do udržateľnosti kultúrnych hodnôt, ktoré sú súčasťou lokálnej identity a európskej výnimočnosti mesta. Rozvinutou kultúrnou infraštruktúrou a pamiatkovým fondom zabezpečuje plnohodnotnú ochranu a sprístupňovanie kultúrneho dedičstva a zbierok vo vlastníctve mesta.

Špecifický cieľ 2.1. BRATISLAVA OCHRAŇUJÚCA

Mesto Bratislava systematicky ochraňuje pamiatkový fond vo vlastníctve mesta a rozvíja infraštruktúru kultúrneho dedičstva v súlade s princípmi udržateľnosti.

Špecifický cieľ 2.2. BRATISLAVA PAMÄTAJÚCA

Mesto Bratislava sprístupňuje kultúrne dedičstvo, kultúrne a historické hodnoty a pamätihodnosti na princípoch kvality, odbornosti, komplexnosti a vyváženosti.

Špecifický cieľ 2.3. BRATISLAVA MONUMENTÁLNA

Mesto Bratislava koncepčne narába s monumentmi mesta a dielami vo verejnom priestore. Zabezpečuje ich efektívnu správu a sprístupňovanie. Súčasne rešpektuje atribúty kvalitného verejného priestoru.

Bratislava je mesto s bohatou históriou do-
loženou hmotným a nehmotným kultúrnym
dedičstvom vo forme pamiatkových objektov,
kultúrnych pamiatok, pomníkov, pamätníkov,
umeleckých diel v exteriéri mesta, ale aj vo
fondoch múzeí, galérií a ďalších pamäťových
inštitúcií. Unikátna kultúrno-geografická po-
loha Bratislavy kontinuálne formuje charakter
mesta a bohatstvo jeho kultúrneho dedič-
stva. Pestrý komplex hmotných a nehmot-
ných dokladov života mesta od jeho vzniku
až po súčasnosť tvorí jeho celkový obraz a je
základom jeho identity.

Aktivity pamäťových a fondových inštitúcií
mesta ponúkajú súbor zdieľaných predstáv
o minulosti. Prostredníctvom expozícií, vý-
stav či sprievodných programov približujú
osobnosti, udalosti, históriu rôznych období
a skupín obyvateľstva. Význam kultúrneho
dedičstva mesta prezentujú aj špeciálne
podujatia, ktoré sú pripravované celonárod-

nými i mestskými organizáciami, občan-
skými združeniami, spolkami a záujmovými
združeniami občanov. Pomáhajú oživovať
sebaobraz, sprítomňujú tradície a príbehy
o dejinách Bratislavy ako súčasť nehmotného
kultúrneho dedičstva mesta.

Dôležitou súčasťou vnímania kultúrneho de-
dičstva je tiež kontinuita historického dedič-
stva, ktorá je transformovaná do názvov ulíc,
námestí a verejných priestorov. Rovnako ob-
rady, rituály a zvyky spojené s pamätaním si
a pripomínaním si sú dôležité pre každé kul-
túrne spoločenstvo. V otvorenom európskom
a svetovom priestore je existencia kultúrnych
zdrojov výsledkom potenciálu čerpaného
z kultúrneho dedičstva územia a prebieha-
júceho dialógu so svetom. Ak má byť mesto
udržateľné a inkluzívne, je potrebné s kul-
túrnym dedičstvom zaobchádzať s ohľadom
na jeho potenciál a tvorivo ho sprístupňovať
verejnosti s cieľom vzdelávania.

KDE VIDÍME POTENCIÁL BRATISLAVY?

Mesto je vlastníkom a správcom objektov, ktoré sú národnými kultúrnymi pamiat-
kami, pamätihodnosťami, alebo sú objektami s kultúrnou hodnotou. Zdvojená rola
mesta v starostlivosti o kultúrne dedičstvo kladie na samosprávu vysoké nároky.
Veľký počet kultúrnych pamiatok a pamätihodností si vyžaduje pozornosť z hľadís-
ka skvalitnenia ich ochrany a údržby. Dôležitý je systematický a komplexný prístup
v rozhodovaní, ktorý venuje kultúrnemu dedičstvu pozornosť, ktorá mu právom
prináleží. Veľkou výzvou pre budúcnosť je zastaviť degradáciu pamiatkového fondu
a pamätihodností na území mesta a zabezpečiť kontinuálne financovanie údržby
a obnovy pamiatkových objektov vo vlastníctve mesta. Potenciál vidíme v prehľ-
bovaní pozitívneho vzťahu spoločnosti ku hmotnému a nehmotnému kultúrnemu
dedičstvu s cieľom upevňovať historické vedomie a identitu mesta.

Práca s pamäťou je dnes výrazne ovplyvňovaná zložením fondov, odbornými ka-
pacitami, ako aj financiami, ktoré majú organizácie na ochranu a sprístupňovanie
dedičstva k dispozícii. Častokrát nie je systematická, ale ovplyvňovaná dostupnos-
ťou spomienkového materiálu a kapacitami. Napriek tomu si mestské pamäťové
a fondové inštitúcie uvedomujú svoju úlohu a rozvíjajú spôsoby ako pracovať
s dejinami mesta komplexne a vyvážené. Hlavné mesto a jeho kultúrne organizácie
by pri práci s pamäťou mesta, budovaní povedomia a pozitívneho vzťahu k dejinám
mali posilňovať sprístupňovanie zbierok prostredníctvom expozícií, ako aj vzdelá-
vacie programy pre verejnosť. Potrebné je zintenzívniť spoluprácu s akademickým
sektorom a mimovládnyimi organizáciami, ktoré sa venujú pamäti mesta a vzájom-
ne prepojiť už existujúce projekty.

Je potrebné aktívne sa venovať problematike umenia vo verejnom priestore,
a to tak s dôrazom na starostlivosť o existujúce diela (pomníky, pamätníky, fontány
a pod.), ich efektívnu správu, edukáciu, ako aj vytváranie štandardov, iniciovanie
a osádzanie nových diel vo verejnom priestore. Riešenie tejto problematiky je
potrebné uchopiť z hľadiska súčasného stavu, evidencie, usporiadania vlastníc-
kych vzťahov, spravovania a zabezpečenia celkovej starostlivosti, ako aj z hľadiska
budúcich zámerov pre osadenie a premiestňovanie diel vo verejnom priestore.

Aká je úloha mesta vo vzťahu ku kultúrnemu dedičstvu?

● Mesto má účinne ochraňovať hmotné
a nehmotné kultúrne dedičstvo, sprístupňovať ho
a využívať. Rešpektovať a rozvíjať svoje kultúrne
bohatstvo, reflektovať kultúrnu minulosť a pozeráť
otvorene do budúcnosti. Poznávať, dokumentovať,
odborne spracovávať, chrániť a prezentovať hmotné
a nehmotné kultúrne dedičstvo, ktoré je súčasťou
histórie a tradícií mesta.

● Mesto Bratislava prostredníctvom svojich
pamäťových a fondových inštitúcií, útvarov a organizácií
napĺňa viaceré kompetencie v oblasti kultúrneho
dedičstva týkajúce sa sprístupňovania, interpretácie
či využívania a prezentovania kultúrnych hodnôt
a historickej pamäti mesta.

POZITÍVNE TRENDY:

+ Zaradenie mesta do medzinárod-
ných projektov zameraných na propagáciu
a ochranu kultúrneho dedičstva, spolupráca
na spoločných projektoch zameraných
na ochranu kultúrneho dedičstva a mobilitu
odborníkov.

+ Rozvoj významných lokalít kultúr-
neho dedičstva – zápis Gerulaty do zozna-
mu lokalít svetového kultúrneho dedičstva
UNESCO, budovanie návštevníckej infra-
štruktúry hradu Devín (obe patria pod
Múzeum mesta Bratislavy).

+ Posun v prístupe mesta a jeho
organizácií (Galéria mesta Bratislavy,
Mestský ústav ochrany pamiatok) smerom
k prevzatíu aktívnej roly v téme umenia vo
verejnom priestore napriek legislatívnej
náročnosti a obmedzeniam.

+ Nové depozitáre pre uloženie
zbierkových predmetov galérie a múzea
s cieľom podporiť uchovávanie kultúrneho
dedičstva pre ďalšie generácie a vytvoriť
optimálne podmienky pre uloženie
a ochranu fondov a zbierkových predmetov.

● Bratislava utvára podmienky na zachovanie,
ochranu, obnovu a využívanie pamiatkového fondu
na svojom území a tiež tvorí a vedie zoznam pamätihod-
ností. Eviduje zoznam pomníkov, pamätníkov, fontán,
pamätných tabúl a ďalších umeleckých diel na území
mesta, usmerňuje a koordinuje ich rozmiestňovanie
na verejných priestranstvách na území mesta.

NEGATÍVNE TRENDY:

– Chýba systematická ochrana
pamiatok vo vlastníctve mesta. Zbierko-
tvorné inštitúcie mesta dlhodobo čelia
problému nevyhovujúcich a nedostatoč-
ných priestorov pre uskladnenie svojich
zbierkových predmetov.

– Výrazný investičný a moder-
nizačný dlh a strata povedomia a vzťahu
obyvateľov ku kultúrnemu dedičstvu
mesta. V Bratislave zaniklo viacero
objektov s pamiatkovou hodnotou ako
dôsledok nevhodných zásahov, intenzívnej
developerskej činnosti či nedostatočného
stupňa ochrany.

– Slabá spoločenská podpora
ochrany kultúrneho dedičstva a kultúrnych
hodnôt, nedostatočné uchopenie ich po-
tenciálu, strata kontinuity a prepisovanie
vlastnej minulosti s dlhodobými dôsledkami
na identitu a rozvoj mesta.

– Nesystémová starostlivosť o mo-
numenty: pomníky, pamätníky, fontány
a ostatné umelecké diela vo verejnom
priestore; obmedzené kompetencie mesta
pri starostlivosti o existujúce diela a pri
usmerňovaní vzniku nových.

BRATISLAVA OCHRAŇUJÚCA

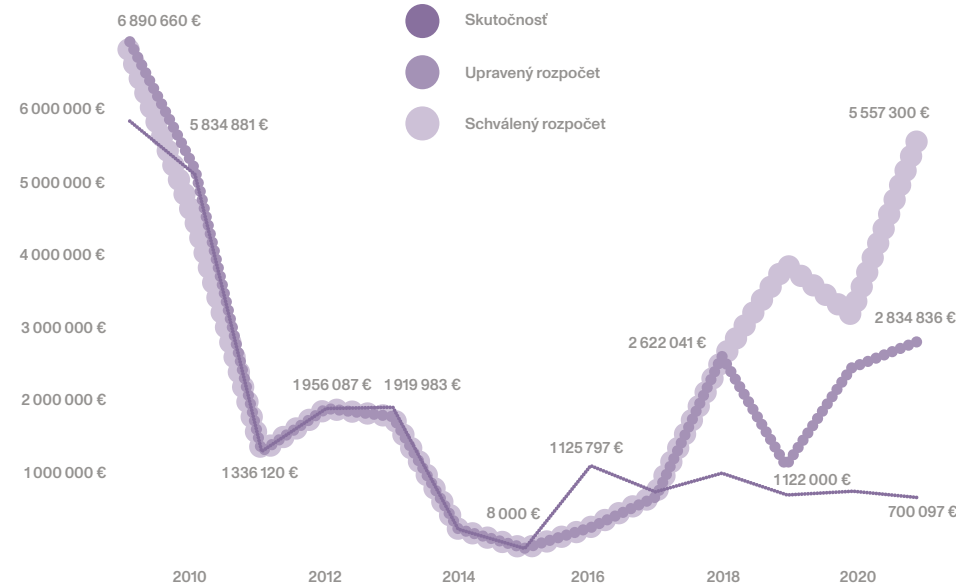
KLÚČOVÉ SLOVÁ:
hmotné kultúrne dedičstvo,
pamiatky, architektúra, ochrana
a sprístupňovanie, reštaurovanie
a obnova, prístupnosť objektov,
odborná činnosť, debarierizácia

Architektonické dedičstvo v podobe historických budov a pamiatok je najviditeľnejším prierezom histórie každého mesta, v ktorého vrstvách sa odhaľuje jeho vývoj. Predstavuje most medzi minulosťou, súčasnosťou a budúcnosťou mesta, zachytáva a reprezentuje jeho genius loci. Zároveň je prirodzeným lákadlom pre domácich či jeho návštevníkov. Je preto v záujme mesta venovať mu pozornosť, prístupovať k nemu systematicky a komplexne, sprístupňovať ho, podporovať povedomie o jeho dôležitosti, no najmä ho chrániť.

Súčasný stav pamiatkového fondu a pamätihodností na území Bratislavy je nedostatočný a to sa týka aj objektov vo vlastníctve a správe mesta. Zanedbaný je stav väčšiny budov v správe mestských kultúrnych organizácií. Obnova objektov je napriek výraznému nárastu investícií v poslednom období (viď. graf nižšie) dlhodobo nedostaččná, čo vyplýva z vysokého infraštruktúrneho dlhu, ale aj niektorých rozhodnutí v štruktúre zabezpečovania pamiatkovej obnovy a tiež poddimenzovania kapacít v oblasti identifikácie potrieb v rámci mesta a celkového plánovania starostlivosti a obnovy pamiatkových objektov. Zároveň chýba koncepcia obnovy pamiatkového fondu mesta a jej prioritizácia, čoho výsledkom je napríklad aj nedostatočná pripravenosť na čerpanie externých zdrojov.

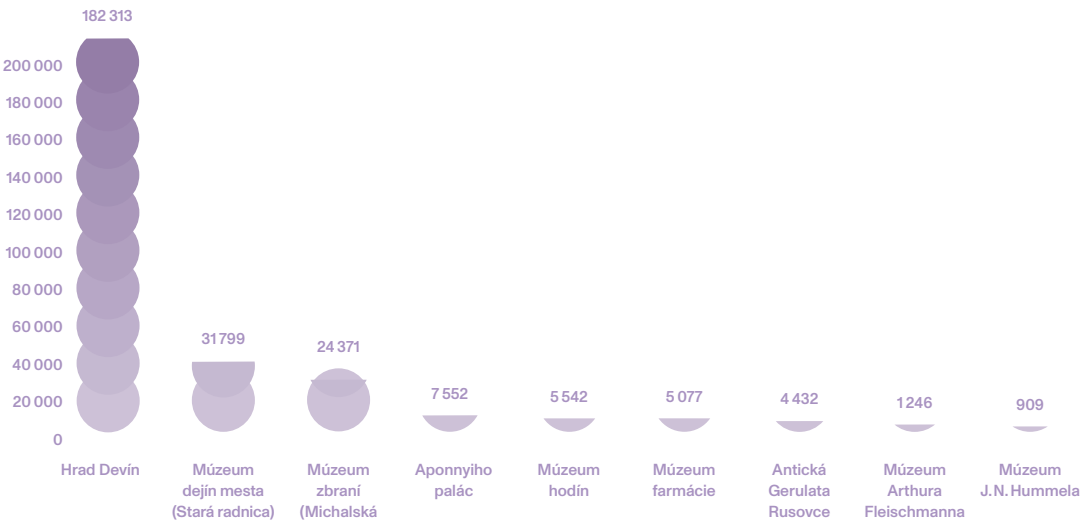
GRAF: Vývoj kapitálových výdavkov HMBA na kultúru (vrátane GIB)

Zdroj: Záverečné účty HMBA, RISSAM

GRAF: Priemerná ročná návštevnosť expozitúr Múzea mesta Bratislavy (2016-2020)

Zdroj: MMB, 2021

AKO DOCIELIŤ, ABY BOLA BRATISLAVA V ROKU 2030 OCHRAŇUJÚCA?

BRATISLAVA 2030

● Ochrana pamiatkového fondu vo vlastníctve mesta

Bratislava v roku 2030 využíva fungujúci systém starostlivosti o svoj pamiatkový a pamäťový fond a efektívny systém nástrojov na riešenie ochrany hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva na celom území Bratislavy.⁵ Svoju kultúrnu infraštruktúru prevádzkuje a využíva efektívne, účelne a hospodárne s ohľadom na jej ekonomický a spoločenský potenciál. Bratislava z rozpočtu mesta znižuje vysoký investičný a modernizačný dlh v oblasti obnovy kultúrnej infraštruktúry a obnovy NKP. Mesto pozná hodnotu potrebných investícií a má pripravené projektové dokumentácie na obnovu kultúrnych pamiatok a priestorov na kultúrne účely a aktívne realizuje obnovu a výstavbu kultúrnej infraštruktúry z externých zdrojov.

5 Tento cieľ nezahŕňa komplexnú obnovu mestského pamiatkového fondu (vlastníctvo mesta). Zameriava sa na objekty, ktoré slúžia mestu a mestským kultúrnym inštitúciám na ochranu a sprístupňovanie kultúrneho dedičstva. Je tak z dôvodu zachytenia kompetencií, ktorými disponujú spracovatelia materiálu a ktoré sú relevantné pre túto časť koncepcie.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Vytvorenie metodiky posúdenia prioritizácie obnovy objektov v majetku mesta – stanovenie kritérií na pamiatkovú obnovu s ohľadom na ich ďalšie využitie a rozvoj územia (pripravenosť, urgencia, obsahová náplň, environmentálna udržateľnosť, funkčný potenciál).
- Vybudovanie administratívnej budovy a návštevníckeho centra hradu Devín, ktorých súčasťou budú

aj priestory na vedecký výskum a doplnkové služby pre návštevníkov (obchod, kaviareň a podobne) – projektová dokumentácia a prvá etapa.

- Postupná renovácia priestorov kultúrnych príspevkových organizácií (zlepšenie dostupnosti a prístupnosti): Múzeum mesta Bratislavy – Stará radnica, Aponnyiho palác, Michalská veža, Pamätný dom J. N. Hummela, Múzeum

Janka Jesenského; Mestská knižnica – objekty na Klariskej a Kapucínskej, Letná čítareň U červeného raka; Galéria mesta Bratislavy – Pálffyho palác, Mirbachov palác; BKIS – Kostol klarisiek na Farskej ulici.

- Postupná renovácia budovy Divadla P. O. Hviezdoslava.

PRÍKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA
→ OBNOVA MICHALSKEJ VEŽE

V roku 2021 sa začala generálna obnova Michalskej veže, ktorá zasiahne interiéry aj exteriéry vrátane strechy, všetky umelecko-remeselné prvky vrátane sochy sv. Michala na vrchole veže, oba zvony a nápisové tabule na fasáde. Obnovou prejde aj návštevnícke zázemie a vytvorí sa predpoklady na realizáciu modernej interaktívnej stálej expozície. V obnovených priestoroch pripravuje Múzeum mesta Bratislavy novú programovú štruktúru expozícií a podujatí pre verejnosť. Renovácia sa realizuje pod dohľadom Generálneho investora Bratislavy s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR a hl. mesta SR Bratislavy. Mestský ústav ochrany pamiatok zabezpečil realizáciu sondážneho pamiatkového výskumu interiéru veže. Obnova veže by mala byť ukončená začiatkom roka 2023.

PRÍKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA
→ HRAD DEVÍN – NÁVŠTEVNÍCKA INFRAŠTRUKTÚRA

Múzeum mesta Bratislavy vyhlásilo koncom septembra 2021 v spolupráci s Metropolitným inštitútom Bratislavy súťaž, z ktorej vzišiel víťazný návrh novej návštevníckej infraštruktúry v areáli hradu Devín. Prvá časť návrhu zahŕňa modernizáciu informačného a navigačného systému hradu a jeho prispôbenie potrebám súčasného návštevníka. Druhá časť rieši dobudovanie doplnkovej infraštruktúry v areáli hradu so zameraním na prvky, ktoré spríjemnia pobyt návštevníkom hradného areálu a umožnia pohodlnejší vstup do jeho priestorov (odpočinkové zóny – zatienený prístrešok/altánok, pikniková zóna, úprava vstupného priestoru do areálu hradu).

PRÍKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA
→ LEKÁREŇ U SALVATORA A NÁVRAT PŮVODNÉHO MOBILIÁRU

Mesto Bratislava získalo v roku 2020 za výhodných podmienok do výlučného vlastníctva budovu Lekárne u Salvatora. V septembri 2020 bola lekáreň oficiálne sprístupnená verejnosti v rámci pootvorenia pred komplexnou renováciou. Spodná časť priestorov slúžila pre umelecké intervencie Galérie mesta Bratislavy, vo vrchnej časti v galérii nad lekárňou bola umiestnená výstava pripravená Mestským ústavom ochrany pamiatok, ktorá zachytáva históriu objektu, putovanie pôvodného mobiliáru a ikonografický rozbor stropnej výzdoby. V októbri 2021 sa mestu podarilo odkúpiť od súkromného vlastníka aj pôvodný mobiliár Lekárne u Salvatora, ktorý sa do nej vráti po komplexnej obnove objektu.

**ŠPECIFICKÝ
CIEĽ 2.2.**

KLÚČOVÉ SLOVÁ:
hmotné kultúrne dedičstvo,
pamiatky, architektúra, ochrana
a sprístupňovanie, reštaurovanie
a obnova, prístupnosť objektov,
odborná činnosť, debarrierizácia

BRATISLAVA PAMÄTAJÚCA

Úlohou mesta je rešpektovať a rozvíjať svoje kultúrne bohatstvo, reflektovať kultúrnu minulosť v celej jej šírke a pozeráť otvorene do budúcnosti. Poznávať, dokumentovať, odborne spracovávať, chrániť a prezentovať hmotné a nehmotné kultúrne dedičstvo, ktoré je súčasťou histórie a tradícií mesta. V súčasnosti zažívame celosvetovo akýsi „pamäťový boom“. Ubezpečovanie sa o vlastnej identite cez dejiny je dôležitou súčasťou kultúrnych stratégií väčšiny miest. Ako by teda Bratislava mala pracovať so svojou pamäťou efektívne, s rešpektom a zároveň pri tom využiť jej potenciál?

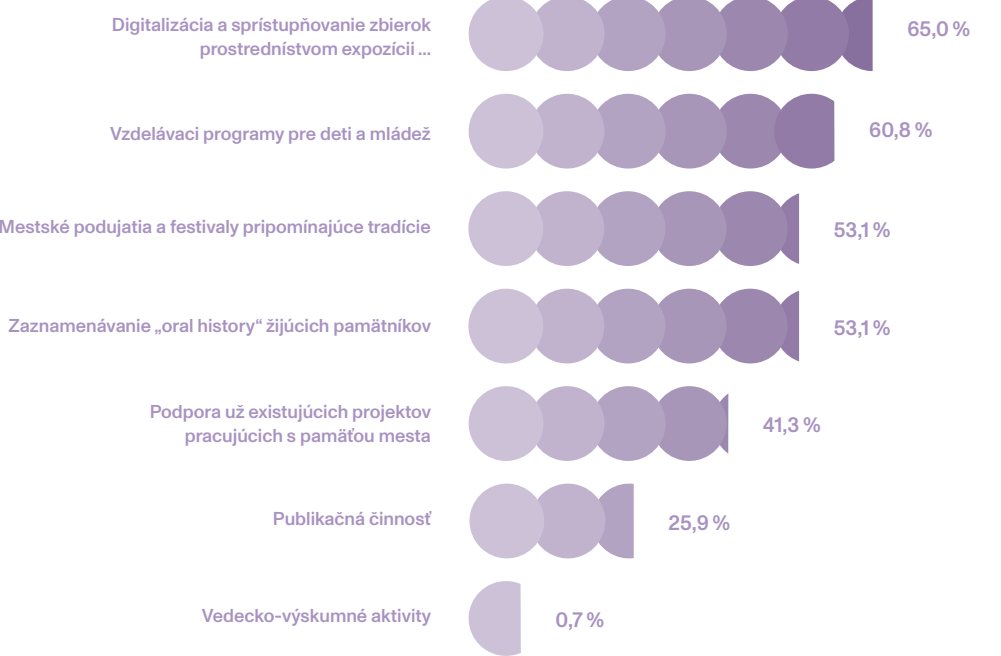
Mesto Bratislava prostredníctvom svojich pamäťových a fondových inštitúcií spracúva, sprístupňuje a interpretuje historickú pamäť mesta. Mestské organizácie ako Múzeum mesta Bratislavy (MMB), Galéria mesta Bratislavy (GMB) či Archív mesta Bratislavy (AMB) reflektujú dejiny mesta Bratislavy a pomáhajú nám na základe minulosti vysvetľovať a vyrovnávať sa s dnešnými javmi v mestskej spoločnosti. V naplňaní týchto cieľov im však dlhodobo bránilo široké spektrum problémov a historických deficitov.

Jedným z najzávažnejších z nich je nedostatočná ochrana a sprístupňovanie kultúrneho dedičstva a predmetov kultúrnej hodnoty. Pamäťovým a fondovým inštitúciám mesta dlhodobo chýba dostatočná kritická infraštruktúra pre uloženie ich zbierkových predmetov, ktorá sa dobudováva až v súčasnosti (realizácia depozitárov GMB a MMB, plány pre nové sídlo AMB). Vo všetkých oblastiach ochrany, prezentácie, správy a manažmentu kultúrneho dedičstva chýba dostatok kvalifikovaných personálnych kapacít. Kultúrny fond mesta je zanedbaný a len postupne sprístupňovaný. Vo všetkých oblastiach kultúrneho dedičstva je výrazný digitalizačný dlh (v prípade MMB len 20 % fondu), kvôli čomu ostáva nevyužitý potenciál digitalizácie ako nástroja pre sprístupňovanie kultúrneho dedičstva a zvyšovanie jeho dostupnosti.

Mestské pamäťové a fondové inštitúcie si uvedomujú historický dlh vo svojej činnosti a systematicky pracujú na jeho postupnej náprave. Zároveň si uvedomujú a reflektujú potrebu pristupovať ku svojim aktivitám veľmi opatrne, so snahou o objektivizáciu, komplexnosť

GRAF: Aké typy aktivít by malo hlavné mesto a jeho kultúrne organizácie v rámci práce s pamäťou mesta, budovaním povedomia a pozitívneho vzťahu k dejinám mesta posilniť?

Zdroj: Dotazník (Ne)známe kultúrne dedičstvo Bratislavy. V dotazníku odpovedalo 143 respondentov – odborníkov a odborníkov na problematiku z 53 inštitúcií, pričom na výber mali z viacerých pripravených možností s možnosťou doplnenia iných fenoménov.

6 MANNOVÁ, Elena. 2019. Minulosť ako supermarket? Spôsoby reprezentácie a aktualizácie dejín Slovenska. Bratislava: Historický ústav SAV a Vydavateľstvo VEDA SAV, 2019

TAB: Návštevnosť mestských kultúrnych inštitúcií v období 2017 – 2019

Zdroj: BTB, web stránky prisl. organizácií.

a vyvažovanie. Usilujú sa „do kolektívneho dedičstva zahrňať aj potláčané, zamlčované či tabuizované témy, ktoré pomôžu priblížiť fenomény pamäti a dedičstva. Pokúšať sa o kritickú reflexiu historickej skutočnosti, sprítomňovať minulé a viazať fakty do jedného celku a kultúrnych kontextov doby“.⁶

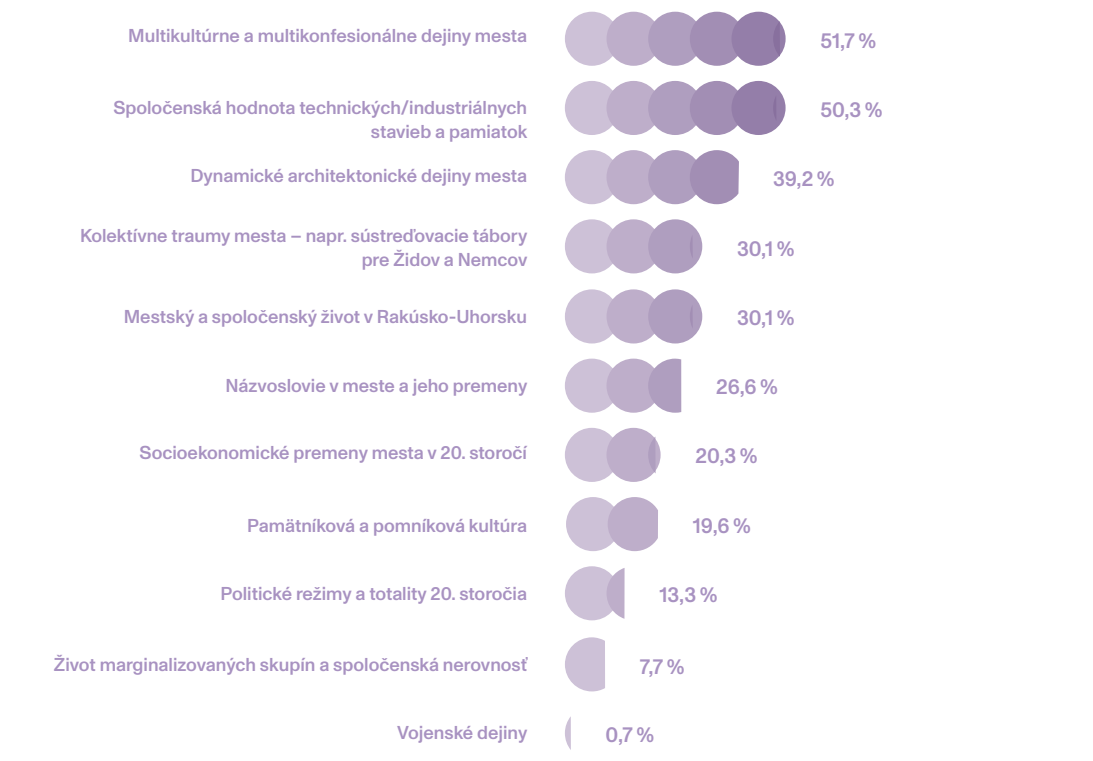
Bratislava a jej inštitúcie majú rezervy aj z pohľadu prezentácie svojho kultúrneho dedičstva, či už v súvislosti s rozvojom kolektívnej pamäti svojich obyvateľov a budovaním ich

vzťahu k spoločnému dedičstvu mesta, alebo smerom navonok v napojení na cestovný ruch. Aké typy aktivít by malo hlavné mesto a jeho kultúrne organizácie v rámci práce s pamäťou mesta, budovaním povedomia a pozitívneho vzťahu k dejinám mesta posilniť? Ktoré témy kultúrneho dedičstva postupne zanikajú? Ktoré fenomény historickej pamäti a kultúrneho dedičstva vystihujú identitu a autenticitu Bratislavy? Akou konkrétnou témou kolektívnej pamäti Bratislavy by sa mesto malo vedome zaoberať?

	2017	2018	2019
Hrad Devín	207 236	203 894	241 332
Historické múzeum SNM na Bratislavskom hrade	103 262	146 590	201 625
Galéria Danubiana	39 430	47 850	50 981
Múzeum dejín mesta (Stará radnica)	39 323	18 183	43 166
Múzeum zbraní (Michalská veža)	25 071	27 997	33 874
Galéria mesta Bratislavy	22 433	24 494	37 921
Antická Gerulata Rusovce	7 138	5 484	5 288
Múzeum hodín	n/a	n/a	6 782
Múzeum farmácie	6 602	5 729	6 393
Apponyiho palác	6 279	9 672	11 467
Múzeum J. N. Hummela	536	1 211	1 465
Múzeum Arthura Fleischmanna	1 419	1 928	1 630
Múzeum hodín	6 209	6 387	6 782
SPOLU	752 849	816 016	912 733

GRAF: Akou konkrétnou témou kolektívnej pamäti Bratislavy by sa malo mesto podľa vás viac vedome zaoberať?

Zdroj: Dotazník (Ne)známe kultúrne dedičstvo Bratislavy

AKO DOCIELIŤ, ABY BOLA BRATISLAVA V ROKU 2030 PAMÄTAJÚCA?

BRATISLAVA 2030

● Efektívna ochrana zbierkového a archívneho fondu mesta

Zbierkové predmety Galérie mesta Bratislavy a Múzea mesta Bratislavy sú bezpečne uložené v novovybudovaných mestských depozitároch. Archív mesta Bratislavy sídli v novom sídle. Mestské pamäťové organizácie digitalizujú svoje fondy a následne ich atraktívnymi formami sprístupňujú verejnosti. Mesto investuje zdroje pre rozvoj kultúrneho dedičstva lokálneho, národného a európskeho významu (UNESCO).

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Dobudovanie a prevádzka depozitárov pre uloženie zbierkových predmetov Galérie mesta Bratislavy a Múzea mesta Bratislavy.
- Vybudovanie nového sídla Archívu mesta Bratislavy, vytvorenie priestoru na scelenie archívnych fondov a zbierok a vznik priestorovej rezervy na archivovanie dokumentov na najbližších 100 rokov.
- Digitalizácia fondov pamäťových inštitúcií, výmena skúseností a tvorba online platforiem na sprístupnenie digitalizovaných fondov.
- Efektívna a profesionálna činnosť Názvoslovnej komisie mesta v súlade so zásadami (kompetencie, legislatíva a pod.).

PRÍKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA

→ DEPOZITÁRE PRE ULOŽENIE ZBIERKOVÝCH PREDMETOV GALÉRIE MESTA BRATISLAVY A MÚZEA MESTA BRATISLAVY

V roku 2020 mesto Bratislava spustilo výstavbu nových depozitárov na ploche 4 799 m² pre uloženie zbierkových predmetov Galérie mesta Bratislavy a Múzea mesta Bratislavy. Obe zbierkotvorné inštitúcie dlhodobo čelia problému nevyhovujúcich a nedostatočných priestorov pre uskladnenie svojich zbierkových predmetov. Stavba depozitárov bola ukončená na jar 2022, zbierkové predmety GMB a MMB sa budú do nových priestorov sťahovať postupne. Hlavným cieľom projektu je vytvoriť podmienky pre uloženie a ochranu zbierkových predmetov vysokej finančnej hodnoty. Výstavbou nových depozitárov chce mesto Bratislava podporiť uchovávanie kultúrneho dedičstva pre ďalšie generácie.

● Zlepšenie služieb v oblasti sprístupňovania kultúrneho dedičstva

Kultúrne dedičstvo Bratislavy je v roku 2030 vďaka podpore mesta pravidelne prezentované doma aj v zahraničí. Pamäťové a fondové organizácie mesta sú významnou súčasťou cestovného ruchu mesta a regiónu, pričom mesto rozvíja medzinárodnú kultúrnu spoluprácu a aktivity zamerané na výmenu skúseností. Dôležité kultúrne pamiatky ako Hrad Devín či rímsky vojenský tábor Gerulata v Rusovciach majú zabezpečené vhodné podmienky na prezentáciu. Hmotné kultúrne dedičstvo mesta je prezentované v podobe informačného systému priamo v daných objektoch.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Inovatívny prístup k prezentačnej činnosti – zbierky spravovať a sprístupňovať, priebežne vyhľadávať inovatívne formy prezentácie.
- Pri renovácii významných pamiatok mesta sprostredkovať obyvateľom ich ochranu cez interaktívne prvky – proces premeny danej pamiatky/stavby/objektu (osveta o kultúrnom dedičstve).

● Vzdelávacie aktivity zamerané na kultúrne dedičstvo a na posilňovanie vzťahov verejnosti ku kultúrnemu dedičstvu

Bratislavčania a Bratislavčanky majú k dispozícii široké spektrum kvalitných vzdelávacích aktivít zameraných na pamäť a dejiny Bratislavy, vďaka čomu sa prehlbuje ich pozitívny vzťah k ich hmotnému a nehmotnému kultúrnemu dedičstvu. Mesto má zavedené pravidlá a realizuje programy venované výskumu a vede v oblasti kultúrneho dedičstva, ktoré vznikajú v spolupráci s odbornými pamäťovými a fondovými kultúrnymi inštitúciami, neziskovými organizáciami a súkromným sektorom.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Spracovanie programu vzdelávania verejnosti zameraného na kultúrne dedičstvo a ochranu kultúrnych a historických hodnôt v mestských kultúrnych organizáciách a jeho realizácia prostredníctvom ročných plánov činnosti organizácií.

● Aktivity zamerané na identitu a tradície mesta

Bratislava v roku 2030 rozvíja a udržiava tradície prostredníctvom festivalov a podujatí pre širokú verejnosť, pričom vytvára nové formáty, ktoré propagujú históriu mesta v širšom kontexte. Mesto finančne a nefinančne podporuje mimovládne organizácie, ktoré sa venujú pamäťovým aktivitám o histórii mesta, pričom ich zapája do spoluprác na projektoch svojich organizácií.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Nový grantový program zameraný na zachovanie tradícií a prezentáciu kultúrneho dedičstva mesta (podpora programov na rozvoj mestskej identity s každoročným cieľovým plánovaním).
- Rozvoj tradičných mestských podujatí organizovaných BKIS (Bratislavské mestské dni, Kultúrne leto).

PRÍKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA

→ RANDE S MESTOM – VYCHÁDZKY A PODCAST O HISTÓRII MESTA

Bratislavské kultúrne a informačné stredisko rozbehlo cyklus tematických vychádzok pod názvom Rande s mestom, v ktorom skúsení sprievodcovia odhaľujú návštevníkom zaujímavosti a skryté miesta Bratislavy. Súčasťou konceptu Rande s mestom je aj podcast Rande s mestom: Nielen o dejinách Bratislavy, v ktorom moderátor spolu s odbornými hosťami a hosťkami predstavuje bratislavskú históriu z rôznych pohľadov. Odkrýva príbehy pamiatok, inštitúcií, ulíc a stavieb, ale aj odevných značiek, pohostinstiev, kín či divadiel a konkrétne osudy mnohých významných osobností, výročia a iné pútavé témy z dejín mesta.

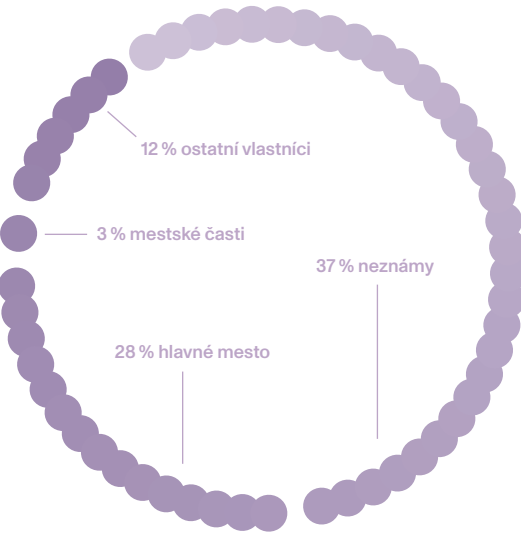
BRATISLAVA MONUMENTÁLNA

KLÚČOVÉ SLOVÁ:
hmotné kultúrne dedičstvo,
pamiatky, architektúra, ochrana
a sprístupňovanie, reštaurovanie
a obnova, prístupnosť objektov,
odborná činnosť, debarierizácia

GRAF: Majetkové vzťahy
k dielam osadeným
vo verejnom priestore
Bratislavy

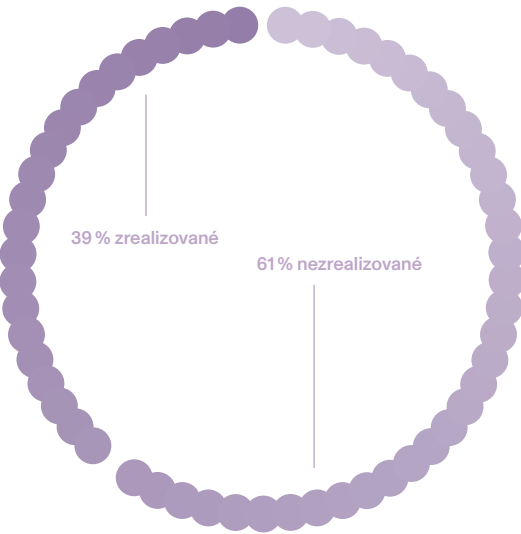
Zdroj: MÚOP, 2021

Monumenty mesta – pamätníky, pomníky, fontány, sochy, plastiky a ostatné diela vo verejnom priestore – sú osobitým obrazom časovej stopy mesta a jeho obyvateľov. Zároveň dokážu poľudštiť a oživiť priestor, v ktorom sa nachádzajú, a vzbudiť záujem verejnosti oň. Prostredníctvom monumentov mesta dokážeme vzdať úctu, pripomenúť si minulosť, zdôrazniť aktuálne témy, no aj zatraktívniť mesto pre jeho obyvateľov či návštevníkov. Monumenty sú jedným z kľúčových aspektov jedinečnej kultúrnej identity mesta. V akom stave sú v Bratislave a ako s nimi pracovať v budúcnosti?

GRAF: Stav realizácie
zamietnutých zámerov
Komisiou pre pomníky,
pamätníky a výtvarné
diela vo verejnom
priestore v rokoch
2013-2021

Zdroj: MÚOP, 2021

Riešenie problematiky mestských monumentov v Bratislave je výzvou z viacerých hľadísk. Komplexnému uchopeniu agendy bráni nepostačujúca legislatíva, kvôli ktorej má mesto len obmedzenú vymáhateľnosť dodržiavania vlastných stanovísk k predkladaným návrhom či realizovaným zámerom, čo neúspešní žiadatelia obchádzajú umiestnením diel na pozemkoch iných vlastníkov, resp. aj na územiach vo vlastníctve hlavného mesta, ktoré sú však spravované mestskými časťami. Zároveň nie sú vyjasnené vlastnícke vzťahy mesta k existujúcim dielam vo verejnom priestore, pričom množstvo pamätníkov a diel je v zlom stave. Alarmujúci je už len počet diel s neznámym vlastníkom – z približne 570 evidovaných diel vo verejnom priestore Bratislavy nemá 328 známeho vlastníka, ani správcu. Týmto dielam mesto nemôže zabezpečiť starostlivosť a proces ich nadobudnutia do majetku mesta je príliš komplikovaný.

Problémom je aj dlhodobá pasívna a reaktívna rola mesta. Mesto dlhodobo neiniciovalo, ani nerealizovalo vznik nového diela, len v jednom prípade dalo podnet a zapojilo sa do financovania vzniku pamätníka a v troch prípadoch prevzalo do vlastníctva existujúce dielo. Výkon politiky mesta v oblasti diel vo verejnom priestore sa v posledných desaťročiach obmedzil na (nedostatočnú) starostlivosť o diela v správe mesta a vydávanie stanovísk k zámerom externých subjektov na vznik a osadenie diel na pozemkoch hlavného mesta, ktoré boli v minulosti kvôli nedostatočným legislatívnym kompetenciám mesta, no aj kvôli nedostatočnej proaktivite jeho orgánov venujúcich sa problematike často ignorované.

Situácia sa zmenila v posledných rokoch, kedy sa mesto začalo téme aktívne venovať – napríklad pomocou Komisie pre diela vo verejnom priestore, ktorá po novom proaktívne vystupuje nielen k zaslaným žiadostiam, ale aj medializovaným zámerom či plánovaným developerským projektom, pomocou Metropolitného inštitútu Bratislavy, ktorý sa témou zaoberá v schválenom Manifeste verejných priestorov a tiež pomocou vzdelávacích aktivít Galérie mesta Bratislavy. Aj tieto opatrenia sú dôkazom, že napriek mnohým prekážkam môže Bratislava vo svojej súčasnej pozícii téme mestských monumentov a umenia vo verejnom priestore priznať dôležitosť, ktorá jej prináleží.

AKO DOCIELIŤ, ABY BOLA BRATISLAVA V ROKU 2030 MONUMENTÁLNA?

BRATISLAVA 2030

● Koncepčné narábanie s monumentami mesta

Bratislava má zmapované všetky diela vo verejnom priestore na svojom území – ich stav, vlastnícke a správcovské práva. Mesto má jasne vyjasnené kompetencie a nastavené mechanizmy v oblasti starostlivosti o diela vo verejnom priestore, a zároveň preberá aktívnu rolu v definovaní verejného priestoru vrátane umenia v ňom, pričom aktívne iniciuje vznik nových diel. Mesto vytvára podmienky pre kvalitnú interpretáciu monumentov v podobe informačného systému a edukatívnych aktivít k monumentom. Pri Mestskom zastupiteľstve funguje odborná, rešpektovaná a efektívna Komisia pre diela vo verejnom priestore, ktorá vydáva stanoviská k umiestňovaným dielam, konzultuje ich vznik a starostlivosť o ne.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

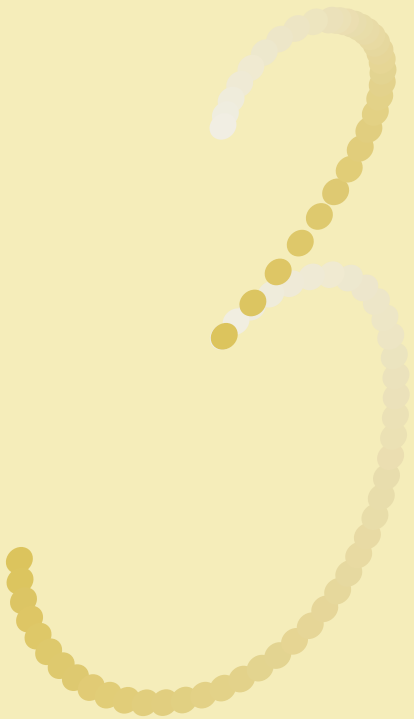
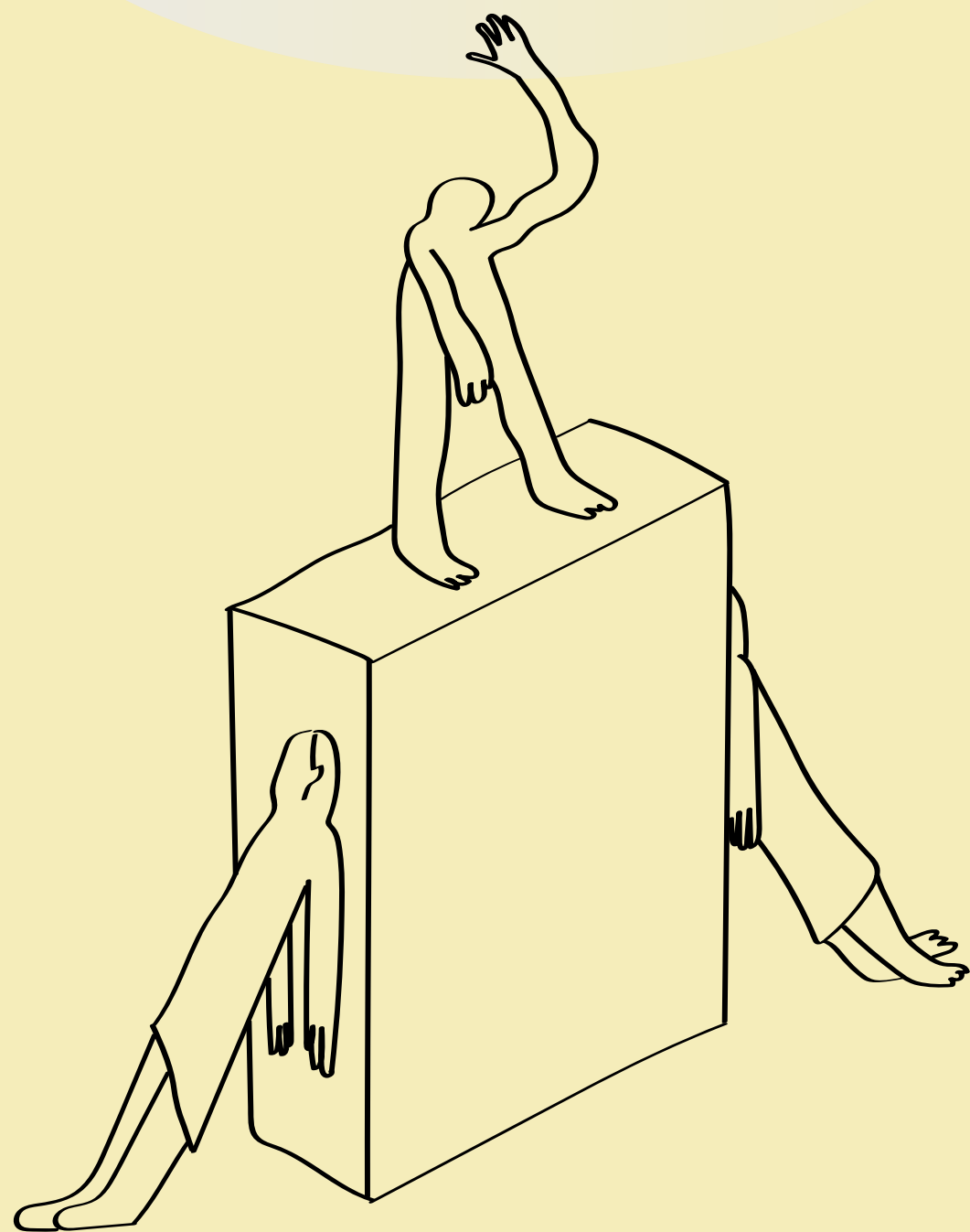
- Identifikovať majetkové a správcovské vzťahy k pomníkom, pamätníkom a umeleckým dielam umiestneným vo verejnom priestore a doriešiť vlastníctvo, spravovanie a starostlivosť o túto časť kultúrneho dedičstva.
- Aktívna politika iniciovania a realizácie pamätníkov a diel vo verejnom priestore – spracovať program dočasného a trvalého umiestňovania nových výtvarných diel vo verejnom priestore (Program pamätníkov a výtvarných diel vo verejnom priestore).
- Spustiť online databázu diel vo verejnom priestore Bratislavy – projekt digitálnej platformy venovanej umeniu vo verejnom priestore (GMB v spolupráci s MÚOP a SNG) / Vybudovať kvalitnú obrazovú dokumentáciu doplnenú o archívne materiály.
- Vypracovanie Manuálu pre umiestňovanie diel vo verejnom priestore (princípov a pravidiel pre umiestňovanie, premiestňovanie a demontáž pomníkov, pamätníkov a umeleckých diel).
- Komisia pre diela vo verejnom priestore – efektívna práca komisie v rámci konzultačného a hodnotiaceho režimu, tvorba databáz a elektronického podávania podnetov.
- Spropagovať v spolupráci s mestskými časťami existujúce umelecké diela vo verejnom priestore (vrátane označenia diel), zapojiť školy, kultúrne inštitúcie, jednotlivcov, ktorí by spolupracovali na rozkrývaní jednotlivých diel, ich autorov, tém a kontextu vzniku diela.

PRÍKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA
→ KOMISIA PRE DIELA VO VEREJNOM PRIESTORE
A JASNÉ PRAVIDLÁ PRI PROBLEMATIKE

V roku 2020 Bratislava začala pracovať na koncepčnom uchopení práce s monumentami mesta vytvorením nového funkčného mechanizmu s presnými pravidlami. Zámerom je aktívna politika hlavného mesta vo vzťahu k vzniku nových diel, v starostlivosti o existujúce diela a prezentácii umenia na verejných priestranstvách, doplnená o edukačné aktivity smerom k obyvateľom. Novým impulzom sú mestské organizácie Metropolitný inštitút Bratislavy, Galéria mesta Bratislavy a Mestský ústav ochrany pamiatok, ktoré zaradili do svojich plánov problematiku umenia vo verejnom priestore. Hlavné mesto nastavuje zmeny činnosťou Komisie pre diela vo verejnom priestore. V štádiu prípravy je Manuál umiestňovania diel vo verejnom priestore, ktorý poskytne presnú formuláciu základných pravidiel, o ktoré sa bude potrebné opierať pri vzniku a osádzaní diel.

KREATÍVNY POTENCIÁL

ČO CHCEME DOSIAHNUŤ?

STRATEGICKÝ CIEĽ
Bratislava pozná svoj kreatívny potenciál a investuje do jeho rozvoja. Ponúka tvár sebavedomého kultúrneho mesta, ktoré je rozpoznateľné v medzinárodnom kontexte. Podporuje inovácie a kreativitu. Nadväzuje spoluprácu v medzinárodnom prostredí a rozvíja cezhraničnú spoluprácu.

Špecifický cieľ 3.1. BRATISLAVA KREATÍVNA

Mesto Bratislava využíva potenciál tvorivých ľudí a kreatívnych odvetví. Podporuje kultúrne inovácie pre vyššiu konkurencieschopnosť mesta.

Špecifický cieľ 3.2. BRATISLAVA ROZPOZNATEĽNÁ

Mesto Bratislava má nastavený sebavedomý kultúrny profil. Aktívne zapája kultúrne zdroje mesta do posilňovania rozpoznateľnosti v medzinárodnom kontexte.

Špecifický cieľ 3.3. BRATISLAVA CEZHRANIČNÁ

Mesto Bratislava ako hlavné mesto Slovenska je vnímané ako dobrý sused a spoľahlivý partner. Je iniciátorom udržateľnej cezhraničnej kultúrnej spolupráce v metropolitnom regióne troch krajín. Partnerstvo spoločne prehľbuje, s prihliadnutím na spoločnú minulosť a súčasné spoločenské výzvy.

Hlavné mesto Bratislava je absolútnym centrom kreatívnej ekonomiky na Slovensku. Koncentrujú sa tu talenty, firmy, podporné inštitúcie a partneri, ktorí prispievajú k tomu, že Bratislava je unikátnym územím s úrodným zázemím na rozvoj tohto priemyslu. V centre bratislavského kreatívneho a kultúrneho ekosystému sa nachádza talent, základná hmota pre koncepciu, výrobu a distribúciu kreatívnych tovarov a služieb. Mesto disponuje významnými intelektuálnymi kapacitami, je prvým univerzitným, vedeckým a vzdelanostným pólom na Slovensku, v oblasti vedy a výskumu má dominantné postavenie. Na medzinárodnej úrovni mesto vyniká vo vede. Tento typ rozvoja si však vyžaduje nové chápanie podpory na úrovni samosprávy a diferencované vnímanie, ktoré sa týka kultúry a rozvoja nadväzujúceho kultúrneho a kreatívneho priemyslu.

Kreatívny potenciál mesta tkvie aj v jeho identite a v tom, ako sa ľudia pohybujúci sa v meste s mestom identifikujú. Na identitu môžeme nazerať ako na inštitút, ktorý posúva potenciál mesta na vyššiu úroveň jeho kultúrnych a historických daností, prehlbuje špecifiká a genius loci. Mesto je komplexný organizmus. Jeho tvár je formovaná aktivitami zdola, teda občanmi. Je obrazom toho, akí sú v ňom ľudia. Mesto odzrkadľuje to, ako napĺňa potreby obyvateľov (bezpečnosť, doprava, hospodárenie s majetkom, územné plánovanie, čistota mesta, verejný priestor, rozvoj komunít, kultúrne aktivity atď.).

Pulzujúca kultúrna scéna a postavenie mesta v oblasti kultúry má potenciál posilniť rozpoznatelnosť mesta. V Bratislave sa realizuje množstvo kvalitných kultúrnych podujatí a festivalov, ktoré tento potenciál majú. Zameriavajú sa na rozvoj originality umenia, oživujú verejný priestor, rozvíjajú nové trendy, žánre, prepojenie a spoluprácu občianskej spoločnosti. Majú široký dosah nielen na území mesta, ale aj v rámci Slovenska a smerom do zahraničia. Zapájajú do svojej činnosti uznávaných umelcov a odborníkov a dokážu zrozumiteľne, konkrétne a dôveryhodne formulovať ciele a víziu. Nezanedbateľný vklad

predstavujú mestské kultúrne inštitúcie, ich potenciál a expertíza pre vytvorenie silného podhubia pre tvorbu kultúrnej značky mesta. Podujatia najrôznejšieho druhu sú efektívnym motivátorom a akcelerátorom cestovného ruchu, zahraničného i domáceho, schopné generovať primárne príjmy aj sekundárne pozitívne efekty pre celý región a jeho ekonomiku. Dôležité je vedome s témou pracovať a podporovať aktivity v prospech rozvoja kreatívneho potenciálu.

Bratislava je cezhraničným mestom. Výzvy, s ktorými sa mestský región v pohraničí stretáva, sú rôznorodé, a vyriešiť ich je možné len pomocou strategického cezhraničného prístupu. Cezhraničná spolupráca umožňuje prekonávať historické predsudky, ktoré sú častokrát zakotvené v miestnej spoločnosti, prispieva k nadobudnutiu nových kontaktov, hospodárskemu rozvoju a spoločným iniciatívam v prospech celého regiónu, ktorý je často umelo rozdelený štátnou hranicou.

KDE VIDÍME POTENCIÁL BRATISLAVY?

Kreatívny priemysel je nielen významným ekonomickým faktorom rozvoja, ale prináša do mesta aj špecifickú skupinu ľudí, ktorí v tejto oblasti pracujú, a zároveň vytvára novú kvalitu a atmosféru aj pre návštevníkov. Potenciál kreatívneho priemyslu sa prejavuje aj v jeho vplyve na regeneráciu zanedbaných zón a vytváranie nových fyzických aj virtuálnych klastrov. Mesto môže pravidelne analyzovať priame a nepriame dopady kreatívnych odvetví na ekonomiku mesta, tvorbu zamestnanosti a tiež mieru zastúpenia mužov, žien, mládeže a znevýhodnených skupín v týchto odvetviach. Bratislava má veľkú šancu získať na činnosti vedúce k zastrešovaniu kreatívnych klastrov rôzne typy európskych zdrojov a zapájať sa do medzinárodných projektov, ktoré mestu prinesú nielen finančné investície, ale aj know-how v oblasti mestských riešení či networking.

Potenciál mesta Bratislava vidíme aj v budovaní identity pomocou kultúrnych fenoménov. Diskusia o identite mesta by mala aktívne a sebavedomo vychádzať z toho, čo ako mesto už máme, ako aj z toho, aké mesto chceme v budúcnosti. Nie je potrebné umelo vytvárať nové veci. Dôležité je, aby sa mesto sebavedomo stavalo za to, čo robí Bratislavu jedinečnou. Autenticnosť, miestami nedokonalosť, protiklady, prekvapenia, protichodné štýly ako dôkaz historickej a kultúrnej rôznorodosti, historická multikultúrnosť a pestrosť nápadov, dynamika a vynaliezavosť či talent a energia ľudí a komunitná atmosféra. „Iba vtedy, keď Bratislavčania budú mať pocit, že Bratislava je naozaj dobré miesto pre život, keď budú so životom v meste spokojní a budú naň hrdí, môžu významne ovplyvniť atmosféru mesta – ústretovosť voči turistom, pohostinnosť, priateľské správanie.“⁷

Dobrymi miestami pre život, so silným zastúpením v medzinárodných sieťach, sú mestá, ktoré vnímajú kreativitu ako kľúčovú pri napĺňaní cieľov udržateľného rozvoja. Také, ktoré dlhodobo budujú svoju kultúrnu značku a rozpoznatelnosť na konkrétnych oblastiach kultúry a umenia, dominujúcich v kultúrno-historickom kontexte. Pre rozpoznatelnosť v zahraničí môže Bratislava viac čerpať z vysokej koncentrácie tvorcov a organizátorov kultúrnych podujatí a festivalov. Dôležitou premennou je stabilná podpora strategických podujatí a festivalov spätých s mestom a tiež využívanie ekonomického potenciálu festivalov a medzinárodných produkcií ich efektívnym prepojením s cestovným ruchom.

Živé mestá sa podieľajú na spoluvytváraní európskeho kultúrneho priestoru pomocou kultúrnej výmeny a spolupráce a reflexie domáceho prostredia pohľadom zvonka, vstupujú do medzinárodných spoluprác a partnerstiev v oblasti kultúry. Rola a význam Bratislavy v jej širšom regionálnom zázemí, tak v rámci územia Slovenska, ako aj v blízkom maďarskom a rakúskom prihraničí rastie. Potenciál tak predstavuje aj nárast povedomia o spoločnom mestskom cezhraničnom regióne.

Aká je úloha mesta vo vzťahu k rozvoju kreatívneho potenciálu?

- Mesto má rozvíjať pilotné projekty, ktorými testuje riešenia v rámci obmedzenej pôsobnosti v tejto problematike. Napríklad v nadväznosti na konkrétnu fyzickú infraštruktúru, priestory do ktorých umiestni funkcie súvisiace s rozvojom KKP, zvyšujúce kvalitu života v meste, a teda aj kvalitu, ktorú mesto ponúka obyvateľom a návštevníkom.
- Mesto má podporovať sieťovanie aktérov v oblasti KKP, využívať potenciál koncentrácie technologických a iných start-upov a firiem k lepšiemu vymedzeniu potrieb sektora. Môže byť prirodzeným iniciátorom takejto aktivity, musí pritom ale vychádzať z možností, ktoré mu jeho kompetencie a zdroje umožňujú.

POZITÍVNE TRENDY:

- + Mesto má relatívne vysokú mieru kultúrnej a sociálnej diverzity, ktorá je základom pre kreatívny a inovatívny potenciál. Pôsobí tu množstvo aktívnych komunít, asociácií a profesijných združení, ktoré vyvíjajú činnosti, ktoré sa prekrývajú s kreatívnym priemyslom a ktoré mesto podporuje cez programy Nadácie mesta Bratislavy.
- + Mesto vstupuje či rokuje o vstupe do medzinárodných sietí (napr. ICORN), aktívne komunikuje s inými mestami, prepája sa s nimi v témach kultúrnych politik.
- + Bratislava a jej organizácie sa v posledných rokoch zapájajú do projektov s Rakúskom ako hlavný alebo strategický partner (baum_cityregion, Culture Across, GeruCa, Bordex a i.), mesto prináša formát Border Walks, moderované workshopy, konferencie.

- Mestá chápu potenciál kultúrnych podujatí pre rozvoj cestovného ruchu, budujú kultúrnu značku mesta smerom do zahraničia, rozvíjajú strategické mestské podujatia a využívajú ich potenciál pre ekonomiku či turizmus.
- Mestá zatraktívňujú návštevníkom pobyt v destinácii, robia ju príjemnejšou, vytvárajú pocit spolupatričnosti, podporujú spoznávanie histórie a identity mesta, čím zvyšujú pocit hrdosti na mesto aj u obyvateľov.
- Mesto iniciuje a aktívne sa zapája do cezhraničných projektov v oblasti kultúry a kultúrneho turizmu, má vytvorenú sieť kultúrnych aktérov v cezhraničí, ktorí sa navzájom poznajú a spolupracujú.

NEGATÍVNE TRENDY:

- Mesto nepracuje dostatočne s rozvojom potenciálu kreatívnych odvetví koncentrovaných na území mesta. Neexistujú inovačné projekty v kultúre v napojení na kultúrny a kreatívny priemysel s dopadom na konkurencieschopnosť mesta.
- Nedostatočne využitý je potenciál kultúrnych zdrojov mesta na posilnenie sebavedomia a rozpoznateľnosti mesta. Absencia medzinárodnej kultúrnej spolupráce.
- Fenomén Bratislavy ako cezhraničného mesta nie je dostatočne reflektovaný v jeho kultúrnych politikách. Mesto nemá nastavenú stratégiu ako metropola v cezhraničnom regióne.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3.1.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: kreatívne odvetvia, kreatívny klaster, kreatívny priemysel, ekosystém, konkurencieschopnosť, inovácie, medzisektorová spolupráca, potenciál, talent, sieťovanie

8 World Urbanization Prospects: The 2018 Revision, OSN

9 Kultúrny a kreatívny priemysel tvoria podnikateľské aktivity založené na kreativitě, zručnosti a talente. Zahŕňa predovšetkým oblasti reklamy, dizajnu, architektúry, umenia, tvorby videohier a softvéru, remesla, módy, audiovizie, hudby, scénického umenia či vydavateľskej činnosti. Tieto oblasti spája najmä vysoká pridaná hodnota a významný vplyv na kvalitu života ľudí. Ich ekonomický potenciál sa zakladá predovšetkým na schopnosti využiť a realizovať myšlienku či individuálny talent.

10 Stratégia rozvoja kreatívneho priemyslu v Slovenskej republike, MK SR 2014

11 Nástroj Spoločného výskumného centra (JRC) Európskej komisie, poskytuje porovnateľné údaje o tom, ako sa darí európskym mestám v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu. Vychádza z troch hlavných indexov – kultúrna vitalita, tvorivá ekonomika a priaznivé prostredie. Je meraný 29 ukazovateľmi: od počtu múzeí a koncertných sál až po zamestnanosť v kultúrnom a kreatívnom priemysle. Zoskupuje údaje z rôznych verejných zdrojov (napríklad Eurostatu a Eurobarometra) a z experimentálnych údajov (napr. TripAdvisor).

TAB: Porovnanie Bratislavy s mestami v okolitých štátoch v Monitore kultúrnych a tvorivých miest.

Zdroj: Creative Cities Monitor, JRC, 2019

BRATISLAVA KREATÍVNA

Podľa predpokladov bude v roku 2030 žiť v mestách až 60 % svetovej populácie, pričom v roku 2050 to bude až do 70 %.⁸ To si vyžiada dôležité investície do plánovania, infraštruktúry, poskytovania služieb a hospodárskeho rozvoja miest. Mestá pritom čelia a budú čeliť okrem demografického rastu mnohým ďalším výzvam – globálnej kríze v podobe hospodárskeho poklesu, klimatickej kríze, oslabovaniu demokracie či narastajúcemu sociálnemu napätiu. Kľúčovými pri riešení týchto problémov a udržateľnom rozvoji miest budú kreativita a inovácie potrebné pre budovanie odolnosti a zvládnutie náročných výziev. Práve tie sú základom nového typu ekonomiky v podobe kultúrneho a kreatívneho priemyslu (KKP),⁹ vďaka koncentrácii vysokokvalifikovanej a kreatívnej pracovnej sily sústredenej najmä v mestách.

Na základe dostupných dát sa takmer 40 %¹⁰ subjektov, ktoré na Slovensku pôsobia v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu, nachádza na území Bratislavy. To sa však neprejavuje v jej politikách a prioritách. Jedným z hlavných problémov je fakt, že toto prostredie nie je komplexne zmapované. Na národnej, regionálnej či mestskej úrovni chýbajú základné dátové sety, takže mesto nemá údaje o ekonomických prínosoch kultúry a KKP, nepozná štruktúru tohto ekosystému a nevie takmer nič o jeho potrebách. Bratislava

	Bratislava (SK)	Brno (CZ)	Praha (CZ)	Varšava (PL)	Budapešť (HU)	Viedeň (AT)
INDEX KULTÚRNYCH A TVORIVÝCH MIEST	31.9	20.0	32.7	27.0	32.8	33.4
Kultúrna pestrosť	25.7	21.2	40.6	19.9	22.1	39.2
Kultúrne priestory a zariadenia	28.9	22.0	48.0	15.0	16.3	26.2
Pamiatky a pamätihodnosti	28.9	11.8	29.9	9.6	14.7	22.9
Múzeá a galérie	26.7	12.2	77.0	11.8	18.3	21.7
Kiná	42.4	27.3	24.5	19.6	12.6	22.9
Koncertné sály a hudobné kluby	10.2	17.9	70.8	13.6	19.1	37.8
Divadlá	35.1	30.7	43.1	16.2	17.0	21.8
Účasť na kultúrnom živote a atraktivita	22.5	20.5	33.3	24.7	27.9	52.2
Kreatívna ekonomika	44.4	15.3	28.1	37.5	47.3	25.6
Zamestnanosť v kreatívnych a znalostných odvetviach	35.3	25.5	34.7	22.1	27.3	31.2
Duševné vlastníctvo a inovácie	7.4	8.8	16.9	29.7	7.4	15.6
Pracovné príležitosti v kreatívnych odvetviach	72.0	8.3	27.0	56.8	87.3	24.9
Priaznivé prostredie	19.3	26.8	26.0	20.4	25.0	37.5
Ludský kapitál a vzdelanie	24.6	40.5	33.7	26.8	23.9	32.8
Otvorenosť, tolerancia a dôvera	12.5	16.6	16.9	11.3	28.3	37.6
Miestna a medzinárodná dostupnosť	20.3	9.5	22.8	21.5	21.5	39.3
Kvalita spravovania	28.6	49.7	45.8	38.0	17.6	68.1

tiež nevyužíva potenciál kultúrnych a sociálnych inovácií pre riešenie vlastných systémových problémov a svoj rozvoj, keďže pre ich testovanie a implementáciu mestu chýbajú priestory, projekty, no najmä zastrešenie témy KKP na úrovni mesta a definícia jej úlohy pri rozvoji mesta. Bratislava ako samospráva tiež naráža na zákonné limity, kvôli ktorým má len obmedzené možnosti pri podpore podnikateľských aktivít tretích strán, čo sa týka aj podpory kreatívnej ekonomiky.

Pritom z dostupných dát vieme, že potenciál KKP v Bratislave je výrazný a konkurencieschopný aj v európskom kontexte. Dokazuje to aj postavenie Bratislavy medzi mestami v okolitých štátoch v Monitore kultúrnych a tvorivých miest¹¹ (tabuľka nižšie), ktorý ukazuje, že Bratislava má v oblasti kreatívnej ekonomiky v rámci miest vyššie hodnotenie ako Viedeň, Praha či Brno. Vďaka koncentrácii ľudí pracujúcich v kultúre, inováciách a ďalších činnostiach s vysokou pridanou hodnotou je v meste a jeho širšom regióne najvyššia priestorová koncentrácia kreatívneho priemyslu.

Dôležité je však poukázať na nesúlad medzi potenciálom kreatívnej ekonomiky, kde Bratislava dosahuje najvyššie hodnotenie vo svojej kategórii, a vytváraním podporného prostredia

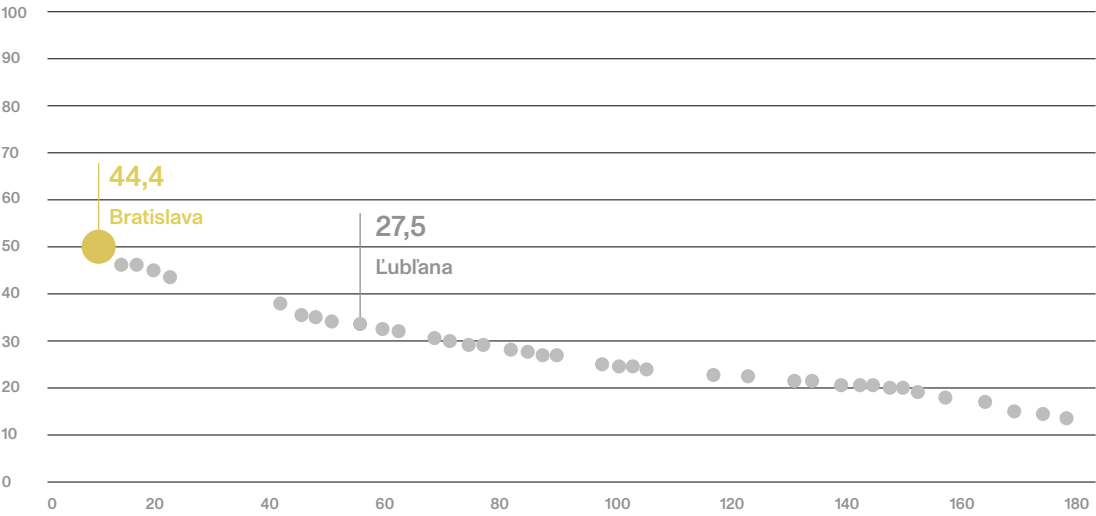
pre rozvoj a využitie tohto potenciálu, kde je na chvoste tohto hodnotenia. Úloha mesta je tak najmä v uchopení tohto potenciálu a jeho systémovej podpore tak, aby bola kreativita prirodzenou súčasťou budúceho rozvoja mesta.

KKP treba chápať ako komplexný organizmus. Jeho súčasťou nie sú iba firmy a jednotlivci, ktorí vykonávajú ekonomické činnosti v oblasti kultúry, rôznych inovácií či digitálnych technológií. Tvoria ho aj rôzne neziskové organizácie a projekty, vzdelávacie aktivity, komunitná činnosť či služby, ktoré sú na tieto aktivity viazané – od pracovníkov v gastro službách a cestovnom ruchu až po najrôznejšie typy dodávateľov. Aj kvôli tejto komplexnosti patrí segment KKP medzi najcitlivejšie odvetvia v období kríz, či už ide o pandémiu, infláciu alebo energetickú krízu. O to dôležitejšie je pri definovaní tohto sektora a jeho potrieb

dôkladne ho pravidelne mapovať a analyzovať. Pri tejto činnosti však mesto musí vychádzať z možností, ktoré mu jeho kompetencie a zdroje umožňujú. Sektor KKP potrebuje politiky, ktoré ho pomenujú v celej jeho šírke a ktoré ho budú podporovať naprieč štátnou správou a jej rezortami, či inštitúciami. Riešenie tohto problému nedokáže zabezpečiť mesto a ani by svojou činnosťou nemalo nahrádzať chýbajúce národné politiky a iniciatívy. To, čo dokáže urobiť, sú pilotné projekty, ktorými naznačí riešenie v rámci svojho obmedzeného územia a pôsobnosti. Mesto takéto projekty dokáže robiť jednak v nadväznosti na konkrétnu fyzickú infraštruktúru – priestory a miesta, do ktorých umiestni funkcie, súvisiace s rozvojom KKP a jednak podporou networkingu a sieťovania aktérov, ktorá povedie aj k lepšiemu vymedzeniu sektora a jeho potrieb.

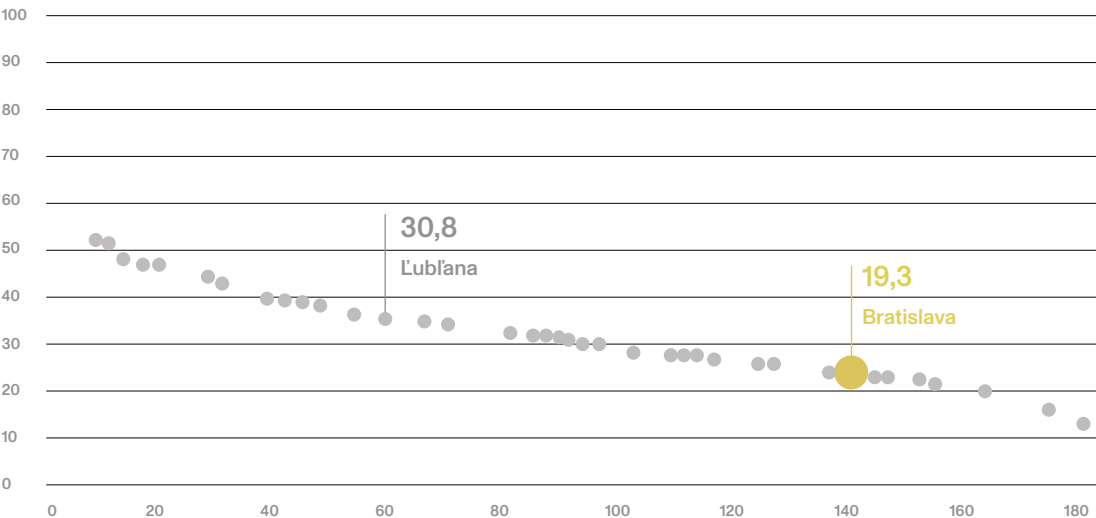
GRAF:
Hodnotenie
potenciálu kreatívnej
ekonomiky Bratislavy.

Zdroj: Creative Cities
Monitor, JRC, 2019

GRAF:
Hodnotenie
podporného
prostredia tohto
potenciálu.

Zdroj: Creative Cities
Monitor, JRC, 2019

AKO DOCIELIŤ, ABY V ROKU 2030 BOLA BRATISLAVA KREATÍVNA?

BRATISLAVA 2030

● Stimulácia kultúrnych inovácií a kreatívnych odvetví (konkurencieschopnosť)

Mesto Bratislava aktívne podporuje rozvoj kreatívneho priemyslu na svojom území, posilňuje medzisektorovú spoluprácu a konkurencieschopnosť s dôrazom na rozvoj mestského prostredia, sieťuje sa s európskymi mestami v rámci platforiem kultúrneho a kreatívneho priemyslu (KKP) a rozvíja pilotné projekty. Prepája aktérov aktívnych v kultúrnom a kreatívnom priemysle, podporuje spoluprácu kultúrneho a podnikateľského prostredia a pripravuje a implementuje nové politiky na podporu KKP. Podieľa sa na stimulácii zamestnanosti v kreatívnych odvetviach, podporuje výskum, vývoj a inovácie v kultúre, financuje investičné projekty v oblasti KKP, zbiera a vyhodnocuje dáta o prínose kultúry k ekonomike. Mesto testuje a implementuje inovácie, pričom ich využíva na riešenie vlastných systémových problémov. Zdieľanie dát funguje na otvorenom princípe.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Vytvorenie organizačného a inštitucionálneho zázemia pre kreatívny priemysel v exekutive mesta Bratislava a definovanie jeho vzťahov, kompetencií a horizontálnych prepojení (office Kreatívna Bratislava).
- Štúdia inovačného potenciálu mesta pre rozvoj kultúrneho a kreatívneho priemyslu (KKP) s cieľom posilniť

medzisektorovú spoluprácu a konkurencieschopnosť s dôrazom na rozvoj mestského prostredia.

- Vytvorenie Bratislavského klastra kreatívneho priemyslu v rámci areálu Bazová (pilotný projekt pre KKP v spolupráci s Metropolitným inštitútom Bratislavy).

- Zapojenie mesta do medzinárodných projektov v oblasti KKP, sieťovanie s európskymi mestami v rámci platforiem KKP.

PRÍKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA → AREÁL BAZOVÁ

Mesto Bratislava v spolupráci s Metropolitným inštitútom Bratislavy (MIB) pracuje na pláne revitalizácie areálu bývalých technických služieb na Bazovej ulici. Jeho súčasťou majú byť mestské organizácie, ako aj priestor pre komunikáciu mestských tém, nielen v rámci odbornej obce, ale aj smerom k širokej verejnosti. Jeho súčasťou bude aj HUB, v ktorom nájdu priestor rôzne typy stavovských organizácií, profesijných komôr a podporných organizácií, ktoré pomáhajú rozvoju a ekonomickému prosperovaniu podnikateľských subjektov v oblasti kreatívneho priemyslu. Areál Bazová má byť „mestom v meste“, unikátnym projektom aktívneho spolužitia mestských inštitúcií a inštitúcií z iného štátneho či súkromného sektora, ako aj štátom nezriaďovaných inštitúcií podporujúcich aj sektory kultúrneho a kreatívneho priemyslu.

BRATISLAVA ROZPOZNATEĽNÁ

KLÚČOVÉ SLOVÁ:
zahraničie, spolupráca, sieť,
prezentácia, identita, značka
(brand), kultúrna diplomacia,
globálne siete, medzinárodná
kooperácia, inštitúty, cestovný
ruch, turizmus, marketing,
destinácia

12 Pracovná skupina k téme
Identita Bratislavy pri tvorbe
celomestského dokumentu
Bratislava 2030 (MIB, 2022).

Na základe výsledkov workshopov¹² pôsobí Bratislava ako mesto bez jasnej identity a bez poznania vlastnej histórie. Dôsledkom chýbajúceho poznania a pomenovania vlastnej identity boli v minulosti rôzne „zvláštne“ kampane, ktoré propagovali Bratislavu raz ako Partyslavu, potom ako „mesto, v ktorom sa budete cítiť ako kráľ a kráľovná“ až po kampaň s pápežom a Einsteinom. V čom je teda Bratislava v oblasti kultúry výnimočná a európska? Ako sa chce prezentovať v oblasti kultúry v zahraničí? A ako sa môže stať rozpoznateľnou metropolou, atraktívnou pre turistov aj domácich?

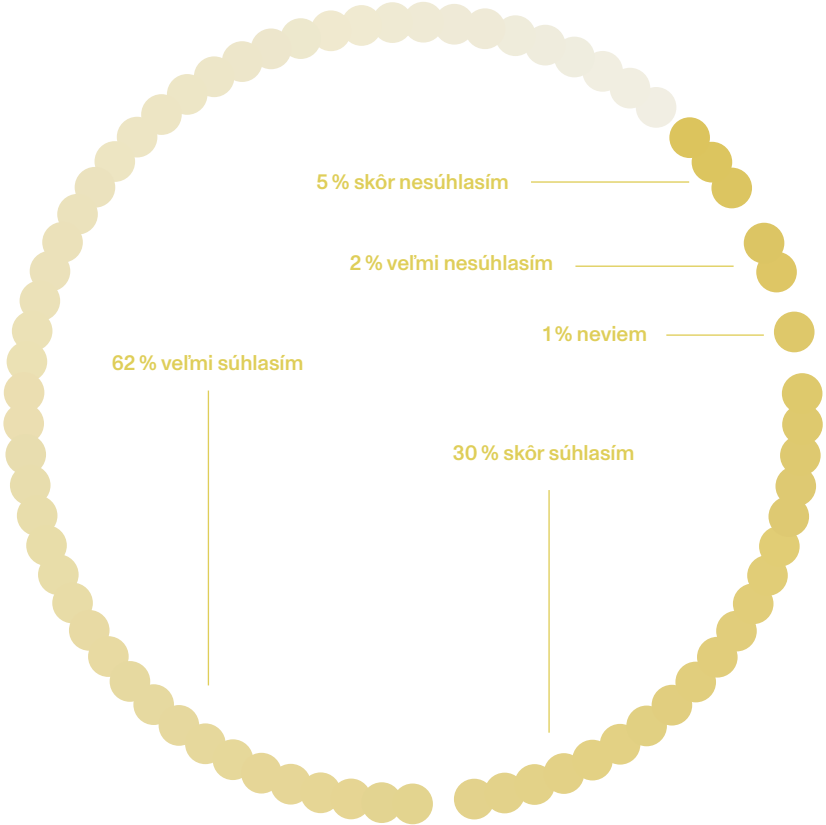
Medzinárodný tím expertov, ktorý Bratislavu navštívil v rámci programu Culture in Cities and Regions, zastáva názor, že Bratislava musí venovať čas a zdroje na to, aby identifikovala vlastnú osobitosť s cieľom dosiahnuť atraktivitu pre tých, ktorí v nej žijú, pracujú a navštevujú ju.

Mesto podľa nich potrebuje určiť svoje hodnoty, ktoré prispievajú k jeho reputácii. Kroky pri určovaní vlastnej identity by mali vychádzať z jedinečnej histórie mesta a Slovenska so zameraním na rozvoj mesta ako miesta na život, prácu či návštevu. Bratislava potrebuje rozpracovať príbeh o tom, čo to znamená a čo robí mesto jedinečným.

Odpoveď by sme mohli hľadať v citlivej a vkusnej práci s jedinečnými historickými a aktuálnymi východiskami mesta. História Bratislavy a jej poloha ponúkajú mnoho momentov, s ktorými by sa dalo pri tvorbe kultúrnej značky pracovať – od jedného z centier tzv. The New East, atraktívnej a nepoznanej destinácie v rámci bývalého východného bloku, cez dostupné mesto na hranici, kde sa premiešavajú viaceré kultúry, až po inkluzívne mesto, ktoré stavia svoju značku na návrate k multikultúrnosti mesta, ktoré víta každého, vrátane cudzincov.

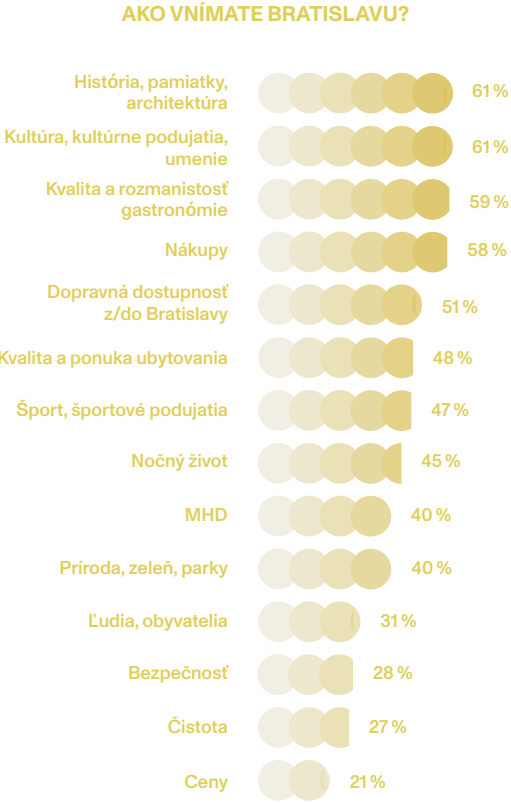
GRAF: Do akej miery súhlasíte alebo nesúhlasíte s nasledovným tvrdením: Kultúra má výrazný vplyv na imidž, resp. atraktivitu mesta.

Zdroj: MIB, online prieskum pre PHSR, 2021

GRAF: Príťažlivosť Bratislavy podľa návštevníkov Bratislavy

Zdroj: Analýza socioekonomických účinkov cestového ruchu v Bratislave, MARK BBDO Bratislava, s.r.o., marec 2021

V súčasnosti však absentujú mestské politiky rozvoja kultúrneho turizmu (a cestovného ruchu ako celku), spolupráca v tejto oblasti prebieha ad hoc, prípadne je založená na tradičných väzbách, ktorým chýba strategické uchopenie. Nevyužitý je potenciál regionálnej, národnej a medzinárodnej spolupráce pri rozvoji metropolitného regiónu a Bratislavy ako hlavného mesta. Strategická podpora kultúrnych festivalov s potenciálom pre ekonomický rozvoj a turizmus, ktoré tvoria neoddeliteľnú súčasť kultúrnej ponuky mesta, sa začala v roku 2020 bez dostatočných zdrojov, navyše poznačená pandémiou. Nedostatočne je využitý potenciál kultúrnych zdrojov (ľudí a miest) na posilnenie sebavedomia a značky mesta.

Na úrovni mesta a regiónu absentuje podpora a rozvoj exportu bratislavskej kultúry v zahraničí (napríklad v spolupráci so zahraničnými inštitútmi) a tiež chýbajú alebo sú zriedkavé projekty medzinárodnej kultúrnej spolupráce, čoho dôkazom je, že Bratislava až do roku 2022 nebola súčasťou žiadnej medzinárodnej kultúrnej siete. Dôvodom sú okrem iného aj nedostatočné kapacity a potrebné know-how zamestnancov mesta a kultúrnych organizácií pre zapájanie sa do medzinárodných projektov a platforiem (jazyková znalosť, odborné kapacity, networking).

AKO SA MÔŽE STAŤ BRATISLAVA V ROKU 2030 ROZPOZNATEĽNOU?

BRATISLAVA 2030

- Rozvíjanie kultúrneho potenciálu a identity v napojení na cestovný ruch

Bratislava je v roku 2030 otvoreným, tolerantným a priateľským mestom, ktoré víta zahraničných návštevníkov a potenciálnych obyvateľov. Poskytuje atraktívne podmienky pre rastúci počet migrantov, rozvíja medzinárodnú kultúrnu spoluprácu a globálne partnerstvá. Vytvára mosty na zlepšenie vzájomného porozumenia a vníma svoju zodpovednosť k udržateľnému rozvoju planéty. Váži si svoje kultúrne dedičstvo a má vysoké nároky na budúcnosť. Podporou lokálnych zdrojov v prezentácii mesta, využívaním ekonomického potenciálu festivalov a kvalitných medzinárodných produkcií pracuje na rozvoji cestovného ruchu v napojení na kultúru. Bratislava pozná už existujúce a dokáže identifikovať nové marketingovo zaujímavé identitotvorné kultúrne podujatia, ktoré dokážu rozvíjať cestovný ruch s medzinárodným presahom, a aktívne ich podporuje. Aj vďaka podpore mesta sú kvalitní a etablovaní umelci a strategické kultúrne formáty naviazané na Bratislavu prezentované v zahraničí.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Stabilná podpora strategických podujatí a festivalov spojených s mestom (grantový mechanizmus), využívanie ekonomického potenciálu festivalov a medzinárodných produkcií na ich efektívne prepojenie s cestovným ruchom, vybudovanie stabilných partnerstiev s organizátormi nosných podujatí pri nefinančnej podpore.
- Vytvorenie a kontinuálne budovanie kultúrnej značky mesta a marketingových nástrojov kultúry so zapojením kultúrnych organizácií, vybudovanie partnerstva v rámci projektov budujúcich značku mesta Bratislava (spolupráca s BTB).
- Podpora udržateľného turizmu (spolupráca s BTB, MIB, BKIS), koncepčne a kompetenčne prepojiť oblasť

PRÍKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA
→ STRATEGICKÁ PODPORA KULTÚRNYCH PODUJATÍ

Mesto Bratislava zaviedlo pilotný grantový program pre strategickú podporu etablovaných kultúrnych podujatí, v ktorom podporilo počas prvých troch rokov jeho existencie 25 strategických projektov v celkovej výške 560 tisíc eur. O dotáciu sa v ňom môžu uchádzať etablované kultúrne podujatia a festivaly väčšieho rozsahu, ktoré dlhodobo spoluvytvárajú identitu hlavného mesta, rozvíjajú nové umelecké trendy, oživujú verejný priestor a prispievajú k ekonomickému a spoločenskému rozvoju Bratislavy. Bratislava si uvedomuje dôležitosť strategických podujatí, ktoré zvyšujú imidž mesta a priťahujú domáce i zahraničné publikum.

BRATISLAVA 2030

● Posilnenie (medzi)národnej spolupráce a zapájanie do sietí

Bratislava je aktívnou súčasťou medzinárodného kultúrneho ekosystému. Spolupráce so zahraničím dopĺňa o spoluprácu s existujúcimi odbornými národnými platformami a organizáciami v oblasti kultúrneho dedičstva. Vďaka systematickému rozvoju kapacít pracovníkov v kultúre s orientáciou na medzinárodné kultúrne prostredie je mesto členom medzinárodných kultúrnych a kooperačných sietí a platforiem a mestské kultúrne organizácie participujú na medzinárodných kultúrnych projektoch. Bratislava si vymieňa know-how a príklady dobrej praxe v oblasti kultúry so zahraničnými partnermi a porovnáva sa s inými európskymi mestami podobnej mierky. Mesto efektívne spolupracuje s Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí a zahraničnými kultúrnymi inštitútmi pôsobiacimi na území Bratislavy. Mesto je zapojené do platforiem pre globálne výzvy a problémy (URBACT, Agenda 21 – UCLG, UNESCO CC a pod.).

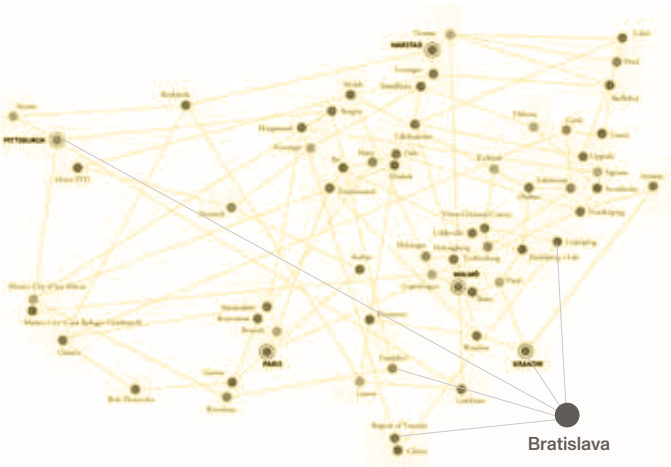
AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Stratégia pre podporu prezentácie kultúry a kultúrneho dedičstva Bratislavy v zahraničí (v nadväznosti na spoluprácu s MZVaEZ SR).
- Spolupráca s kultúrnymi inštitútmi (slovenskými a zahraničnými) na propagácii kultúry mesta, koncepčne podložené zapojenie Bratislavy a aktívnejšie zapojenie kultúrnych organizácií mesta.
- Medzinárodná spolupráca Bratislavy s inými mestami a jej zapojenie do sietí, ktorých cieľom je výmena skúseností, poznatkov a zdrojov pre rozvoj kultúry a kreatívnych odvetví a tiež do siete zameranej na kultúru a kultúrne dedičstvo v programe URBACT IV.

PRÍKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA
→ ANTICKÁ GERULATA – ZÁPIS DO UNESCO

Rímsky vojenský tábor Gerulata v Rusovciach, ktorý je vo vlastníctve hlavného mesta SR Bratislavy a v správe Múzea mesta Bratislavy ako Múzeum Antická Gerulata, bol v júli 2021 spolu s Rímskym vojenským táborem v Iži zapísaný na Zoznam svetového dedičstva UNESCO v rámci medzinárodnej archeologickej lokality „Hranice Rímskej ríše – Dunajský Limes“. Ide o završenie viac ako 14-ročného úsilia riadiacej skupiny pod koordináčnym vedením Pamiatkového úradu SR, ktorej členom je aj mesto Bratislava. Múzeum mesta Bratislavy otvorilo v apríli 2022 novú expozíciu Gerulata na hraniciach Rímskej ríše, ktorá modernou a atraktívnou formou prezentuje nálezy z územia bývalého rímskeho tábora. V budúcnosti sa plánuje na území Rímskeho vojenského tábora Gerulata vybudovanie moderného návštevníckeho centra.

PRÍKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA
→ VSTUP BRATISLAVY DO SIETE ICORN
(INTERNATIONAL CITIES OF REFUGE NETWORK)

Bratislava v roku 2022 pristúpila do prvej medzinárodnej kultúrnej siete. ICORN je nezávislá sieť miest a regiónov, ktoré ponúkajú útočisko prenasledovaným alebo ohrozeným spisovateľom a umelcom. Zároveň presadzuje slobodu prejavu, ochranu demokratických hodnôt a medzinárodnú solidaritu. Od roku 2006 sa do siete zapojilo viac ako 70 miest po celom svete, ktoré poskytli útočisko viac ako 200 spisovateľom/spisovateľkám a umelcom/umelkyniam. Tí prinášajú do kultúrneho života každého mesta nové impulzy a prispievajú k zlepšeniu znalostí o rôznych kultúrach. Prvý rezident by mal prísť do Bratislavy na jar 2023.

BRATISLAVA CEZHRANIČNÁ

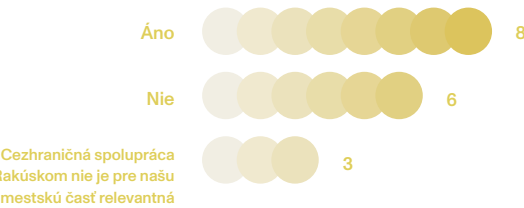
KLÚČOVÉ SLOVÁ:
cezhraničná spolupráca,
prihraničný región,
suburbanizácia, funkčný mestský
región, cezhraničný mestský
región Bratislava a okolie,
transnárodná migrácia, BAUM,
cezhraničná kultúrna spolupráca,
Rakúsko, Maďarsko, trojmedzie

Bratislava je jediným hlavným mestom na svete, ktoré hraničí s dvoma štátmi. V dôsledku suburbanizácie sa začala jej aglomerácia prirodzene rozvíjať nielen za hranice mesta, ale aj za štátne hranice Slovenska. Vďaka tomu je dnes Bratislava metropolou tzv. cezhraničného regiónu, ktorého súčasťou sú prihraničné obce Rakúska a Maďarska. Tento pomerne nový fenomén však nie je dostatočne reflektovaný v politikách mesta a až donedávna neexistovala snaha o jeho systematické uchopenie. V oblasti kultúry a kultúrneho turizmu má pritom táto pozícia pre Bratislavu výrazný potenciál, z ktorého môže mesto benefitovať.

Pre intenzívny a efektívny rozvoj cezhraničnej spolupráce na osi Slovensko – Rakúsko – Maďarsko je dôležitý postoj bratislavských mestských častí, ktorých územia sa hraníc priamo dotýkajú. Na základe existujúcich dát môžeme povedať, že väčšina mestských častí vníma prínos v cezhraničnej spolupráci. Dokonca niektoré z nich už

GRAF: Vníma
vaša mestská časť
pridanú hodnotu
v cezhraničnej
spolupráci s Rakúskom
v oblasti kultúry?

Zdroj: Dotazník určený
zástupcom v oblasti kultúry
mestských častí Bratislavy
(2020)

dlhodobo rozvíjajú spoluprácu či už s Rakúskom alebo s Maďarskom, napríklad Rusovce, Vajnory, Čunovo, Vrakuňa či Devínska Nová Ves.

Cezhraničná spolupráca však stále naráža na niekoľko problémov. V regióne chýba dostupnosť trojjazyčných turistických informácií o kultúrnych a prírodných zdrojoch. Chýbajú spoločné kultúrne podujatia, ktoré by znižovali kultúrne rozdiely a rozdiely vyplývajúce zo stretu mesta a vidieka. O správaní a zvykoch prihraničného obyvateľstva mesto nemá dostatok dát. Pre Rakúsko nie je Slovensko, a teda ani Bratislava prirodzenou destináciou, resp. destináciou kultúrneho turizmu ostáva len Staré Mesto, ostatné mestské časti zahraniční návštevníci nepoznajú. Medzi produktmi a turistickou ponukou z rôznych častí pohraničia je len slabé prepojenie. Príspevkové organizácie mesta nemajú kapacity (personálne, odborné, jazykové) na spoluprácu s pohraničím.

Existuje pritom mnoho spoločných kultúrnych tém, na ktorých by sa mohla spolupráca prirodzene rozvíjať: spoločné rímske dedičstvo, spoločná minulosť 20. storočia (pevnostný systém, bunkre, železná opona a pod.), kultúrne témy vidieckeho charakteru mestských častí (vinárstvo, tradičné hody) či tematika spoločných menšín, najmä chorvátskej, nemeckej a nových slovenských menšín v pohraničí.

ČO SPRAVIŤ PRE TO, ABY V ROKU 2030 BOLA BRATISLAVA NAOZAJ CEZHRANIČNÁ?

BRATISLAVA 2030

- Cezhraničná kultúrna spolupráca

Bratislava je aktívna v kultúrnych projektoch v cezhraničnom regióne, ktorý tvorí oblasť trojhraničia Slovenska, Maďarska a Rakúska. Aj vďaka nim sa stáva obľúbenou kultúrnou destináciou pre najbližších susedov, u ktorých aj pomocou týchto aktivít odbúrava predsudky z minulosti a zo súčasnosti (vnímanie slovenskej minority žijúcej v cezhraničí), a podporuje vzájomné, inkluzívne spoznávanie kultúr a komunít žijúcich v cezhraničnom mestskom regióne. V tomto regióne funguje sieť kultúrnych aktérov, ktorí sa navzájom poznajú a spolupracujú.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Zabezpečenie výmeny a komunikácie kultúrnych udalostí v trojmedzí (so zapojením mestských častí a mestských organizácií).
- Rozvoj úspešného formátu dvojazyčných vychádzok Border Walks prostredníctvom hlavných turistických inštitúcií mesta.
- Spoločné snahy a prehĺbenie spolupráce s Krajskou organizáciou cestovného ruchu a Bratislava Tourist Board, iniciácia spoločnej regionálnej značky, prepojených turistických ponúk a ticketingu (napr. spoločný ticketing kultúrnych inštitúcií, 48 hodinový SK-AT-HU cestovný lístok platný pre všetky druhy regionálnych dopravných spojení).

- Efektívne využitie externých zdrojov financovania na spoločné projekty so susednými krajinami v rámci programu INTERREG.

PRÍKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA → PLATFORMA CEZHRANIČNEJ SPOLUPRÁCE BAUMCITYREGION

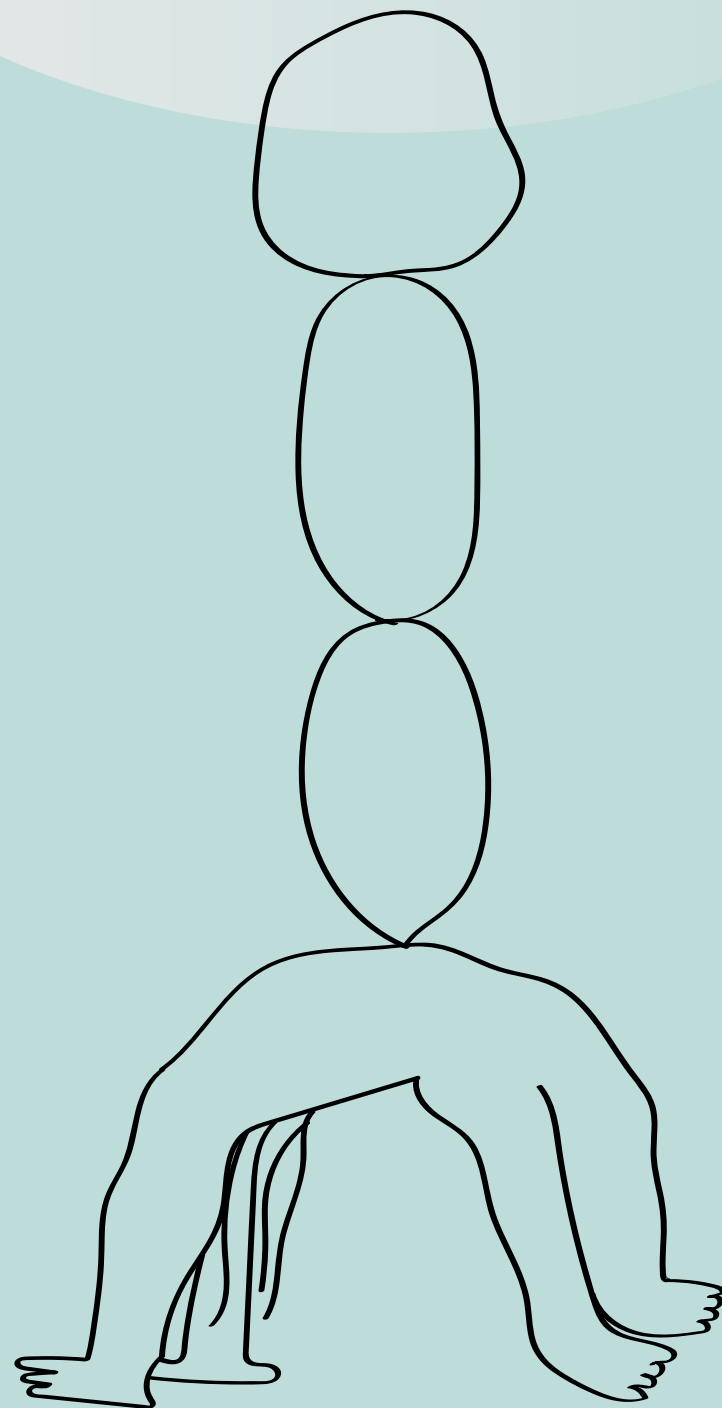
baumcityregion je platforma spolupráce, na ktorej sa zúčastňuje mesto Bratislava a rakúske organizácie NÖ Regional GmbH a Wirtschaftsagentur Burgenland GmbH. Projekt sa zameriava na riešenie rôznych cezhraničných výziev v oblasti cezhraničnej mobility, prihraničného územného rozvoja a v oblasti spolupráce v kultúre a v cestovnom ruchu. Funkčný mestský región Bratislava a okolie sa rozprestiera cez hranice mesta a zahŕňa 9 prihraničných mestských častí Bratislavy a 15 prihraničných rakúskych miest a obcí v Dolnom Rakúsku a v Burgenlande. Súčasťou platformy je od roku 2021 aj kultúrna spolupráca, ktorá zahŕňa networking, workshopy a pilotné projekty cezhraničnej kultúrnej spolupráce, napríklad tematické komentované prehliadky Border Walks zamerané na spoločné historické dedičstvo.

PRÍKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA → LIVING DANUBE LIMES

Medzi kľúčové projekty Mestského ústavu ochrany pamiatok patrí medzinárodný projekt Living Danube Limes. Cieľom projektu je realizácia opatrení na ochranu historickej infraštruktúry a rozvinutie turistického potenciálu dvetisícročného rímskeho dedičstva pri Dunaji. Projekt „Living Danube Limes“ zvyrazňuje kultúrnu, symbolickú a turistickú hodnotu dunajského limesu (hranica Rímskej ríše tiahnúca sa pozdĺž povodia rieky Dunaj) s cieľom podporiť identifikáciu s týmto nadnárodným dedičstvom a zostaviť stratégie pre udržateľnú a trvalú ochranu historickej infraštruktúry popri Dunaji. Projektové územie siaha od Nemecka k Čiernemu moru. Každá podunajská krajina vytvorí v rámci projektu pilotné miesto, ktoré bude hlavným ústredným bodom pre realizáciu projektových opatrení (archeologický geovýskum, udržateľné stratégie turizmu, rekonštrukcie vo virtuálnej realite, spolupráca s múzeami a podujatia).

KAPACITY A KVALITA INŠTITÚCIÍ

ČO CHCEME DOSIAHNUŤ?

STRATEGICKÝ CIEĽ

Bratislava priznáva kultúre dôležitý význam v spoločnosti. Kultúra je v centre záujmu verejných politík Bratislavy a jej spoločenská rola má u verejnosti stúpajúci status. Bratislava presadzuje systémové zmeny v podmienkach pre kultúru a formuje pre ňu stabilné zázemie, vďaka čomu kultúra plnohodnotne prispieva k spoločnému úsiliu udržateľného rozvoja mesta.

Špecifický cieľ 4.1. BRATISLAVA UDRŽATEĽNÁ

Mesto Bratislava a jeho predstavitelia vnímajú rolu kultúry v roku 2030 ako dôležitú vo vzťahu ku kvalite života a ostatným oblastiam udržateľného rozvoja mesta. Mesto Bratislava má vytvorené stabilné podmienky pre správu kultúry, ako je udržateľnosť kultúrnych organizácií mesta a koncepčný rozvoj založený na zapájaní verejnosti a zainteresovaných aktérov.

Špecifický cieľ 4.2. BRATISLAVA UDRŽATEĽNÁ

Mesto Bratislava a jeho predstavitelia vnímajú v roku 2030 dôležitú rolu kultúry vo vzťahu ku kvalite života a ostatným oblastiam udržateľného rozvoja mesta.

Udržateľnosť kultúry v Bratislave je komplexná téma, ktorá si vyžaduje široký súbor systematických opatrení, dostatok zdrojov, kapacít a kompetencií, strategické plánovanie so zapojením verejnosti, silné inštitúcie a celkovú zmenu vnímania kultúry v kontexte rozvoja mesta. Len tak sa nám podarí doceliť potrebnú zmenu. Kultúrna politika mesta tiež závisí od legislatívnych možností a kompetencií, ktoré má Bratislava na spravovanie svojich kultúrnych zdrojov. Tie v súčasnosti nie sú postačujúce.

Dôležitou súčasťou diskusie o kultúre nie je len otázka, koľko investovať, ale aj do čoho a ako. Napĺňanie cieľov a úloh koncepcie si vyžaduje zodpovedne identifikovať potrebné kapacity na realizáciu záväzkov, ktoré z nej vyplývajú, a následne zabezpečiť adekvátne finančné, personálne, časové a priestorové kapacity. Najväčší záväzok vytvára táto koncepcia v tom, že bola vytvorená participatívne, na základe širšej spoločenskej dohody. Umožnením verejnosti vstúpiť do procesu plánovania v oblasti kultúry a zapojením zainteresovaných aktérov chceme nakloniť rozhodovanie v prospech odbornosti a reálnych potrieb, nie v prospech politických preferencií, názorov a rozhodnutí úzkej skupiny ľudí.

Jedným z pilierov udržateľného rozvoja mesta sú moderné, zodpovedné a otvorené kultúrne inštitúcie, ktoré kultivujú a vzdelávajú spoločnosť, podnecujú ku kritickému mysleniu a adekvátne reagujú na spoločenské zmeny. Zároveň vytvárajú inkluzívny priestor, v ktorom sa jednotlivci aj skupiny cítia dobre, môžu v ňom rozvíjať svoje poznanie a obohatiť tým seba a svoj pohľad na svet. Predpokladom k tomu je odbornosť, profesionalita, inovácie, vysoká kvalita poskytovaných kultúrnych služieb a dostupnosť pre všetkých.

Aká je úloha mesta vo vzťahu k rozvoju kapacít a kvalite inštitúcií?

- Mesto vytvára rámce a kapacity na rozvoj kultúry, zabezpečuje základnú sieť kultúrnych inštitúcií a kultúrnej infraštruktúry na svojom území. Zodpovedá za nastavenie, implementáciu a vyhodnocovanie nástrojov kultúrnej politiky mesta: strategickú činnosť v oblasti kultúry a koordináciu koncepcie rozvoja kultúry.
- Mesto má skvalitňovať poskytované verejné služby a zvyšovať ich prístupnosť. Má zabezpečiť, aby jeho služby využíval čo najväčší počet občanov, a to v čo najvyššej kvalite. Súčasne má byť v záujme mesta, aby služby nie len využívalo čo najviac ľudí, ale aby sa do vytvárania týchto služieb verejnosť aj priamo zapájala.
- Mesto má udržiavať, obnovovať a využívať vlastné objekty kultúrnej infraštruktúry na poskytovanie kultúrnych služieb, sprístupňovanie kultúrnych hodnôt a na vytváranie primeraného inštitucionálneho zázemia pre oblasť kultúry.

POZITÍVNE TRENDY:

- + Mesto posilnilo odborné špecializácie a kapacity na pokrytie kompetencií a riešenie rozvojových projektov v kultúre o prax a know-how v komplexnom strategickom plánovaní a implementácii projektov, vrátane tvorby a vyhodnocovania indikátorov.
- + Mesto rovnako posilnilo zriaďovateľskú rolu voči mestským kultúrnym organizáciám, vytvorilo programové nástroje rozvoja kultúrnych organizácií, zrealizovalo výberové konania v riadiacich funkciách, zaviedlo princípy manažmentu kvality a výkonnostné ukazovatele.
- + Mesto si stanovilo metodiku zberu dát a prioritizovalo oblasti mapovania. Postupne tak získava doposiaľ chýbajúce dáta a realizuje analýzy v kultúre.
- + Mesto sa v ostatných rokoch pustilo do viacerých projektov obnovy kultúrnej infraštruktúry, aktuálne sú v rôznej fáze prípravy či prebiehajúcej renovácie. Okrem financovania z rozpočtu mesta sú do projektov zapojené aj externé zdroje (dotácie a úvery).

- Mesto zriaďuje a rozvíja svoje kultúrne inštitúcie – Múzeum mesta Bratislavy, Galériu mesta Bratislavy, Mestskú knižnicu v Bratislave, Mestský ústav ochrany pamiatok, Bratislavské kultúrne a informačné stredisko, Nadáciu mesta Bratislavy, Divadlo Pavla Országha Hviezdoslava. Prostredníctvom nich napĺňa viaceré úlohy v oblasti kultúry.
- Mesto má poznať potreby svojich kultúrnych organizácií a podieľať sa na ich zabezpečení. Vytvárať organizáciám optimálne podmienky pri ich napĺňaní, ich poslanie a rozvoj. Zabezpečovať adekvátne a dôstojné pracovné podmienky pre profesionálnych zamestnancov, ktorí pracujú v kultúrnych inštitúciách. Organizácie musia poznať očakávania zriaďovateľa, kultúrnu politiku mesta a aktívne sa podieľať na jej vytváraní a implementovaní.

NEGATÍVNE TRENDY:

- Kultúra je vnímaná ako nadstavba a doplnok, nie je rozvíjaná jej spoločenská hodnota a príspevok k rozvoju územia. Sociálny a ekonomický potenciál kultúry pre rozvoj mesta nie je dostatočne ohodnotený a rozvíjaný. Spoločenská hodnota kultúry a jej každodenná prítomnosť v životoch ľudí nie je dostatočne vnímaná. To limituje spoločenskú objednávku a zdroje na jej rozvoj.
- Obmedzené zdroje a kompetencie mesta v oblasti kultúry. Súčasne chýbajú predpoklady a systémové nástroje na presadenie potrebných zmien, ktoré by viedli k efektívnej správe a udržateľnému financovaniu kultúry.
- Podhodnotenie kultúry ako verejnej politiky a služby mesta. Výrazné deficity v kapacitách správy (personálnych, finančných, priestorových) a v nástrojoch kultúrnej politiky (plánovanie, zber a vyhodnocovanie dát a tvorba systémových mechanizmov).

BRATISLAVA UDRŽATEĽNÁ

KLÚČOVÉ SLOVÁ:
inštitúcia, infraštruktúra,
transformácia, budovanie kapacít,
personálne zdroje, koncepcia,
participácia, dáta, kultúrne
plánovanie, udržateľný rozvoj,
spolupráca, legislatíva, investície,
financovanie, kompetencie,
zriaďovateľ

Napĺňanie cieľov a úloh koncepcie si vyžaduje viac ako pomenovanie problémov, potrieb a navrhnutie opatrení na zmenu. Na to, aby sa zmena uskutočnila a bola udržateľná, sú potrebné adekvátne finančné, personálne a priestorové kapacity, vyjasnené legislatívne kompetencie, no najmä zmena vnímania kultúry ako nadstavby a doplnku „hlavných kompetencií mesta“ a docenenie jej sociálneho a ekonomického potenciálu pre rozvoj mesta.

Zásadným krokom je zmena nazerania na kultúru. V mestskom prostredí nepostačuje doteraz prevažujúci sektorový pohľad na kultúru ako na činnosť múzeí, galérií, pamiatkových inštitúcií, kín, divadiel, knižníc či ponuku spoločenských a kultúrnych podujatí a umeleckú činnosť. Kultúra je komplexným ekosystémom, v ktorom funguje sociálny a ekonomický život mesta – je súčasťou integrácie a sociálnej inklúzie, implementácie environmentálnych opatrení, formovania verejného priestoru, rešpektovania rôznych kultúrnych prejavov, zdravého komunitného života, občianskej angažovanosti či tvorivosti ľudí. Potrebujeme dosiahnuť vnímanie kultúry ako spoločenskej hodnoty, ktorá je každodenne prítomná v životoch obyvateľov a užívateľov mesta.

Nepochopenie benefitov kultúry pre rozvoj celého územia, kvalitu života obyvateľov a riešenie celomestských problémov je dôsledkom okrem iného aj dlhodobej absencie zberu dát

a koncepčného dokumentu v oblasti kultúry, ktoré by pomenovali pozitívne aspekty a efekty dopadu kultúry na obyvateľstvo. Na základe dát môžeme ťažisko diskusie o financovaní kultúry presunúť z otázky nákladovosti k otázkam sociálnej, ekonomickej a environmentálnej udržateľnosti mesta a vďaka tomu nahradiť slovo „podpora“ slovom „investícia“.

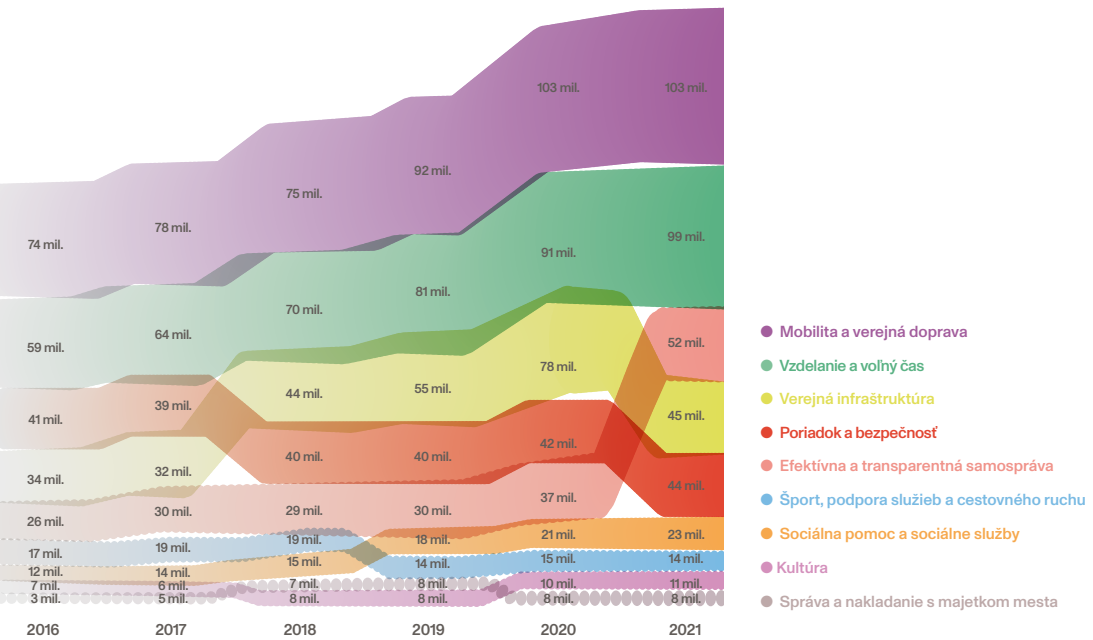
Čo sa týka kompetencií, v porovnaní so zahraničím ich majú slovenské samosprávy výrazne obmedzené, čo sa odráža aj na obmedzenej flexibilita pri nastavovaní nástrojov podpory kultúry. Kompetencie mesta sú pomenované široko, až neurčito. Rola jednotlivých úrovni samosprávy v rozvoji kultúry sa nedá presne ohraničiť. Problém je rozložený medzi viaceré úrovne verejnej správy (štát, mesto, kraj), spôsoby ako riešiť následky sa hľadajú individuálne a odstraňovanie príčin je v nedohľadne. Chýba spolupráca, pomenovanie základných problémov a prijímanie systematických riešení, pričom zdroj verejných financií je len jeden. V spoločnej odbornej diskusii je potrebné vyjasniť rolu regionálnej samosprávy a rolu miestnej samosprávy pri podpore rozvoja kultúrnych aktérov, resp. kultúrneho rozvoja územia, v napojení na štátnu kultúrnu politiku.

Kvalita, akou sa vykonávajú kompetencie a naplňajú stratégie, závisí od ľudí – dostatočných personálnych kapacít, ich odborných skúseností

GRAF: Celkový rozpočet mesta – porovnanie skutočné čerpanie podľa programov. Kultúra bola pre potreby porovnania vyčlenená ako samostatný program. Započítané v nej boli aj výdavky v rámci GIB¹³, rozpočtované ako kultúrne služby.

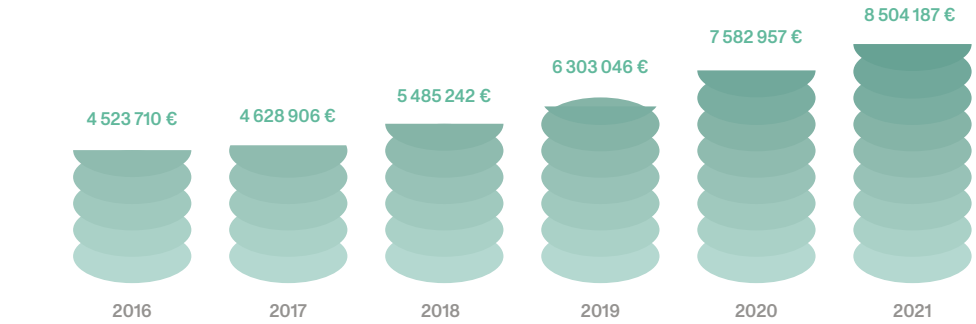
Zdroj: Záverečné účty HMBA, RISSAM

13 Generálny investor Bratislavy – mestská investorská a inžinierska organizácia, ktorá mala v sledovanom období na starosti okrem iného prípravu a realizáciu pozemných a dopravných stavieb, záchranu a obnovu nehnuteľných kultúrnych pamiatok, spravovanie, prevádzku, údržbu a obnovu fontán, pomníkov a pamätných tabulí, údržbu a starostlivosť o zeleň.

GRAF: Bežné výdavky na kultúru 2016 – 2021 – skutočné čerpanie

Zdroj: Záverečné účty HMBA, RISSAM

14 Od roku 2022 pribudla medzi organizácie v gescii oddelenia kultúry nová organizácia Divadlo Pavla Országha Hviezdoslava. Analýzy za predchádzajúce roky dáta za DPOH nezahŕňajú.

a motivácie. Ak hovoríme o meste ako o samo-správnej jednotke, hovoríme o konkrétnych ľuďoch. Tí potrebujú udržiavať kontakt s aktuálnym diskurzom, poznať kompetencie, praktiky a potreby prostredia, byť rešpektovanými partnermi, musia ovládať potrebné metodiky a nástroje, vzdelávať sa v problematike, posilňovať svoje kompetencie a konať eticky. V minulosti bol plnohodnotný výkon kompetencií mesta v oblasti kultúry výrazne zanedbaný. Hoci sa v poslednom období situácia zlepšila, personálne kapacity správy kultúry a kultúrnych organizácií mesta či kapacity pre rozvojové politiky a projekty sú stále poddimenzované.

Neopomenuteľným faktorom udržateľnosti je financovanie kultúry, ktoré je v Bratislave napriek priaznivému vývoju v posledných rokoch naďalej nedostatočné. Dôsledkom je veľký infraštruktúrny dlh v oblasti pamiatkovej starostlivosti a kultúrnej infraštruktúry či príspevky pre mestské kultúrne organizácie, ktoré dlhodobo pokrývajú mzdové a prevádzkové náklady, bez podpory rozvojových aktivít.

V roku 2019 mesto osamostatnilo oddelenie kultúry, posilnilo koncepčné a strešné kompetencie vo vzťahu k príspevkovým kultúrnym organizáciám a rozbehlo strategické plánovanie, ktoré prenieslo do nových úloh a financovania vrátane infraštruktúrnych projektov. Posilnenie personálnych kapacít v oblasti kultúry je dôležitým signálom, že mesto si uvedomuje deficit v tejto

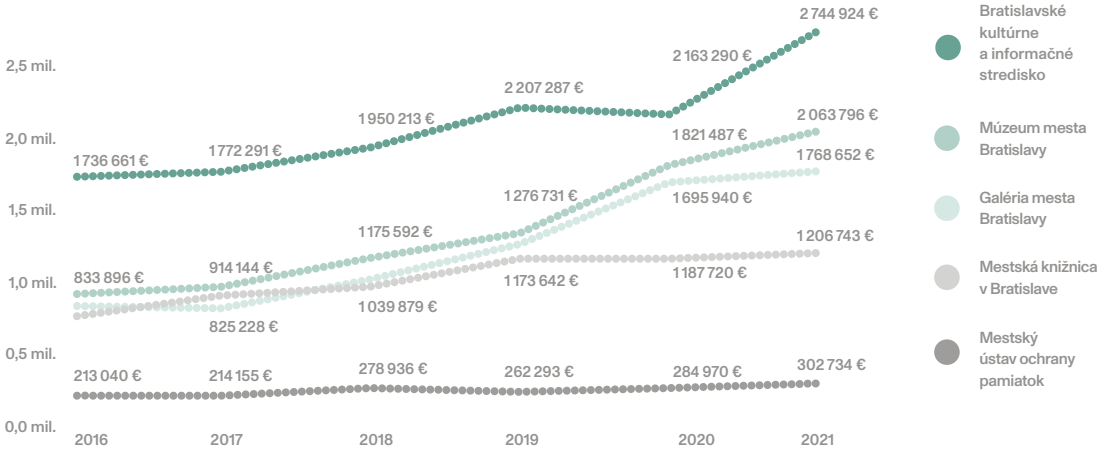
oblasti. Jej dlhodobé zanedbávanie odrážal aj počet ľudí pracujúcich na magistráte s náplňou kultúrnej agendy. Rovnako bola posilnená podpora občianskych aktérov v oblasti kultúry prostredníctvom dotácií a grantov. Situácia však stále nie je ideálna.

Jedným zo základných nástrojov zabezpečovania kultúrnej ponuky a služieb mesta je sieť jeho kultúrnych inštitúcií, ktorými sú Múzeum mesta Bratislavy, Galéria mesta Bratislavy, Mestská knižnica v Bratislave, Mestský ústav ochrany pamiatok, Bratislavské kultúrne a informačné stredisko a Nadácia mesta Bratislavy.¹⁴ Slúžia na inštitucionálnu ochranu kultúry a zabezpečenie dostupnosti základných kultúrnych služieb. Je to úloha, ktorá kladie na zriaďovateľa ako aj na samotné inštitúcie zodpovednosť za vytváranie rámcov, ktoré umožnia ich rozvoj, ako aj hodnotenie kvality ich činnosti. To si vyžaduje nastaviť vzťahy mestom zriaďovaných organizácií s verejnosťou, vytvárať štandardy kvality a ich aplikáciu v procesoch organizácií či kontinuálne zbierať dáta k poskytovaným službám.

Dosahy týchto inštitúcií na prostredie a nároky mesta na ne majú byť jasne pomenované, vyhodnocované a diskutované. Mesto má detailne poznať ich potreby a podieľať sa na ich zabezpečení. Pre mesto je rovnako dôležité, aby sa jeho kultúrne organizácie ďalej rozvíjali, dostávali podnety a prispôbovali sa súčasným kultúrnym možnostiam.

GRAF: Vývoj príspevku zriaďovateľa mestským kultúrnym organizáciám – skutočné čerpanie bežných a kapitálových výdavkov

Zdroj: Záverečné účty HMBA, RISSAM

AKO TEDA CHCEME DOCIELIŤ, ABY BOLA KULTÚRA V ROKU 2030 V BRATISLAVE UDRŽATEĽNÁ?

BRATISLAVA 2030

● Efektívne financovanie kultúry

V roku 2030 je v Bratislave minimálne 3,5 % mestského rozpočtu určeného na kultúru, pričom toto percento sa každým rokom zvyšuje. Získavanie externých zdrojov a zapájanie mesta do projektov v oblasti kultúry je efektívne a systematické. Bratislava vyvažuje podporu kultúrneho prostredia s podporou ostatných „mäkkých“ oblastí verejného života a služieb mesta, pričom znižuje rozdiely vo financovaní zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry na svojom území. Bratislava iniciuje reformy pre oblasť kultúry na národnej úrovni, pričom jej aktivity a politiky slúžia ako príklady dobrej praxe.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Programový rozpočet pre kultúru: zabezpečiť udržateľnosť verejnoprospešných aktivít v oblasti kultúry – zvýšenie financovania kultúry z rozpočtu mesta.
- Znižovanie asymetrií vo financovaní zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry v meste (nárast podpory nezriaďovanej kultúry).
- Systematická advokácia kultúry, zdôrazňovanie významu opretého o dáta.

BRATISLAVA 2030

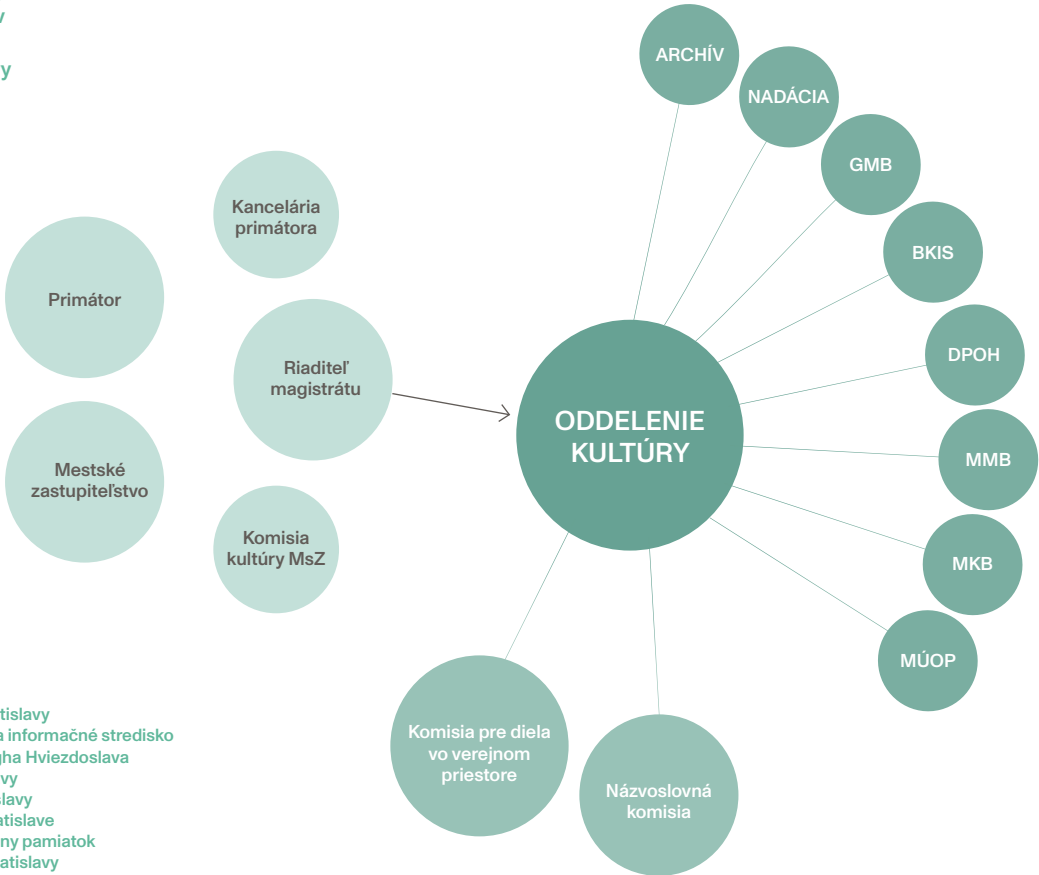
● Posilnenie kapacít správy kultúry

Správa kultúry v Bratislave v roku 2030 – jej kapacity, kompetencie a organizácia – je funkčná a efektívna, kultúrne politiky a opatrenia mesta sú implementované dostatočnými personálnymi kapacitami. Pracovníci v kultúre na úrovni mesta a mestských kultúrnych organizácií majú dostatok kompetencií a je medzi nimi dostatok špecializovaných odborníkov. Keďže mesto má jasné očakávania od činnosti organizácií, ich stav a efektivita sú pravidelne analyzované. Potenciál kultúry je využívaný pri riešení problémov z iných oblastí správy mesta a kultúra je začlenená prierezovo do všetkých relevantných strategických dokumentov a politik mesta. Nové inštitúcie vznikajú po dôkladnom prehodnotení dopadov a efektivity ich činnosti.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Nárast personálnych kapacít v správe kultúry hlavného mesta a v mestských kultúrnych organizáciách v súlade s analýzou potrieb, ktoré súvisia s úlohami a opatreniami, odborný a manažérsky rozvoj týchto kapacít.

SCHÉMA: Správa kultúry HMBA – schéma útvarov vstupujúcich do správy z pohľadu gestora kultúry (oddelenie kultúry)

LEGENDA:
Nadácia – Nadácia mesta Bratislavy
BKIS – Bratislavské kultúrne a informačné stredisko
DPOH – Divadlo Pavla Országha Hviezdoslava
GMB – Galéria mesta Bratislavy
MMB – Múzeum mesta Bratislavy
MKB – Mestská knižnica v Bratislave
MÚOP – Mestský ústav ochrany pamiatok
MIB – Metropolitný inštitút Bratislavy

BRATISLAVA 2030

● Systematické kultúrne plánovanie a dáta

Bratislava v roku 2030 disponuje schválenými kvalitnými, odborne a participatívne pripravenými strategickými dokumentami v oblasti kultúry postavenými na princípoch a cieľoch udržateľného rozvoja, ktoré implementuje. Mestské kultúrne politiky sú založené na plánovaní a evaluácii založenej na dátach – ich zbere a analýze, mapovaní potrieb a vyhodnocovaní indikátorov. Všetky funkcie kultúry sú metodicky a cielene využívané tak, aby z nich profitovali všetci obyvatelia a obyvatelky. Mesto má vytvorené mechanizmy pre pravidelnú participáciu zainteresovaných aktérov a obyvateľov, pričom participácia na tvorbe verejných politik je štandardom. Bratislava takto buduje dôveru v politických reprezentantov a v princípy, na ktorých stojí jej kultúrna politika.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Mapovanie kultúrneho ekosystému – zdrojov mesta (aktérov, inštitúcií, infraštruktúry) – systém pravidelného zberu kvalitatívnych a kvantitatívnych dát v kultúre.
- Bratislavské kultúrne fórum – platforma pre kultúru hlavného mesta (medzi vedením / pracovníkmi mesta, politickou reprezentáciou, aktérmi v kultúre a verejnosťou) k napĺňaniu záväzkov kultúrnej politiky.
- Spolupráca s inými mestami v SR a v zahraničí pri implementovaní kultúrnych politik, zapojenie do Agendy 21, výmena dobrej praxe, sieťovanie.

● Investície do fyzickej kultúrnej infraštruktúry – tvorba nových kapacít

Bratislava v roku 2030 prevádzkuje a využíva svoju kultúrnu infraštruktúru efektívne, účelne a hospodárne s ohľadom na jej ekonomický a spoločenský potenciál. V meste funguje samostatná divadelná scéna s jasne vyčlenenými zdrojmi na svoj rozvoj. Nové Mestské kultúrne centrum je multifunkčným kultúrnym priestorom spĺňajúcim európske štandardy s kapacitou niekoľko tisíc divákov. Mestská knižnica v Bratislave má novú, modernú pobočku v rámci kúpeľného komplexu Grössling.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Vybudovanie nového multifunkčného priestoru pre kultúrne podujatia – „Mestské kultúrne centrum Bratislava“.
- Vznik novej pobočky Mestskej knižnice v rámci kúpeľného komplexu Grössling a posilňovanie kvality služieb a inovácií v knižnici, automatizácia a zapájanie technológií (RFID).

● Kvalitné a udržateľné kultúrne inštitúcie mesta

Kultúrne inštitúcie zriaďované mestom sú demokratické, inkluzívne a poskytujú kvalitné a relevantné služby. Bratislava podporuje ich potenciál a rozvoj, prepája svoje kultúrne politiky s ich činnosťou a organizácie medzi sebou. Manažment kvality kultúrnych organizácií je jasne nastavený tak, aby napomáhal ich rozvoju, pričom mesto pravidelne vyhodnocuje kvalitu ich činnosti. V organizáciách pracuje dostatok kvalitných odborníkov, ktorí sú v svojej práci podnecovaní k zvedavosti, kreativite a odvahe, pričom mesto pre nich financuje vzdelávacie programy a školenia zamerané na rozvoj zručností. Riaditelia a riaditeľky mestských kultúrnych organizácií sú vyberaní transparentne.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Program rozvoja kultúrnych organizácií mesta – transferový systém na financovanie rozvojových priorít organizácií.
- Nastavenie a vyhodnocovanie manažmentu kvality kultúrnych príspevkových organizácií mesta (metodika, zásady, plány a KPI, programový rozpočet).

● Prepojenie kultúrnych politík mesta a mestských častí pri rozvoji kultúry, podieľanie sa na legislatívnych zmenách v oblasti kultúry

Roly a kompetencie Bratislavy a jej mestských častí v rozvoji kultúry sú v roku 2030 jasne vymedzené. Kultúrne politiky mesta a mestských častí sú prepojené, mesto a mestské časti spolu pravidelne komunikujú a spolupracujú, pričom podľa jasných modelov spolupracujú s ostatnými aktérmi (nezriaďované subjekty, štát, akademický a podnikateľský sektor). Bratislava si uvedomuje obmedzenia legislatívnej a finančnej povahy, ktoré samosprávam znemožňujú systematicky a adekvátne podporovať kultúru, a preto iniciuje systémové zmeny a reformy pre oblasť kultúry na národnej úrovni – napríklad vyjasnenie roly samosprávy pri podpore kultúrnych zdrojov, vymedzenie a vyjasnenie povinností rôznych úrovní samosprávy pri podpore a rozvoji kultúry či zmenu príspevkových organizácií do funkčnejšej formy verejnoprávnych kultúrnych inštitúcií.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Spoločné mechanizmy a postupy kultúrnych politík na úrovni BA samospráv, zdieľanie dát, dobrej praxe a spoločné projekty (BSK, HMBA, MČ).
- Pravidelné spoločné stretnutia zástupcov mesta a mestských častí v oblasti kultúry.
- Podieľanie sa na presadení legislatívnych zmien vplyvujúcich na efektívne financovanie a tvorbu nástrojov v oblasti kultúry.

● Zmena nazerania na rolu kultúry – budovanie vzťahu ku kultúre

Význam a rola kultúry je jasne artikulovaná a zvýrazňovaná ako spoločenská hodnota. Cez konkrétne príklady z praxe sú prezentované nové pohľady na kultúru a kultúrnu politiku mesta v kontexte celkového rozvoja územia a úzkej previazanosti s udržateľnosťou a kvalitou života. Tento nový pohľad na kultúru je pretavený do všetkých verejných politík mesta. Podpora kultúry je braná nie ako náklad, ale ako investícia, vrátane zabezpečenia merania dopadov, ktoré akceptujú argumentačnú bázu o role kultúry.

AKO NA TO – PRÍKLADY OPATRENÍ

- Viditeľnejšia komunikácia roly (dopad a význam) kultúry pre mesto cez verejné mestské komunikačné kanály (web, sociálne siete, časopis in.ba, city-lighty a pod.).

PRIKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA → ROZVOJ KULTÚRNYCH ORGANIZÁCIÍ MESTA BRATISLAVY

Máme vysoké nároky na kvalitu mestom zriaďovaných kultúrnych organizácií. Naším cieľom je spokojnosť obyvateľov a vysoká kvalita poskytovaných služieb pri čo najväčšej efektívite vynaložených verejných prostriedkov. Realizujeme program rozvoja mestských príspevkových organizácií. Cieľom je stimulovať rozvoj a iniciovať zmeny v kvalite poskytovaných služieb pre obyvateľky a obyvateľov mesta Bratislava. Ambíciou programu je pravidelná podpora ich rozvoja dovnútra i navonok s ohľadom na aktuálnosť a relevantnosť služieb. Od roku 2020 sme zrealizovali verejné výberové konania na posty riaditeľov všetkých organizácií, ktoré vychádzali zo zadefinovaného súboru hodnôt a požiadaviek. Posilnili sme vzájomnú spoluprácu.

PRIKLAD REALIZOVANÉHO OPATRENIA → ZALOŽENIE SAMOSTATNEJ MESTSKEJ DIVADELNEJ SCÉNY – DPOH, N. O.

Hlavné mesto má od roku 2022 svoju vlastnú mestskú divadelnú scénu. Zámerom mesta bolo uskutočniť reštrukturalizáciu aktivít BKIS, aj s dôrazom na odčlenenie divadelného úseku do samostatnej organizácie. Model budúceho fungovania divadla sa hľadal v rokoch 2020 – 2022 participatívne spolu s divadelnou obcou. Mestské Divadlo Pavla Országha Hviezdoslava funguje od júna 2022 ako samostatná nezisková organizácia s postupným rozbehnutím činnosti od januára 2023. Bratislava týmto rozhodnutím získava po rokoch mestskú činohernú scénu. DPOH má víziu byť udržateľným mestským divadlom 21. storočia, ktoré prispieva k formovaniu otvorenej spoločnosti prostredníctvom pôvodných dramatických textov, inscenovaných v relatívne rýchлом čase ako priama reakcia na udalosti v spoločnosti.

KULTÚRNE INŠTITÚCIE BRATISLAVY

Mesto zriaďuje a rozvíja svoje kultúrne inštitúcie – Múzeum mesta Bratislavy, Galériu mesta Bratislavy, Mestskú knižnicu v Bratislave, Mestský ústav ochrany pamiatok, Bratislavské kultúrne a informačné stredisko a Nadáciu mesta Bratislavy, prostredníctvom nich naplňa kompetencie v oblasti kultúry a stará sa o kultúrnu infraštruktúru, ktorej je vlastníkom. V roku 2022 mesto založilo samostatnú neziskovú organizáciu Divadlo Pavla Országha Hviezdoslava.

V záujme mesta je, aby činnosť zriaďovaných kultúrnych organizácií bola v súlade s celkovou koncepciou mesta. Mestské kultúrne inštitúcie vystupujú ako verejné fórum, otvárajú a zapájajú sa do diskusií, podnecujú dialóg. Sú vnímavé voči súčasným sociálnym, kultúrnym, ekonomickým a technologickým výzvam a vo svojej činnosti ich v primeranej a možnej miere reflektujú. Vnímajú rozmanitosť a dynamiku mesta, témy, ktoré ním hýbu, špecifiká jeho charakteru a vývoja, rozmanité komunity, ktoré v ňom žijú a pôsobia.

Spoločenská užitočnosť, vnímanie vzdelávania ako jedného z kľúčových nástrojov kvalitatívneho rozvoja spoločnosti, vnímanie verejnej inštitúcie ako inštitúcie, ktorá by mala byť priestorom pre interakciu a stretávanie – to všetko by malo byť v jadre činnosti mestských organizácií. Prihovárajú sa návštevníkom aktívne, primeranou formou a prostriedkami. Vytvárajú priestor a možnosti pre trávenie času, obohatenie a sebarealizáciu návštevníkov v prostredí, ktoré rozvíja ako otvorené, dostupné, podnecujúce a kultivujúce.

Mestské kultúrne organizácie môžu pozitívne ovplyvňovať alebo regenerovať prostredie, v ktorom pôsobia, preto ich vnímame ako dôležitých aktérov vo verejnom priestore mesta. Väčšina z nich je lokalizovaná v historickom jadre Starého mesta, na ktoré majú najväčší dopad turizmus a jeho dôsledky.

Kultúrne inštitúcie môžu svojou činnosťou, kultúrnou ponukou a charakterom pozitívne ovplyvňovať svoje okolie – zachovávať alebo podporovať jeho civilnosť, autenticnosť a byť protiváhou komercializácii verejného priestoru. Pri tvorbe programovaní verejného a poloverejného priestoru (kultúrnych inštitúcií) je dôležitá pestrosť a citlivosť voči obyvateľom s rôznymi finančnými a sociálnymi možnosťami.

VÍZIE KULTÚRNYCH ORGANIZÁCIÍ

Mestské kultúrne inštitúcie držia krok s mestom Bratislava a spoločnosťou a aktívne sa podieľajú na ich zmenách a vývoji. Sú kreatívne, experimentálne, odvážne a otvorené. Poznajú kultúrnu politiku zriaďovateľa a aktívne sa podieľajú na jej vytváraní a implementovaní. Vo vzťahu k aktuálnosti a relevantnosti aktivít sú modernými mestskými inštitúciami, ktoré vystupujú ako otvorené verejné fórum a vo svojej činnosti reflektujú súčasné sociálne, kultúrne, ekologické a technologické výzvy, pričom vnímajú kontext, v ktorom pôsobia – prostredie hlavného mesta, jeho témy, špecifiká a komunity. Uvedomujú si svoju prítomnosť vo verejnom priestore mesta, vhodne naň nadväzujú, vystupujú voči nemu otvorene a aktívne s dôrazom na inkluzívnosť, dostupnosť a bezbariérovosť. Majú prijaté a dodržiavajú v organizácii etické kódexy a politiku prevencie konfliktu záujmov, implementované do činnosti organizácie a rozhodovacích mechanizmov. Systematicky posilňujú kultúrnu diverzitu, kultúrne práva, sociálnu inklúziu a participáciu.

VÍZIA 2030
→ MÚZEUM MESTA BRATISLAVY

„Vnímame spoločenskú rolu a zodpovednosť múzea ako verejnej kultúrnej inštitúcie, ktorej úlohou je aj premostovanie komunit, kultivácia jednotlivcov a spoločnosti, vzdelávanie k demokracii, kritickému mysleniu a prostredníctvom odbornej, profesionálnej, na poznaní faktov a prameňov založenej práci aj budovanie dôvery k verejnej inštitúcii. Práca s verejnosťou formou verejných programov je dôležitým nástrojom pri naplňaní tejto roly múzea. Programová a výstavná ponuka múzea by mala smerovať k jeho vnímaniu ako odbornej a prístupnej inštitúcie, ktorej obsah je dôležité poznať, pretože je to súčasť občianskej a intelektuálnej vybavenosti jednotlivca. Toto považujeme za obzvlášť dôležité aj v oblasti advokácie múzeí na Slovensku ako takých. Za podstatné považujeme klásť dôraz na odbornosť a komplexnosť, a súčasne na zrozumiteľnosť pre publiká, pre ktoré sú jednotlivé aktivity určené – či už sú to odborníci, nadšenci histórie alebo deti zo základnej školy.“

VÍZIA 2030
→ GALÉRIA MESTA BRATISLAVY

„Galéria mesta Bratislavy v súčasnosti vníma svoju rolu v omnoho širšom kontexte, než na aký je verejnosť zvyknutá v prípade špecializovaných fondových a pamäťových inštitúcií. Odborný tím galérie hľadá prístupné formy, cez ktoré môže svoju prácu prepájať s ďalšími humanitnými disciplínami a tým adresovať význam a hodnoty dejín vizuálneho umenia širšej verejnosti. Priestory galérie sa stále viac otvárajú s cieľom vytvoriť dostupné, nehierarchické a inšpiratívne prostredie, ktoré oslovuje rôzne publiká, vrátane lokálnych umelcov a umelkýň, miestnych komunit a spoluobčanov so špeciálnymi potrebami. Galéria mesta Bratislavy začína programovo vstupovať aj do mestského verejného priestoru. Tvorí a participuje na odborných aktivitách a projektoch zameraných na katalogizáciu, ochranu a sprístupňovaniu existujúcich a podporu tvorby nových diel situovaných na území mesta Bratislavy a jednotlivých mestských častí. Súčasne ponúka vzdelávací program zameraný na tému verejného priestoru, jeho hodnôt a roly v životoch mestskej spoločnosti.

Zodpovednú úlohu na seba galéria preberá aj vo sfére ochrany a správy nehnuteľného kultúrneho dedičstva. Víziou a súčasne výzvou najbližšieho obdobia je postupná a citlivá debarierizácia spravovaných budov Mirbachovho a Pálffyho paláca, ktoré majú štatút národnej kultúrnej pamiatky.“

VÍZIA 2030
→ MESTSKÝ ÚSTAV OCHRANY PAMIAŤOK V BRATISLAVE

„Vízia rozvoja organizácie v nasledujúcom období je kombináciou očakávaní hlavného mesta a vedecko-výskumných ambícií organizácie v nasledovných smeroch. Manažment kultúrneho dedičstva riešiť v úzkej spolupráci s dotknutými organizáciami a útvarmi mesta systémom odbornej platformy, ktorá vytvorí predpoklad na širšie strategické plánovanie a koordinovanie projektov a aktivít. Mapovanie a popularizáciu kultúrneho dedičstva komunikovať s dôrazom na verejnú prístupnosť cez GIS-mapu mesta spracovanú do vrstiev (pamiatky, pamätihodnosti, pomníky a pod). Popularizácia pamätihodností, pomníkov a umeleckých diel vo verejných priestoroch formou tradičnou, ale aj súčasnou. Výraznejšie otvorenie sa organizácie voči verejnosti prostredníctvom úplnej digitalizácie dokumentačných fondov a virtuálneho sprístupňovania lokalít, ktoré nie sú bežne otvorené. viesť diskurz o kultúrnom dedičstve – nástrojmi diskurzu v praktickej rovine sú odborné komisie, v ktorých má MÚOP zastúpenie a na ktorých sa prednostne riešia praktické problémy poznávania pamiatkového fondu a narábanie s pamiatkovým fondom. Teoretickú rovinu diskurzu budeme v Bratislave iniciovať formou workshopov za účasti odborníkov z akademickej sféry. Každoročné obhájenie štatútu vedecko-výskumnej organizácie cez systém vedeckých projektov, konferencií, prednášok, publikovanie v karentovaných časopisoch a rozvíjanie medzinárodných projektov o kultúrnom dedičstve.“

VÍZIA 2030
→ MESTSKÁ KNIŽNICA V BRATISLAVE

„Mestská knižnica v Bratislave je kultúrna inštitúcia, ktorá vníma svoju dôležitú rolu v kultúrnom živote mesta Bratislavy. Chceme prispieť k formovaniu kultúry nielen prostredníctvom literatúry, ale aj v širšom kontexte. Považujeme sa za verejné kultúrne miesto, kde sa môžu stretávať komunity s rozličnými potrebami a životnými podmienkami – stierame nerovnosti, scitlivujeme spoločnosť, vytvárame v ľuďoch pocit, že majú nablízku inštitúciu, ktorá je im užitočná v rozličných životných situáciách. Podporujeme neformálne a komunitné vzdelávanie, ktorým chceme v ľuďoch rozvíjať zodpovednosť za miesto, v ktorom žijú, podnecovať v nich záujem o spoločnosť a životné prostredie. V optimálnych podmienkach spolupráce vieme podporovať občiansky aktivizmus a môžeme byť miestom verejných diskusií. Chceme podporiť kultiváciu, vzdelanosť a sebarealizáciu obyvateľov mesta, podporiť inklúziu expatov, cudzincov a akokoľvek znevýhodnených ľudí. Starostlivosť o priestory, v ktorých sa nachádzame, je prirodzenou súčasťou nášho vnímania. Uvedomujeme si potrebu zvyšovania ich prístupnosti a bezbariérovosti, ako aj citlivých renovácií pri plnení cieľov súčasnej verejnej inštitúcie.“

VÍZIA 2030
→ BRATISLAVSKÉ KULTÚRNE A INFORMAČNÉ STREDISKO

„Ambíciou BKIS je v plnej miere využiť kultúrny potenciál hlavného mesta, vytvárať priestor a priaznivé podmienky pre jeho kvalitnú, zrozumiteľnú a zároveň plnohodnotnú prezentáciu spôsobom, ktorý je prístupný širokej verejnosti. Súčasťou tejto stratégie je aj cielená podpora rozvoja a udržania kontinuity existujúcich významných mestských tradícií. Patrí k nim napríklad takmer polstoročný koncept veľkého letného mestského festivalu Kultúrne leto či víkend mestskej samosprávy Bratislavské mestské dni a projekt Bratislavských Vianoc. BKIS tiež reflektuje viacerých strategických partnerov medzi podujatiami, ktoré upevňujú svoje pozície v posledných rokoch a aspirujú na titul ikonické. BKIS uplatňuje nový štýl plánovania, ktorý odráža dynamiku organizovania kultúrnych podujatí. Nastavuje zmysluplné partnerstvá na rôznych úrovniach (najmä s občianskymi iniciatívami) a na partnerskej báze vytvára vzťahy s ostatnými mestskými organizáciami. Rozvíja vzťahy s mestskými časťami

s cieľom decentralizácie kultúry aj do iných mestských častí Bratislavy. Rozvoj BKIS je porovnateľný s podobnými organizáciami v iných mestách, pre zdieľanie dobrej praxe vytvára partnerstvá s inými mestami a hľadá synergie. Zároveň reflektuje podnety vedúce k zadefinovaniu nového celomestského podujatia, ktoré by nadväzovalo na tradíciu multikultúrnej identity mesta. V neposlednom rade realizuje kurz Sprievodca cestovného ruchu, ktorý je špecializovaný na Bratislavu. Cieľom BKIS je naďalej hľadať a vytvárať moderné platformy a nové možnosti pre zdieľanie a popularizáciu hĺbkových znalostí historických a kultúrnych kontextov nášho mesta prostredníctvom sprievodcov.“

VÍZIA 2030

→ ARCHÍV MESTA BRATISLAVY

„AMB buduje vlastnú identitu pre širšiu verejnosť prostredníctvom služieb a aktivít ako sú výstavy, semináre, konferencie, exkurzie a prehliadky, čo sa všetko odvíja od dôstojných priestorov sídla. Archív rozvíja a podporuje všetky základné a doplňujúce archívne činnosti. Patria k nim spracovávanie a sprístupňovanie archívnych fondov, vedecká činnosť, akvizičná činnosť a archívna pedagogika. Je lídrom v sprístupňovaní digitálneho obsahu v podobe digitálnych kópií archívnych dokumentov pre verejnosť a zabezpečenia trvalej úschovy elektronických dát mesta (e-archív). Vedeckou činnosťou prispieva k formovaniu kultúrnej identity obyvateľov mesta, spolupracuje s vedeckými a kultúrnymi inštitúciami zaoberajúcimi sa históriou mesta, má prístupnú archívnu knižnicu, zameranú špecificky na kultúrne dedičstvo Bratislavy. Zabezpečuje ochranu originálov archívnych a knižných dokumentov ich reštaurovaním, zlepšovaním fyzickej ochrany prostredníctvom vhodných priestorov a vlastného reštaurátorského pracoviska. Archív rozvíja svoje personálne kapacity od veľkosti spravovaných fondov a zbierok, vedeckej činnosti s prihliadnutím na plnenie moderných úloh archívu (digitalizácia, archívna pedagogika, e-archív).“

VÍZIA 2030

→ NADÁCIA MESTA BRATISLAVY

„Nadácia mesta Bratislavy má jasné poslanie, ktoré naplňa prostredníctvom svojich programov. Programy čitateľne reflektujú poslanie nadácie. Je profesionálne spravovaná, postavená na transparentnom a efektívnom prerozdelení zdrojov a prepracovanom systéme odborného hodnotenia. Nadácia je stabilne fungujúcou organizáciou, ktorá je „tematicky silná“ – generuje témy a saturuje potreby spojené so životom mesta a výzvami, ktorým Bratislava čelí. Má vybudovanú expertnú kapacitu pre identifikovanie týchto problémov a potrieb, v napojení na strategické politiky mesta. Dokáže nájsť vhodný spôsob, čo môže svojimi aktivitami dosiahnuť. Nadácia má vytvorené prostredie, ktoré zabezpečí, že jej programové aktivity sú stabilné a nebojú o svoju existenciu. Zároveň má vďaka zakladateľovi vytvorené vnútorné prostredie, ktoré podporuje stabilitu nadácie prostredníctvom definovaných procesov a systematicky uchovávaného know-how. Vo svojich programoch využíva participatívne procesy, ktoré umožnia účasť cieľových skupín na zbere údajov o potrebách, ktoré vytvárajú priestor pre aktívnu účasť cieľových skupín na jednotlivých procesoch. Rovnako má nastavené mechanizmy evaluácie realizovaných programov a priebežne sleduje ich efektivitu. Na základe výstupov evaluácie a monitoringu upravuje jednotlivé programy a procesy. Okolo nadácie sa sústreďujú odborníci a vytvárajú nové poznanie, ktoré nadácia využíva a šíri. Programy nadácie sú oceňované pre ich kvalitu a efektivitu.“

VÍZIA 2030

→ DIVADLO PAVLA ORSZÁGHA HVIEZDOSLAVA

„Mestské divadlo DPOH bude udržateľným mestským divadlom 21. storočia, ktoré prispieva k formovaniu otvorenej spoločnosti v súlade s kultúrnou politikou mesta Bratislava prostredníctvom pôvodných dramatických textov písaných priamo pre DPOH a inscenovaných v relatívne rýchлом čase ako priama reakcia na udalosti v spoločnosti. Hovoriť k divákovi bude súčasným jazykom, rozvinie diskurz k zásadným témam a otvorí dialóg v rámci kultúrnej obce. Ako jediná divadelná scéna mesta

Bratislavy bude formovať urbánne idey transformované do tém i formy jednotlivých inscenácií a tým príspeje k diverzifikácii hodnotovej orientácie dovnútra kultúrnej obce i smerom k divákovi. Mestské divadlo DPOH bude vnímané ako dôležité miesto pre rozvoj spoločnosti a zlepšovanie kvality života obyvateľov mesta – divadlo ako laboratórium spoločnosti, prinesie odvážnu, atraktívnu a modernú dramaturgiu so silným umeleckým tímom. Jasne vyhranené umelecké smerovanie prinesie témy minorít, marginalizovaných skupín a tém rozdeľujúcich spoločnosť. Dramaturgia divadla bude myslieť aj na cudzincov žijúcich v Bratislave a na mladého diváka a tvorcu (možnosti spolupráce s nastupujúcou divadelnou generáciou). Prinesie bezbariérovosť a inklúziu cez témy a inscenácie až po reálnu pomoc /práca s mestskými komunitami, ktorých názory bude reflektovať dramaturgia divadla/. Mestské divadlo DPOH bude považované za mienkotvorné divadlo, ktoré prináša diskusie na občianske témy, vytvára priestor aj pre nezriaďované scénické divadlá a ponúka rezidenčné pobyty, tiež sa bude uchádzať o detského diváka a tvoriť v ňom vzťah k divadlu a tak si vychovávať nového diváka.“

CIELE UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA V DEKÁDE PRE KULTÚRU

1 <https://www.minzp.sk/files/oblasti/udrzatelny-rozvoj/sdgs-dokument-sk-verzia-final.pdf>
2 <https://globalneciele.blf.sk/>

Cestu k udržateľnému rozvoju našej planéty popisuje programový dokument OSN s názvom *Transformujeme náš svet: Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj*,¹ prijatý v roku 2015, ktorý je doposiaľ najambicióznym a najkomplexnejším súborom 17 globálnych priorít známych ako **ciele udržateľného rozvoja (SDGs – Sustainable Development Goals)**.

17 globálnych cieľov² udržateľného rozvoja je kompasom a zároveň zdrojom pre dosiahnutie zmeny, ktorej cieľom je kvalitný život všetkých ľudí na tejto planéte. Ciele majú ambíciu usmerňovať štrukturálnu politickú, ekonomickú

a sociálnu premenu jednotlivých krajín sveta v reakcii na hrozby, ktorým ľudstvo dnes čelí. Ciele udržateľného rozvoja sú dôležitou príležitosťou ako prepojiť kultúrnu politiku s inými mestskými politikami (Bratislava 2030) a ako porovnávať kultúrne politiky s inými mestami vo svete, ktoré svoje politiky stavajú na princípoch udržateľnosti.

Udržateľná budúcnosť mesta je v silnej komplexnej politike, ktorá reaguje na globálne výzvy v lokálnych podmienkach. Nefunkčné sa ukázalo vytváranie samostatných sektorových politik, ktoré spolu vzájomne nekomunikujú.

CIELE UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA RELEVANTNÉ PRE JEDNOTLIVÉ TÉMY KONCEPCIE

KULTÚRNY A KOMUNITNÝ ŽIVOT

→ CIEĽ 3: Zabezpečiť zdravý život a podporovať blahobyt pre všetkých a v každom veku. Umenie a kultúra sú súčasťou života a výraznou mierou prispievajú k celkovej spokojnosti s ním. Otvárajú všetky ľudské zmysly, prebúdzajú emócie a môžu mať pozitívny účinok na naše zdravie. Spokojný a dôstojný život a mentálna pohoda sú dôležitými faktormi zdravia. Pouličné a amatérske umenie, občianske iniciatívy v kultúrnej oblasti, školské divadlo, ako i programy v múzeách, galériách, knižniciach, kinách sú súčasťou kultúrnej občianskej participácie všetkých vekových kategórií. Učia nás solidarite a prispievajú k vytváraniu kultúrnych hodnôt v spoločnosti.

→ CIEĽ 4: Zabezpečiť inkluzívne, spravodlivé a kvalitné vzdelávanie a podporovať celoživotné vzdelávacie príležitosti pre všetkých. Kultúrne vzdelávanie je cestou k demokracii. Kultúra prispieva k riešeniu konfliktov kultúrovanou formou. Vedie nás k tomu, aby sme k neznámemu pristupovali so zvedavosťou. Inkluzívne vzdelávanie v školskom i mimoškolskom prostredí stále nie je docenené. Jedným z dôležitých cieľov je odstraňovať bariéry v prístupe k vzdelávaniu. Mala by byť posilňovaná spolupráca kultúrnej, vzdelávacej a environmentálnej politiky. Udržateľné kultúrne vzdelávanie predpokladá, že je k dispozícii všetkým bez rozdielu veku.

→ CIEĽ 5: Dosiahnuť rodovú rovnosť a posilniť postavenie žien a dievčat. Umenie a kultúra sprostredkovávajú pohľad na mužov a ženy. Práve umenie a kultúrne programy môžu plniť dôležitú funkciu pri vzdelávaní a nazeraní na tému rodovej identity a sexuálnej orientácie a rozširovaní tradičných hraníc vnímania tejto problematiky.

→ CIEĽ 9: Vybudovať pevnú infraštruktúru, podporovať inkluzívnu a udržateľnú industrializáciu a posilniť inovácie. Kultúrna a kreatívna ekonomika je významným zdrojom inovácií. Je dôležité viac oceňovať jej celospoločenský prínos. Úlohou miest by malo byť zaistenie existencie a prístupnosti rôznorodých kultúrnych služieb. Tiež by malo byť v záujme mesta vytvárať partnerstvá medzi kultúrnymi aktérmi a súkromným sektorom a vidieť súvislosti medzi kultúrnymi aktivitami a sociálnymi inováciami.

→ CIEĽ 10: Znížiť nerovnosti v rámci a medzi krajinami. Kultúrna politika by mala vo svojich cieľoch zohľadňovať schopnosť ľudí tvoriť a rozvíjať vlastné kultúrne prejavy so zreteľom na zraniteľné skupiny a jednotlivcov. Stávať na kultúrnej diverzite, integrovať medzikultúrny dialóg a podporovať aktívnu účasť ľudí na kultúrnom živote. Kultúrne inštitúcie by mali vytvárať podporné programy pre znevýhodnené a vylúčené skupiny. Kultúrne služby a inštitúcie by mali byť dostupné pre všetkých obyvateľov, vrátane tých, ktorí majú obmedzenia.

11

UDRŽATEĽNÉ
MESTÁ A KOMUNITY

→ CIEL 11: Premeniť mestá a ľudské obydliá na inkluzívne, bezpečné, odolné a udržateľné. Ak chceme zlepšovať prístup obyvateľov mesta ku kultúre, musíme ju integrovať ako súčasť jeho rozvoja s prihliadnutím na celkový ráz mesta. Pri strategickom plánovaní pracujeme s tézou, že kultúra je podstatou komunity, resp. spoločnosti, ktorá mesto vytvára. Je potrebné aktívne zapojiť verejnosť do tvorby kultúrnych politík mesta a posilniť kapacity pre participatívne plánovanie a správu miest. Verejné priestranstvá, námestia, parky či ulice sú kľúčové pre kultúrnu interakciu a participáciu.

12

ZODPOVEDNÁ
SPOTREBA A VÝROBA

→ CIEL 12: Zabezpečiť udržateľnú spotrebu a výrobné schémy. Kultúrna politika miest by mala podporovať vznik občianskych iniciatív, ktoré s ohľadom na klimatické zmeny zmysluplne využívajú verejné priestory a aplikujú nové spôsoby záhradkárstva, prípadne iné socioekologické inovácie.

16

MIER, DEMOKRACIA
A SILNÉ INŠTITÚCIE

→ CIEL 16: Podporovať mierovú inkluzívnu spoločnosť v prospech udržateľného rozvoja. Poskytnúť prístup k spravodlivosti pre všetkých a budovať efektívne, transparentné a inkluzívne inštitúcie na všetkých úrovniach. Súčasťou pluralitnej správy kultúry a jej udržateľného rozvoja je aktívna občianska spoločnosť. Vytvorenie kultúrnych poradných platforiem za účasti občanov ako aj aktérov verejného a súkromného sektora môže byť vhodným nástrojom pre otvorenú diskusiu, určovanie priorít a monitorovanie kultúrnej politiky. S potenciálom kultúry pri prevencii lokálnych konfliktov a tvorbe rozhodujúcich stratégií treba vedome pracovať.

KULTÚRNE DEDIČSTVO

8

DÔSTOJNÁ PRÁCA
A EKONOMICKÝ RAST

→ CIEL 8: Podporovať trvalý, inkluzívny a udržateľný ekonomický rast, plnú a produktívnu zamestnanosť a dôstojnú prácu pre všetkých. Udržiavanie a vhodné využívanie kultúrnych pamiatok a ďalších objektov s kultúrnymi hodnotami vytvorí možnosti rozšíriť pracovný trh. Ponúkne pracovné príležitosti a tak prispeje k ekonomickému rastu a produktívnej zamestnanosti.

9

PRIEMYSEL, INOVÁCIE
A INFRAŠTRUKTÚRA

→ CIEL 9: Vybudovať pevnú infraštruktúru, podporovať inkluzívnu a udržateľnú industrializáciu a posilniť inovácie. Ochrana hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva pred neprimeranými stavebnými zásahmi, zle zvolenými spôsobmi obnovy, alebo nevhodnou industrializáciou. Tradičné spôsoby a postupy obnovy môžu poskytnúť nové významy, ktoré sa môžu adaptovať do zavádzania nových produktov, technológií a architektúry.

11

UDRŽATEĽNÉ MESTÁ
A KOMUNITY

→ CIEL 11: Premeniť mestá a ľudské obydliá na inkluzívne, bezpečné, odolné a udržateľné. Ak má byť mesto udržateľné a inkluzívne, je potrebné efektívne zaobchádzať s hmotným a nehmotným kultúrnym dedičstvom.

13

OCHRANA KLÍMY

→ CIEL 13: Podniknúť bezodkladné opatrenia na boj proti zmenám klímy a ich dôsledkom. Rozpoznanie a využitie vhodných spôsobov, postupov a poznatkov z oblasti ochrany kultúrnych pamiatok na posilnenie odolnosti voči prírodným hrozbám, včítane klimatickej krízy. Tvorba a zavedenie vhodných neinvazívnych adaptačných opatrení proti nepriaznivým prejavom klimatickej krízy.

4

KVALITNÉ
VZDELANIE

KREATÍVNY POTENCIÁL

→ CIEL 4: Zabezpečiť inkluzívne, spravodlivé a kvalitné vzdelávanie a podporovať celoživotné vzdelávacie príležitosti pre všetkých. Vytváranie kreatívneho prostredia, ktoré potom vedie k podpore inovácií a výskumu.

8

DÔSTOJNÁ PRÁCA
A EKONOMICKÝ RAST

→ CIEL 8: Podporovať trvalý, inkluzívny a udržateľný ekonomický rast, produktívnu zamestnanosť a dôstojnú prácu pre všetkých. Kultúra ako zdroj ekonomického rastu a jeho opodstatnenosť. Rozvoj priamych a nepriamych nástrojov na vytváranie pracovných miest a udržateľnosti v kultúre. Dôležitosť kreatívnych odvetví pre spoločnosť – podpora rôznorodosti oblastí, prinášanie lokálneho know-how a podpora lokálnej ekonomiky.

9

PRIEMYSEL, INOVÁCIE
A INFRAŠTRUKTÚRA

→ CIEL 9: Vybudovať pevnú infraštruktúru, podporovať inkluzívnu a udržateľnú industrializáciu a posilniť inovácie. Podpora inovácií, sledovať vývoj vo svete. Podpora vzniku kultúrnej infraštruktúry a jej reálna implementácia, ktorá bude vychádzať aj zo spolupráce verejného a súkromného sektora.

12

ZODPOVEDNÁ
SPOTREBA A VÝROBA

→ CIEL 12: Zabezpečiť udržateľnú spotrebu a výrobné schémy. Podpora cirkulárnej ekonomiky a používania ekologických materiálov. Udržateľnosť cestovného ruchu – nevytváranie zbytočného odpadu (re-use).

9

PRIEMYSEL, INOVÁCIE
A INFRAŠTRUKTÚRA

→ CIEL 9: Vybudovať pevnú infraštruktúru, podporovať inkluzívnu a udržateľnú industrializáciu a posilniť inovácie. Úlohou miest je zaistiť existenciu a prístupnosť rôznorodých kultúrnych služieb. Záujmom mesta by mal byť vznik spoluprác medzi kultúrnymi aktérmi a súkromným sektorom a tiež reflektovanie súvislostí medzi kultúrnymi aktivitami a sociálnymi inováciami.

10

ZNÍŽENIE
NEROVNOSTÍ

→ CIEL 10: Znížiť nerovnosti v rámci a medzi krajinami. Kultúrna politika by mala zohľadňovať schopnosť ľudí tvoriť a rozvíjať vlastné kultúrne prejavy so zreteľom na zraniteľné skupiny a jednotlivcov. Kultúrna politika musí vychádzať z kultúrnej diverzity, ktorá bude vytvárať medzikultúrny dialóg a podporovať aktívnu účasť ľudí na kultúrnom živote. Kultúrne inštitúcie by mali zabezpečiť podporné programy pre znevýhodnené a vylúčené skupiny.

11

UDRŽATEĽNÉ MESTÁ
A KOMUNITY

→ CIEL 11: Premeniť mestá a ľudské obydliá na inkluzívne, bezpečné, odolné a udržateľné. Pri strategickom plánovaní miest treba presadiť kultúrne aspekty. Mesto je kultúrny fenomén charakterizovaný ako typ komunikácie, ktorá je

interaktívna a neustále sa rozvíja. Zároveň je dôležité si uvedomiť, že mesto ako kultúrny fenomén nie je len o infraštruktúre. Mesto tvoria tiež hodnoty, tradície, príbehy, obyvatelia a ich schopnosti a všetky vzájomné prepojenia.

OCHRANA KLÍMY

→ CIEĽ 13: Podniknúť bezodkladné opatrenia na boj proti zmenám klímy a ich dôsledkom. Klimatické zmeny nie sú len vo vzdialených regiónoch. Ich následky pozorujeme aj v našich podmienkach. To si vyžaduje nový spôsob myslenia a nazerania na túto problematiku. Kultúrny sektor môže byť výzvou a šancou k hľadaniu riešení tejto problematiky.

MIER, DEMOKRACIA
A SILNÉ INŠTITÚCIE

→ CIEĽ 16: Podporovať mierovú inkluzívnu spoločnosť v prospech udržateľného rozvoja. Poskytnúť prístup k spravodlivosti pre všetkých a budovať efektívne, transparentné a inkluzívne inštitúcie na všetkých úrovniach. Zaisťovať v nich rešpektujúce, participatívne a reprezentatívne rozhodovanie. Zapájať verejnosť do tvorby politik a rozhodovania. Zvýšiť ich účasť na plánovaní, organizácii, realizácii a vyhodnotení kultúrnych aktivít.

KULTÚRNY A KOMUNITNÝ ŽIVOT

Bratislava poskytuje kvalitné a široko dostupné kultúrne služby. Prehľbuje účasť verejnosti na kultúrnom živote mesta, vytvára podmienky pre umeleckú tvorbu, živý, rozmanitou kultúrou naplnený verejný priestor. Podporuje tvorivé vyjadrenie obyvateľov a angažovanie sa komunit.

STRATEGICKÝ CIEĽ 1
Mesto Bratislava zapája obyvateľov a komunity do kultúrneho života. Vytvára podmienky pre dostupnú a rozmanitú kultúru, angažujúce sa komunity a participujúcich obyvateľov.

BRATISLAVA DOSTUPNÁ

A

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.1.

Mesto Bratislava zabezpečuje dostupné kultúrne služby a inkluzívnu kultúrnu ponuku pre všetkých obyvateľov a užívateľov mesta tak, aby umenie a kultúra boli prístupné a dostupné všetkým rovnakou mierou.

Zlepšenie dostupnosti a prístupnosti kultúrnych služieb

- Mestské programy inklúzie, ktoré zvyšujú účasť na kultúrnom živote mesta a zlepšujú kvalitu života znevýhodnených skupín prostredníctvom kultúry (Rozvoj pilotných projektov, spolupráca organizácií mesta).
- Manuál – štandardy pre dostupnosť a prístupnosť základných kultúrnych služieb (aktívne používanie metód navrhovaných odborníkmi a odborníčkami).
- Mapovanie kultúrnych potrieb a vyhodnocovanie dostupnosti kultúrnych služieb a kultúrnych podujatí mestských kultúrnych organizácií s dôrazom na zraniteľné skupiny obyvateľov.
- Vytvorenie nástrojov na zvýšenie dostupnosti kultúrnych služieb mesta a mestských organizácií (zľavnené vstupné, napr. pre študentov, seniorov, ľudí s ŤZP, prípadne vstup zadarmo pre ľudí s obmedzenými financiami – sociálne vylúčeným, programy ako Kultúrny pas, Kultúrny buddy).
- Posilnenie úlohy knižnice ako miesta starostlivosti, zvyšovania gramotnosti, zručností a informovanosti obyvateľov.
- Dotačný program mesta pre rozvoj miestnych knižníc – potenciál knižníc ako živých miest pre lokálne komunity – mentoringové programy, budovanie kapacít, rozvoj zručností, efektívne prepájanie služieb a spoločné projekty (v spolupráci s Mestskou knižnicou v Bratislave).
- Viacjazyčná komunikácia kultúry (v jazykoch, ktoré v Bratislave prevládajú), spolupráca so skúsenými kultúrnymi odborníkmi, ktorí poznajú potreby cudzincov a ich kultúru.
- Debarierizácia priestorov kultúrnych organizácií mesta a prívetivé verejné priestory v okolí inštitúcií.
- Vytvorenie poradného orgánu pre inklúziu a rozvoj podujatí mesta s dôrazom na dostupnosť pre rôzne cieľové skupiny, ich potreby a preferencie.

B

Dostupná a inkluzívna kultúrna ponuka

- Rozvoj programov pre cudzincov/expatov žijúcich v Bratislave s cieľom zviditeľnenia ich kultúr a posilnenia medzikultúrneho a medzináboženského dialógu.
- Tréningové programy a workshopy zabezpečenia prístupu k účasti na kultúrnom živote pre znevýhodnené skupiny (Rozvoj pilotného projektu v súlade s Komunitným plánom sociálnych služieb).
- Podpora investícií do kultúrnej infraštruktúry mestských častí – dotačný systém zameraný na potenciál kultúrnych domov pre vyváženú kultúrnu ponuku.
- Nastavenie transparentného systému zadávania a realizácie kultúrnych podujatí mesta – spôsob zadávania, pravidiel tvorby a výberu.
- Vytvorenie nového profilového podujatia, ktoré zviditeľní všetky skupiny obyvateľov a komunit.
- Zavedenie kódexu – pravidiel pre inkluzívne verejné podujatia.
- Vytvorenie prehľadného kalendára podujatí – zlepšenie prístupnosti informácií o kultúrnom dianí v meste a mestských častiach.
- Prezentovanie cudzojazyčných kultúr v kultúrnom programe mesta a mestských kultúrnych inštitúcií.
- Realizácia multikultúrnych podujatí s dôrazom na diverzitu – otvoriť sa menšinám a všetkým obyvateľom.
- Podpora decentralizácie kultúrnych podujatí smerom von z centra do okrajových mestských častí – kultúra dostupná v každej mestskej časti (oživovanie menších lokálnych verejných priestorov).
- Kultúra a umenie na sídliskách – vypracovanie konceptu lokalitných programov (v spolupráci so sídliskovými mestskými časťami).
- Projekt prinášajúci umenie a kultúru za klientmi Domovov seniorov v Bratislave, posilnenie medzigeneračnej solidarity a kvalita života senioriek a seniorov prostredníctvom kultúry (v spolupráci so Sekciou sociálnych vecí).
- Rozbehnutie činnosti revitalizovaného priestoru bývalého kina Zora v mestskej časti Ružinov pre kultúrno-komunitné aktivity so zapojením lokálnej komunity a kultúrnych aktérov (pilot BKIS).

C

Zvýšenie záujmu o kultúru u verejnosti (dopyt po kultúre)

- Revitalizácia a poskytnutie priestorov pre kultúrno-komunitné aktivity so zapojením komunit a kultúrnych aktérov (susedské komunity, cudzinci, LGBTI+).
- Podpora kultúrnych organizácií mesta v tvorbe konkrétnych programov, projektov a aktivít, ktoré zapoja verejnosť a budú rozvíjať prácu s publikom v snahe pomôcť mu nájsť rozlišovacie mechanizmy pri vlastnej orientácii v oblasti umenia a kultúry.
- Nastavenie štandardov pre prácu s publikom, získavanie spätnej väzby návštevníkov, zber dát a pod., hľadanie nových spôsobov ako osloviť nové cieľové skupiny a marginalizované skupiny (cudzincov, deti, zdravotne postihnutých a pod.).
- Organizovať súťaže pre širšiu verejnosť a deti (napr. súťaž MKB „Bratislava, moje mesto“ a pod.) s cieľom upevniť vzťahu ku kultúre a prispieť k posilneniu pozície súčasnej kultúry a umenia v spoločnosti, ako aj kultivovaniu mladého publika.

- Tvorba kreatívnych vzdelávacích programov: Zavedenie pilotného kreatívneho vzdelávacieho programu pre žiakov v spolupráci so základnými umeleckými školami, základnými a strednými školami a centrami voľného času, ktoré sa podieľajú na mestskom kultúrnom živote.

BRATISLAVA ROZMANITÁ

A

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.2.

Mesto Bratislava vytvára podmienky pre rozmanité kultúrne aktivity. Obohacuje kultúrny život mesta a významne sa podieľa na rozvoji občianskych organizácií pôsobiacich v kultúre. Podporuje umeleckú tvorbu, podnecuje tvorivosť a prispieva k rešpektujúcemu spolužitiu.

Stabilná podpora rozmanitej kultúry a rozvoj kapacít prostredia

- Nadácia mesta Bratislavy ako stabilný nástroj udržateľnej podpory kultúrnych aktérov, organizácií a podujatí, kultúrnych a umeleckých centier a klubov, s dostatočnými finančnými a personálnymi zdrojmi založená na princípe odborného hodnotenia a vyhodnocovania dopadov podpory.
- Systematická podpora etablovaných a strategických kultúrnych podujatí a rozvoj ďalších nástrojov spolupráce organizátorov s mestom, rozvoj spolupráce s krajom.
- Podpora jednotlivcov – absolventov a profesionálnych umelcov a umelkyn prostredníctvom štipendijných programov, podpora tvorby diel vo všetkých oblastiach umenia a sieťovanie (Klub štipendistov mesta Bratislavy).
- Stabilný systém benefitov pre organizátorov podujatí – ponuka disponibilných nefinančných nástrojov (Open Call BKIS – komplexné nastavenie možností propagácie, technického a priestorového zabezpečenia kultúrnych aktivít), prepojenie finančnej a nefinančnej podpory a spoluprác.
- Reflexia pandémie a udržateľnosti kultúry – vytváranie nástrojov odolnosti (kultúrne inovácie, spolupráca, zdieľané zdroje a kapacity, nástroje viacročnej podpory a udržateľnosti, podpora rozvoja kapacít).
- Cílená propagačná podpora kultúrnych podujatí nezriaďovanej kultúrnej scény cez mestské portály (online aj offline), spoločný združený kultúrny online portál a Kultúrny magazín Bratislavy (BKIS spolupráca).
- Identifikácia kultúrnych zdrojov a nastavenie metodiky zberu dát v oblasti pôsobenia nezriaďovaných organizácií na bratislavskej kultúrnej scéne, vrátane mapovania ekosystému kultúrnych aktérov a miest.
- Bratislavské kultúrne fórum (BaKF) – stabilná platforma pre kontinuálny dialóg a spoluprácu medzi organizáciami zriaďovanej a nezriaďovanej kultúry, pre zisťovanie ich problémov a potrieb, prepájanie a spoluprácu pri nastavovaní a vyhodnocovaní kultúrnych politík a spoločnej vízii a na otváranie zásadných aktuálnych tém v oblasti kultúry, organizované ako otvorené fórum/konferencia 2x do roka.
- Vyhodnocovanie dopadov podporovaných projektov v kontexte strategického rozvoja mesta, aj pre širšiu verejnosť + mentoring a výmena skúsenosti medzi organizátormi.
- Podpora spolupráce zriaďovaných mestských organizácií a kultúrnych aktérov – spolupráce na nových projektoch, poskytovanie priestorov, zdieľanie know-how, komunikačná podpora a pod.
- Rezidenčné programy mestských kultúrnych organizácií (rezidenčné priestory pre domácich a zahraničných umelcov, skúšobne).
- Podpora mladých talentov (spolupráca so ZUŠ).

B

Stimulovanie živej profesionálnej i neprofesionálnej kultúry vo verejnom priestore

- Zviditeľnenie aktivít kultúrnych aktérov Bratislavy, priznanie ich dôležitosti v spoločnosti v rámci udeľovaných cien primátora.
- Zrealizovať vecný audit financovania kultúry v zmysle podpory rôznorodých žánrov, definovať priority v podpore pre nezriaďenú kultúru.
- Zjednodušenie administratívno-byrokratického procesu vydávania povolení k organizovaniu kultúrnych a komunitných podujatí, zefektívnenie postupu s prehľadnými pravidlami – jednotný systém, do ktorého sa postupne zapoja aj mestské časti.
- Prehľadný a užívateľsky priateľský online systém s jasnou štruktúrou na uľahčenie organizovania kultúrnych a komunitných podujatí (aplikácia k vybavenosti a parametrom priestranstiev).
- Zriadenie jednotného kontaktného bodu na schvaľovanie povolení pre organizovanie kultúrnych podujatí, ktorý by zabezpečoval aj komunikáciu s jednotlivými mestskými časťami.
- Vznik a osadenie kvalitných verejných plôch / nosičov na prezentáciu kultúry mesta určených výlučne na propagáciu kultúrnych podujatí.
- Revitalizácia infraštruktúry verejných priestranstiev pre komorné kultúrne podujatia a systém ich sprístupňovania.
- Podpora kultúry (aj neprofesionálnej) v uliciach mesta (pouličná hudba, open-air divadlá, street art, site-specific dočasné inštalácie a pod.).
- Program podpory street art a graffiti zón (určenie plôch v meste).
- Vytváranie programov zameraných na tvorivosť obyvateľov, podporiť aktívne zapojenie, ktoré z pasívneho príjemateľa spraví aktívneho particípanta – napr. vo forme kurzov, workshopov, a pod.
- Nočný život a clubbing – spolupráca s poradcom pre bezpečnosť.
- Pekné miesta BKIS – prehľad exteriérovej infraštruktúry vo všetkých mestských častiach vhodnej pre kultúrne a komunitné podujatia a systém ich sprístupňovania; revitalizácia infraštruktúry verejných priestranstiev vo vlastníctve mesta pre komorné kultúrne podujatia.
- „Mestská časť kultúry“ – program mesta, ktorý pomôže zadefinovať kultúrno-komunitný profil každej mestskej časti / grantový a vzdelávací program + ocenenie.
- Jednotná politika poskytovania mestských priestorov pre kultúrne účely na základe transparentných podmienok a potrieb.
- Zohľadňovanie kritérií kultúrneho prínosu pri výbere nájomcov nebytových priestorov mesta, účasť zástupcov kultúry v komisiách.
- Krátkodobé a strednodobé poskytovania priestorov pre aktérov v kultúre – otvorenosť (site-specific podujatia, krátkodobé a strednodobé nájmy, skúšobne, rezidencie pre spisovateľov v knižnici, nákup kníh a pod.).
- Pasportizácia majetku mesta a vytvorenie mapy dostupných priestorov pre kultúrne účely, poskytovanie konzultácií pri hľadaní priestorov kultúrnym aktérom.
- Mapa existujúcej kultúrnej infraštruktúry (NKP, pamätihodnosti, diela, fontány, kultúrne priestory) a pasportizácia dostupných priestorov pre kultúru.

C

Využitie brownfieldov a dostupnej infraštruktúry pre kultúrne účely

D

Rešpekt k rozmanitosti kultúrnych prejavov

- Zdôrazňovanie podpory rozmanitých kultúrnych prejavov v podporných programoch mesta a mestských organizácií – princípu nediskriminácie, tolerance, prevencie a boja proti intolerancii a rasizmu (grantové systémy a pod.).
- Realizácia kultúrnych programov na podporu rovnoprávnosti a interkultúrneho dialógu, ktorých zámerom je dosiahnuť dôstojný život pre všetky skupiny obyvateľstva mesta, vzájomné rešpektovanie kultúrnej rozmanitosti a posilnenie sociálnej súdržnosti.
- Podpora aktivít, ktoré usmernia pozornosť na solidaritu a inkluzívne hodnoty cez umenie.
- Zahrnutie projektov kultúrnej diverzity a menších do aktivít kultúrnych organizácií mesta so zreteľom na zraniteľné skupiny a jednotlivcov.
- Podpora občianskej angažovanosti, hnutí a iniciatív, ako aj podpora občianskych aktivít, kampaní a verejných diskusií, ktoré obohatia kvalitu spoločenskej diskusie v oblasti kultúrnych práv.

BRATISLAVA SUSEDSKÁ

A

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.3.

Mesto Bratislava umožňuje kvalitný komunitný život v mestských štvrtiach na celom svojom území. Obyvatelia nachádzajú podporu a príležitosti pre občianske vyjadrenie a upevňujú vzťah k spoločnému priestoru.

Vytváranie podmienok pre občiansku angažovanosť a komunitné zapájanie

- Mapovanie a identifikácia existujúcich lokálnych komunit na území mesta, zber dát, tvorba a aktualizácia databázy na základe stanovenej metódy (kontakty, sieťovanie, zviditeľňovanie).
- Inštitucionálny mestský orgán s efektívnou koordináciou agendy rozvoja komunit a aktívna spolupráca naprieč útvarmi mesta (prierezové politiky mesta).
- Odstránenie administratívno-technických a byrokratických prekážok – vznik nového manuálu a systému povoľovania podujatí (schvaľovanie žiadostí na využívanie verejných priestranstiev).
- Participácia komunit – pravidelné otvorené fórum na zisťovanie problémov a potrieb, na prepájanie a spoluprácu pri nastavovaní a vyhodnocovaní kultúrnych politík zameraných na komunity.
- Vytvorenie komunikačných nástrojov, zrozumiteľnou formou informovať o aktívnych komunitách v meste a dobrých príkladoch z praxe.

B

Systematická podpora aktívnych komunit a susedstiev

- Pravidelná finančná a nefinančná podpora komunitného života cez Nadáciu mesta Bratislavy – rozvoj nástroja, nové indikátory.
- Systematická nefinančná podpora komunitného života cez BKIS a spolupráce – dostupná materiálna pomoc, servis a zázemie pre občianske iniciatívy.
- Štipendium a Akadémia komunitných lídrov – rozvoj líderských zručností a tréningy pre zástupcov komunit s cieľom odovzdávania skúseností.
- Informačný bod – na jednom mieste zosumarizovať všetky možnosti podpory smerom ku komunitným iniciatívam.

C

Oživenie komunitného života vo verejnom priestore mestských štvrtí

- Zabezpečiť podmienky pre konanie menších kultúrnych a komunitných podujatí na verejných priestranstvách v mestských častiach (BKIS open call).
- Vytvorenie pilotných projektov spolupráce s mestskými časťami pre podporu aktívnych obyvateľov – huby, inkubátor pre začínajúce komunity a pod.
- Koordinátor spolupráce s mestskými časťami pri podpore a realizácii komunitných aktivít (BKIS).
- Rozvoj funkčných verejných priestorov pre kultúrno-komunitné účely a lokálnej kultúrnej infraštruktúry prostredníctvom grantov komunitným aktérom (v spolupráci s Metropolitným inštitútom v Bratislave).
- Komunitné záhrady – príprava pozemkov vo vlastníctve a správe magistrátu, ktoré sú predschválené na vytvorenie komunitnej záhrady (spolupráca útvarov mesta).

KULTÚRNE DEDIČSTVO

Bratislava profesionálne a efektívne pristupuje k ochrane a sprístupňovaniu kultúrneho dedičstva. Vedome pracuje so svojou identitou a pamäťou aj s ohľadom na špecifiká prameniace z dynamických premien mesta.

STRATEGICKÝ CIEĽ 2

Mesto Bratislava investuje do udržateľnosti kultúrnych hodnôt, ktoré sú súčasťou lokálnej identity a európskej výnimočnosti mesta. Rozvinutou kultúrnou infraštruktúrou a s pamiatkovým fondom zabezpečuje plnohodnotnú ochranu a sprístupňovanie kultúrneho dedičstva a zbierok vo vlastníctve mesta.

BRATISLAVA OCHRAŇUJÚCA

A

Ochrana pamiatkového fondu vo vlastníctve mesta

- Vypracovanie zoznamu objektov vo vlastníctve mesta, ktoré sú kultúrnymi pamiatkami s vyhodnotením ich stavu a potreby čiastkovej, alebo úplnej renovácie (audit a strategický plán zachovania a ochrany pamiatok).
- Vytvorenie metodiky posúdenia prioritizácie obnovy objektov v majetku mesta – stanovenie kritérií na pamiatkovú obnovu s ohľadom na ich ďalšie využitie a rozvoj územia (pripravenosť, urgencia, obsahová náplň, environmentálna udržateľnosť, funkčný potenciál).
- Každoročne zo zoznamu identifikovať objekty na renováciu ako podklad k návrhu rozpočtu (spracovanie odhadu predpokladaných nákladov obnovy a následná prioritizácia).

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.1
Mesto Bratislava systematicky ochraňuje pamiatkový fond vo vlastníctve mesta a rozvíja infraštruktúru kultúrneho dedičstva v súlade s princípmi udržateľnosti.

- V rozpočte mesta každoročne vyčleniť potrebné finančné prostriedky na renováciu, reštaurovanie a údržbu nehnuteľných kultúrnych pamiatok.
- Vybudovanie administratívnej budovy a návštevníckeho centra hradu Devín, ktorých súčasťou budú aj priestory na vedecký výskum a doplnkové služby pre návštevníkov (obchod, kaviareň a podobne) – projektová dokumentácia a prvá etapa.
- Budovanie návštevníckeho centra rímskeho kastela Gerulata v Ru-sovciach (MMB, lokalita zapísaná do zoznamu svetového dedičstva UNESCO).
- Postupná renovácia priestorov kultúrnych príspevkových organizácií (zlepšenie dostupnosti a prístupnosti) v súlade s magistrátnym projektovým portfóliom – Múzeum mesta Bratislavy: Stará radnica, Apponyiho palác, Michalská veža, Pamätný dom J. N. Hummela, Múzeum Janka Jesenského, Mestská knižnica – Klariská/Kapucínska, Letná čítareň U červeného raka, Galéria mesta Bratislavy: Pálffyho palác, Mirbachov palác, BKIS: Kostol klarisiek na Farskej ulici, vrátane projektov debarierizácie.
- Generálna obnova Domu U dobrého pastiera (MMB).
- Postupná renovácia budovy Divadla P. O. Hviezdoslava (NKP).
- Obnova a revitalizácia archeologickej lokality Kaplnka sv. Jakuba ako súčasť projektu Živé námestie, ktorý ma zabezpečiť jej prístupnosť.
- Komplexná pamiatková obnova západného úseku hradieb na Staromestskej ulici.
- Obnova archeologickej lokality Vodná veža v rámci novovybudovanej časti Vydrice – spolupráca.
- Obnova objektu Panská 35 vrátane renovácie historickej lekárne Salvator s pôvodným mobiliárom.
- Analýza a plán reštaurovania bratislavských historických cintorínov a náhrobkov.
- Posilnenie medzinárodnej spolupráce na projektoch v oblasti kultúrneho dedičstva a posilnenie možnosti spoločného čerpania externých zdrojov (ESF/EŠIF, EHP, Európa pre občanov, Kreatívna Európa, INTERREG a pod.), zoznam prioritných objektov (NKP), v napojení na možnosti čerpania externých zdrojov, pokračovanie aktivít projektu ARCH.

BRATISLAVA PAMÄTAJÚCA

A

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.2
Mesto Bratislava chráni svoju identitu, plnohodnotne sprístupňuje kultúrne dedičstvo, kultúrne a historické hodnoty a pamätihodnosti mesta na princípoch kvality, odbornosti, komplexnosti a vyváženosti.

Efektívna ochrana zbierkového a archívneho fondu mesta

- Dobudovanie a prevádzka depozitárov pre uloženie zbierkových predmetov Galérie mesta Bratislavy a Múzea mesta Bratislavy ako jeden z predpokladov zlepšenia fyzického stavu zbierok.
- Vybudovanie nového sídla Archívu mesta Bratislavy, vytvorenie priestoru na scelenie archívnych fondov a zbierok a vznik priestorovej rezervy na archivovanie dokumentov na najbližších 100 rokov.
- Rozvoj činností Archívu mesta Bratislavy – akvizičná činnosť, spracovávanie a sprístupňovanie archívnych fondov, archívna, vedecká a publikačná/edičná činnosť.

B

Zlepšenie služieb v oblasti sprístupňovania kultúrneho dedičstva

- Nárast personálnych odborných kapacít, ktoré sa budú venovať spracovaniu, sprístupňovaniu, odbornému využívaniu a digitalizácii kultúrneho dedičstva, prípadne dočasne navýšiť personálnych kapacít pri časovo obmedzených projektoch z dotačných schém.
- Iniciovať legislatívne zmeny ohľadom využívania dotačných schém aj na ochranu archívneho dedičstva (napr. reštaurovanie archívnych dokumentov a pod.).
- Digitalizácia fondov pamäťových inštitúcií, výmena skúseností a tvorba online platforiem na sprístupnenie digitalizovaných fondov.
- Projekty zamerané na digitalizáciu práce kultúrnych organizácií mesta dovnútra aj navonok smerom k verejnosti, zapájanie technológií a automatizácia.
- Efektívna a profesionálna činnosť Názvoslovnej komisie mesta v súlade so zásadami (kompetencie, legislatíva a pod.), tvorba a aktualizácia databázy.
- Platforma pre kultúrne dedičstvo – sieťovať existujúce odborné platformy, inštitúcie a profesijné organizácie v hlavnom meste – spolupráca a prepájanie aktivít hlavného mesta s kultúrnymi inštitúciami a mimovládnyimi organizáciami pri prezentovaní kultúrneho dedičstva mesta a rozvíjaní excelentnosti v oblastiach napojených na identifikované pamäťové zdroje kultúrnej identity Bratislavy.
- Evidencia Celomestského zoznamu pamätihodností, jeho pravidelné aktualizovanie, ktoré má presné kritéria zaraďovania nových objektov.
- Akvizičná činnosť GMB a MMB, koncepčná zbierkotvorná činnosť.

- Rozvíjanie výstavnej činnosti málo reflektovaných tém kolektívnej pamäte – hľadanie nových spôsobov výkladu a sprostredkovania minulosti, byť otvorení rôznym pohľadom na interpretáciu zbierok.
- Pri renovácii významných pamiatok mesta sprostredkovať obyvateľom ich ochranu cez interaktívne prvky – proces premeny danej pamiatky/stavby/objektu (osвета o kultúrnom dedičstve).
- Inovatívny prístup k prezentačnej činnosti – zbierky spravovať a sprístupňovať, priebežne vyhľadávať inovatívne formy prezentácie.
- Vytvoriť zrozumiteľný systém marketingu v prospech atraktívnej, interaktívne zážitkovej prezentácie kultúrneho dedičstva Bratislavy.

C

Vzdelávacie aktivity zamerané na kultúrne dedičstvo a na posilňovanie vzťahov verejnosti ku kultúrnemu dedičstvu

- Spracovanie programu vzdelávania verejnosti zameraného na kultúrne dedičstvo a ochranu kultúrnych a historických hodnôt v mestských organizáciách – MMB, GMB,MKB, MUOP, BKIS, AMB a realizovať ho prostredníctvom ročných plánov činnosti organizácií.
- Prostredníctvom vzdelávacích a prezentačných aktivít upozorňovať na zanikajúce pamiatky a pamätihodnosti ako súčasť histórie a identity mesta, prispieť k zmene vnímania histórie mesta (predovšetkým práca s deťmi a mládežou).
- Vytvárať vzťah ku kultúrnym hodnotám a ich začleňovanie do aktivít a prezentácie kultúrneho dedičstva mesta (tlmočníci poznania).
- Organizovať súťaže pre širšiu verejnosť, rozvíjať dobrovoľníctvo „Spoznej svoje mesto“, priamo zapájať obyvateľov mesta a zvyšovať ich záujem o kultúrne dedičstvo a miestnu históriu (kultúrne vzdelávanie).

D

Aktivity zamerané na tradície a identitu mesta

- Prinášať do verejného priestoru inovatívne prezentačné prvky o histórii Bratislavy, ktoré priblížia návštevníkom proces premeny mesta (informačný systém o pamiatkach a pamätihodnostiach, digitálne aplikácie ako minulosť vs. súčasnosť).
- Zaznamenať a zverejňovať príbehy pamätníkov metódou oral history, hovoriť o pamäti mesta cez príbehy známych, ale aj neznámych ľudí/ miest/ štvrtí – dokumentovanie príbehov („storytelling“) a overené poznatky implementovať do nových programov na podporu mestskej identity.
- Vznik nového mestského festivalu, ktorý nadviaže na tradície a zvýrazní multikultúrnu identitu mesta.
- Nový grantový program zameraný na zachovanie tradícií a prezentáciu kultúrneho dedičstva mesta (podpora programov na rozvoj mestskej identity s každoročným cieleným plánovaním).
- Rozvoj tradičných mestských podujatí (Bratislavské mestské dni, Kultúrne leto).
- Nové formáty späté s historickými udalosťami mesta (Oslava slobody, tradícia pouličných divadiel v Bratislave, zdôraznenie historických milníkov, oživenie tradícií, povestí a legend).
- Udržiavanie miestnych tradícií – tradičných remesiel, výrobkov, kulinárskych špecialít (viechy, prešporská kuchyňa), nadviazanie na tradície mestských trhov a jarmokov (o.i. Medzinárodný Dunajský veľtrh).
- Rozvíjanie kurzu sprievodcov cestovného ruchu BKIS, prechádzok a podcastu Rande s mestom (spolupráca s ďalšími mestskými inštitúciami).

BRATISLAVA MONUMENTÁLNA

A

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.3. Mesto Bratislava koncepcne narába s monumentmi mesta a dielami vo verejnom priestore. Zabezpečuje ich efektívnu správu a prístupnosť. Rešpektuje atribúty kvalitného verejného priestoru.

Koncepcné narábanie s monumentami mesta

- Kompletizácia a pravidelná aktualizácia zoznamu pomníkov, pamätníkov a umeleckých diel vo verejnom priestore (pasportizácia), posúdenie z hľadiska možnosti riešenia ich vlastníckych vzťahov a zabezpečenia ich postupného budúceho spravovania.
- Identifikovať majetkové a správcovské vzťahy k pomníkom, pamätníkom a umeleckým dielam umiestneným vo verejnom priestore a doriešiť vlastníctvo, spravovanie a starostlivosť o túto časť kultúrneho dedičstva.
- Sústrediť spravovanie pomníkov, pamätníkov, umeleckých diel, fontán, hodnotných cintorínskych artefaktov a vojnových hrobov do jednej organizácie v záujme zjednotenia a skvalitnenia odborného prístupu k ich údržbe a renovácii.
- V záujme ochrany umeleckých diel spracovať evidenciu diel umiestnených vo vnútri objektov, vo vstupných halách, na schodiskách, v átriách škôl, ministerstiev, zdravotných objektov, či iných verejných budov.
- Skompletizovať evidenciu vojnových hrobov z hľadiska ich správy, odbornej starostlivosti a doplnenia do centrálnej evidencie vojnových hrobov (Marianum).

- Aktívna politika iniciovania a realizácie pamätníkov a diel vo verejnom priestore (VP) – spracovať program dočasného a trvalého umiestňovania nových výtvarných diel vo verejnom priestore (Program pamätníkov a výtvarných diel vo verejnom priestore).
- Spustiť online databázu diel vo verejnom priestore Bratislavy – projekt digitálnej platformy venovanej umeniu vo VP (GMB v spolupráci s MÚOP a SNG) / Vybudovať kvalitnú obrazovú dokumentáciu doplnenú o archívne materiály.
- Vypracovanie Manuálu pre umiestňovanie diel vo verejnom priestore (princípov a pravidiel pre umiestňovanie, premiestňovanie a demontáž pomníkov, pamätníkov a umeleckých diel).
- Posilniť povedomie o význame vzniku diel popri novo realizovaných revitalizáciách a vznikajúcich verejných priestoroch, zapojenie investorov, posilnenie spolupráce architektov s výtvarníkmi.
- Komisia pre diela vo verejnom priestore – efektívna práca komisie v rámci konzultačného a hodnotiaceho režimu, tvorba databáz a elektronického podávania podnetov.
- Rozvíjať nový funkčný mechanizmus pre proces schvaľovania osadenia a inštalácií nových pomníkov, pamätníkov a výtvarných diel vo verejnom priestore so zapojením všetkých mestských častí.
- Posilnenie personálnych kapacít mestských organizácií a útvarov v oblasti vzdelávania a osvetu pri problematike diel vo verejnom priestore.
- Zmena štatútu Hlavného mesta SR Bratislavy – explicitné pomenovanie kompetencií mesta v problematike diel vo verejnom priestore.
- Presadiť % z investičného rozpočtu mesta na realizáciu diel vo verejnom priestore, posilnenie role HMBA vo vzťahu k mestským častiam, prispieť k presadeniu zmeny v zákonoch na podporu umenia vo verejnom priestore.
- Spropagovať v spolupráci s mestskými časťami existujúce umelecké diela vo verejnom priestore (vrátane označenia diel), zapojiť školy, kultúrne inštitúcie, jednotlivcov, ktorí by spolupracovali na rozkrývaní jednotlivých diel, ich autorov, tém a kontextu vzniku diela.

KREATÍVNY POTENCIÁL

Bratislava pozná svoj kreatívny potenciál a investuje do jeho rozvoja. Ponúka kultúrnu tvár sebavedomého mesta, ktoré je rozpoznateľné v medzinárodnom kontexte. Podporuje inovácie a kreativitu.

STRATEGICKÝ CIEĽ 3

Mesto Bratislava pozná svoj kreatívny potenciál, investuje do posilnenia konkurencieschopnosti a budovania sebavedomého kultúrneho profilu mesta. Nadväzuje spoluprácu a komunikáciu v medzinárodnom kontexte, rozvíja cezhraničnú spoluprácu.

BRATISLAVA KREATÍVNA

A

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3.1.
Mesto Bratislava využíva potenciál tvorivých ľudí a kreatívnych odvetví. Podporuje kultúrne inovácie pre vyššiu konkurencieschopnosť mesta.

Stimulácia kultúrnych inovácií a kreatívnych odvetví (konkurencieschopnosť)

- Vytvorenie organizačného a inštitucionálneho zázemia pre kreatívny priemysel v exekutive mesta Bratislava a definovanie jeho vzťahov, kompetencií a horizontálnych prepojení (office Kreatívna Bratislava).
- Štúdia inovačného potenciálu mesta pre rozvoj kultúrneho a kreatívneho priemyslu (KKP) s cieľom posilniť medzisektorovú spoluprácu a konkurencieschopnosť s dôrazom na rozvoj mestského prostredia.
- Vytvorenie Bratislavského klastra kreatívneho priemyslu v rámci areálu Bazová (pilotný projekt pre KKP v spolupráci s MIB).
- Zapojenie mesta do medzinárodných projektov v oblasti KKP, sieťovanie s európskymi mestami v rámci platforiem KKP.
- Vytvorenie centra vzdelávania obyvateľov v témach mestského rozvoja (po vzore pražského CAMP) – MIB.

BRATISLAVA ROZPOZNATEĽNÁ

A

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3.2.
Mesto Bratislava má sebavedomý kultúrny profil a aktívne zapája kultúrne zdroje mesta na posilňovanie rozpoznateľnosti v medzinárodnom kontexte.

Rozvíjanie kultúrneho potenciálu a identity (v napojení na cestovný ruch)

- Vytvorenie a kontinuálne budovanie kultúrnej značky mesta a marketingových nástrojov kultúry so zapojením kultúrnych organizácií, vybudovanie partnerstva v rámci projektov budujúcich značku mesta Bratislava (spolupráca s BTB).
- Stabilná podpora strategických podujatí a festivalov spojených s mestom (grantový mechanizmus), využívanie ekonomického potenciálu festivalov a medzinárodných produkcií na ich efektívne prepojenie s cestovným ruchom, vybudovanie stabilných partnerstiev s organizátormi nosných podujatí pri nefinančnej podpore.
- Posilňovanie programov Nadácie mesta Bratislavy zameraných na podporu projektov, ktoré sa zaoberajú identitou mesta a globálnymi výzvami a prispievajú k propagácii mesta.
- Zapojenie organizácií do rozvíjania nových trendov v udržateľnom kultúrnom turizme Bratislavy, posilňovanie atraktívnosti kultúry a kultúrneho dedičstva pre návštevníkov (dominanty), s ekonomickým prínosom pre región.
- Podpora udržateľného turizmu (spolupráca s BTB, MIB, BKIS), koncepčne a kompetenčne prepojiť oblasť kultúry s cestovným ruchom, vytváranie zážitkových línií (kultúra, ktorá zvyšuje znalosti o destinácii).
- Strategický rozvoj národnej kultúrnej pamiatky rímskeho kastelu Gerulata v nadväznosti na zápis do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO.
- Zapojenie Bratislavy do sietí s cieľom využitia marketingového potenciálu jej kultúry v zahraničí.

B

Posilnenie (medzi) národnej spolupráce a zapájanie do sietí

- Stratégia pre podporu prezentácie kultúry a kultúrneho dedičstva Bratislavy v zahraničí (v nadväznosti na spoluprácu s MZVaEZ SR).
- Podpora exportu a mobility umelcov a kultúrnych formátov – rozvoj platformy prezentácie v zahraničí.
- Spolupráca s kultúrnymi inštitútmi (slovenskými a zahraničnými) na propagácii kultúry mesta, koncepčne podložené zapojenie Bratislavy a aktívnejšie zapojenie kultúrnych organizácií mesta.
- Medzinárodná spolupráca Bratislavy s inými mestami a jej zapojenie do sietí, ktorých cieľom je výmena skúseností, poznatkov a zdrojov pre rozvoj kultúry a kreatívnych odvetví, a tiež do sietí zameranej na kultúru a kultúrne dedičstvo v programe URBACT IV.
- Posilnenie medzinárodnej spolupráce na projektoch, zvýšenie možnosti spoločného čerpania externých zdrojov, komunikácia so zahraničím a projektové partnerstvá pri rozvoji kultúrneho diania (Kreatívna Európa, CERV, DIGITAL, Horizon Europe).
- Posilnenie funkcie Bratislavy ako hlavného mesta Slovenska v oblasti kultúry – prepojenie so Stratégiou kultúry a kreatívneho priemyslu Slovenskej republiky 2030.
- Platforma pre spoluprácu a prepájanie aktivít hlavného mesta s jej kultúrnymi inštitúciami pri prezentovaní kultúrneho profilu mesta a rozvíjaní excelentnosti v určených oblastiach, ktoré sú napojené na identifikované zdroje kultúrnej identity Bratislavy.

BRATISLAVA CEZHraniČNÁ

A

Cezhraničná kultúrna spolupráca

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3.3.
Mesto Bratislava ako hlavné mesto Slovenska je vnímané ako dobrý sused a spoľahlivý partner. Je iniciátorom udržateľnej cezhraničnej kultúrnej spolupráce v metropolitnom regióne troch krajín. Partnerstvo spoločne prehľbuje, s prihliadnutím na spoločnú minulosť a súčasné spoločenské výzvy.

- Vznik cezhraničnej inštitúcie baum alebo inej organizačnej štruktúry v rámci magistrátu na cezhraničnú spoluprácu a rozvoj.
- Priestor na vzájomné sieťovanie kultúrnych aktérov (zriadených i nezriadených) prostredníctvom pravidelnej bi- & trilinguálnej platformy.
- Zabezpečenie výmeny a komunikácie kultúrnych udalostí v trojmedzí (so zapojením mestských častí a mestských organizácií).
- Jednotný formát kultúrnej aktivity v trojhraňoch (väčšie podujatia, napr. filmový festival podporujúci národné produkcie, „Filmy na brehu Dunaja“, hudobné festivaly a i. lokálna kultúrna scéna regiónu SK-AT-HU, cieľiť na súčasnosť aj minulosť, život v pohraničí a pamäťové aktivity).
- Podpora výskumu suburbanizačných procesov a vznik sociálnej štúdie v trojmedzí ako analytický základ pre kultúrnu spoluprácu, a tiež integračné, územno-plánovacie, sociálne, komunitné iniciatívy (spolupráca s akademickým sektorom).
- Rozvoj potenciálu cezhraničných mestských častí v rámci Programu Mestská časť kultúry (nová grantová schéma).
- Rozvoj úspešného formátu dvojazyčných vychádzok Border Walks prostredníctvom hlavných turistických inštitúcií mesta.
- Vytvorenie samostatnej cezhraničnej kultúrnej stratégie.

- Spoločné snahy a prehĺbenie spolupráce s KOCR a BTB, iniciácia spoločnej regionálnej značky, prepojených turistických ponúk a ticketingu (napr. spoločný ticketing kultúrnych inštitúcií, r48 hod SK-AT-HU-ticket platný pre všetky druhy regionálnych dopravných spojení).
- Participácia na rozvoji kultúrnych ciest v cezhraničí, využitie dostupných cyklotrás, dbanie na lokálnosť a inovačné technológie v turizme.
- Efektívne využitie externých zdrojov financovania na spoločné projekty so susednými krajinami v rámci programu INTERREG.

KAPACITY A KVALITA INŠTITÚCIÍ

Kultúra je v centre záujmu verejných politik Bratislavy. Má stúpajúci status u verejnosti. Formuje stabilné zázemie, čo sa prejavuje v znižovaní deficitu financovania a zvyšovaní kapacít správy kultúry. Vďaka tomu, kultúra plnohodnotne prispieva k spoločnému úsiliu udržateľného rozvoja mesta.

STRATEGICKÝ CIEĽ 4
Mesto priznáva kultúre dôležitý význam v spoločnosti. Presadzuje systémové zmeny v podmienkach pre kultúru. Vytvára stabilné prostredie pre správu kultúry znižovaním deficitov financovania a zvyšovaním kapacít pre plánovanie a implementáciu nových mechanizmov.

BRATISLAVA UDRŽATEĽNÁ

A

ŠPECIFICKÝ CIEĽ4.1. Mesto Bratislava má vytvorené stabilné podmienky pre správu kultúry, ako je udržateľnosť kultúrnych organizácií mesta a koncepčný rozvoj založený na zapájaní verejnosti a zainteresovaných aktérov.

Efektívne financovanie kultúry

- Programový rozpočet za kultúru: zabezpečiť udržateľnosť verejnoprospešných aktivít v oblasti kultúry – zvýšenie financovania kultúry z rozpočtu mesta.
- Znižovanie asymetrií vo financovaní zriadovanej a nezriadovanej kultúry v meste (nárast podpory nezriadovanej kultúry).
- Pravidelne analyzovať vývoj financovania kultúry HMBA + porovnávanie s inými mestami SR a EÚ.
- Politická dohoda na význame investovania do kultúry – presadiť adekvátnu finančnú podporu kultúrnych politik mesta.
- Systematická advokácia kultúry, zdôrazňovanie významu opretého o dáta.

B

Posilnenie kapacít správy kultúry

- Zvyšovanie kompetencií zamestnancov v samospráve v oblasti kultúry (účasť na odborných podujatiach, medzinárodných projektoch, vzdelávacích a rozvojových aktivitách).
- Nárast personálnych kapacít v správe kultúry hlavného mesta a v mestských kultúrnych organizáciách v súlade s analýzou potrieb, ktoré súvisia s úlohami a opatreniami, odborný a manažérsky rozvoj.
- Vytváranie spoločných nástrojov, projektov a programov s inými oblasťami správy mesta (sociálne politiky, vzdelávanie a mládež, životné prostredie, cestovný ruch a pod.), mestská platforma pre spolupovbu politik (co-creation).

C

Systematické kultúrne plánovanie a dáta

- Aktívna implementácia celomestskej koncepcie udržateľného rozvoja kultúry 2030, tvorba akčných plánov, vyhodnocovanie indikátorov udržateľnosti a pravidelná aktualizácia na základe podnetov vychádzajúcich z participácie.
- Integrácia cieľov v kultúre do strategických dokumentov mesta (Bratislava 2030), zabezpečenie realizovateľnosti opatrení.
- Mapovanie kultúrneho ekosystému – zdrojov mesta (aktérov, inštitúcií, infraštruktúry) – systém pravidelného zberu kvalitatívnych a kvantitatívnych dát v kultúre.
- Meranie dopadov kultúry na kvalitu života, analýza prínosu kultúry v udržateľnom rozvoji mesta – konkrétne štúdie a dáta, príklady, ako kultúra a umenie prispievajú k zlepšeniu zdravia, k vzdelaniu, atď.
- Bratislavské kultúrne fórum – platforma pre kultúru hlavného mesta (medzi vedením/ pracovníkmi mesta, politickou reprezentáciou, aktérmi v kultúre a verejnosťou) k napĺňaniu záväzkov kultúrnej politiky.
- Rozvoj nástrojov participácie obyvateľov a aktérov na kultúrnom plánovaní (zapojenie do systému kontroly a opätovného nastavovania), určiť hlavného koordinátora (navigátor koncepcie).
- Spolupráca s inými mestami (SR/ zahraničie) pri implementovaní kultúrnych politik, zapojenie do Agendy 21, výmena dobrej praxe, sieťovanie.
- Pravidelne organizovať odborné konferencie na tému role kultúry v udržateľnom rozvoji miest, workshopy pre verejnosť / odborníkov v kultúre, vzdelávanie kultúrnych príspevkových organizácií v tejto oblasti.

D

Kvalitné a udržateľné kultúrne inštitúcie mesta

- Program rozvoja kultúrnych organizácií mesta – transferový systém na financovanie rozvojových priorít organizácií.
- Zásady gestorovania – nastavenie pravidiel vzťahu medzi zriaďovateľom a mestskými organizáciami v gescii kultúry.
- Transformácia a optimalizácia siete organizácií – audit organizácií, analýzy činnosti a nastavenie efektívnej správy agendy (optimalizácia kompetencií a úloh).
- Projekt zdieľaných mestských služieb – zapojenie kultúrnych organizácií do nastavenia funkčného modelu.

- Nastavenie a vyhodnocovanie manažmentu kvality kultúrnych príspevkových organizácií mesta (metodika, zásady, plány a KPI, programový rozpočet).
- Vytvorenie merateľných indikátorov kvality kultúrnych príspevkových organizácií, ktoré budú prepojené s Koncepciou udržateľného rozvoja kultúry 2030 a mestským strategickým dokumentom Bratislava 2030.
- Nadácia mesta Bratislavy – kontinuálny rozvoj organizácie, posilnenie kapacít a predstavenie novej programovej stratégie 2023 – 2025.
- DPOH – vznik mestského divadla na princípe udržateľného modelu financovania, zabezpečenie prostriedkov pre rozvoj činnosti divadla.
- Optimalizácia činnosti BKIS – reštrukturalizácia, nové koncepčné úlohy, služby a produkty / podpora aktérov.
- Rozvoj mestských hudobných telies v nadväznosti na existujúcu tradíciu (BKIS).

E

Investovanie do kultúrnej infraštruktúry

- Vybudovanie nového multifunkčného priestoru pre kultúrne podujatia – „Mestské kultúrne centrum Bratislava“.
- Vznik novej pobočky Mestskej knižnice v rámci kúpeľného komplexu Grössling a posilňovanie kvality služieb a inovácií v knižnici, automatizácia a zapájanie technológií (RFID).

F

Zmena nazerania na rolu kultúry – budovanie vzťahu ku kultúre

- Systematická komunikácia o pozitívnych prínosoch kultúry v udržateľnom rozvoji mesta, ktorá vychádza z dát prezentovaných zástupcom mesta a širokej verejnosti (budovanie povedomia – verejná kampaň).
- Viditeľnejšia komunikácia role (dopad a význam) kultúry pre mesto cez verejné mestské komunikačné kanály (web, sociálne siete, časopis in.ba, citylighty, a pod.).
- Vedomé napíňanie a kampaň princípov udržateľnosti v kultúrnej politike mesta (vysvetlenie príspevku ku globálnemu úsiliu, stanovenie a vyhodnocovanie indikátorov udržateľnosti vo všetkých cieľoch).
- Spracovať detailnú analýzu prínosu kultúry k cieľom udržateľného rozvoja mesta (súčasná situácia a potenciál kultúry v Bratislave).

G

Prepojenie kultúrnych politík, podieľanie sa na presadení legislatívnych zmien

- Spoločné mechanizmy a postupy kultúrnych politík na úrovni BA samospráv, zdieľanie dát, dobrej praxe a spoločné projekty (BSK, HMBA, MČ).
- Pravidelné spoločné stretnutia zástupcov mesta a mestských častí v oblasti kultúry.
- Nové nastavenie správy kultúry ako verejnej služby – pilotné projekty (právne formy, financovanie, legislatíva, zdieľané služby).
- Podieľanie sa na presadení legislatívnych zmien vplývajúcich na efektívne financovanie a tvorbu nástrojov v oblasti kultúry.

ZOZNAM SKRATIEK

- AMB – Archív mesta Bratislavy
- AT – Rakúsko
- BaKF – Bratislavské kultúrne fórum
- BKIS – Bratislavské kultúrne a informačné stredisko
- BSK – Bratislavský samosprávny kraj
- BTB – Bratislava Tourist Board
- CVČ – centrum voľného času
- ČR – Česká republika
- DPOH – Divadlo Pavla Országha Hviezdoslava
- GIB – Generálny investor Bratislavy
- GIS – geografický informačný systém
- GMB – Galéria mesta Bratislavy
- GP – grantový program
- HMBA – Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava
- HU – Maďarsko
- INTERREG – program cezhraničnej spolupráce Európskeho fondu regionálneho rozvoja
- KKP – kultúrny a kreatívny priemysel
- KPI – key performance indicator = kľúčový ukazovateľ výkonnosti
- MIB – Metropolitný inštitút Bratislavy
- MKB – Mestská knižnica v Bratislave
- MK SR – Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
- MMB – Múzeum mesta Bratislavy
- MÚOP – Mestský ústav ochrany pamiatok
- MZVaEZ SR – Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
- NKP – národná kultúrna pamiatka
- NOC – Národné osvetové centrum
- OSN – Organizácia Spojených národov
- PHSR – Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja
- RISSAM – rozpočtový informačný systém pre samosprávu
- SAV – Slovenská akadémia vied
- SDGs – sustainable development goals = ciele udržateľného rozvoja
- SNG – Slovenská národná galéria
- SNM – Slovenské národné múzeum
- SR – Slovenská republika
- ŤZP – ťažké zdravotné postihnutie
- VP – verejný priestor
- ZUŠ – základná umelecká škola

PUBLIKÁCIE A ČLÁNKY

DROBNÝ, T.: Zřizovatele. Metodika zpracovaná pro Národní informační a poradenské středisko pro kulturu pro projekt NAKI: POSOUZENÍ EFEKTIVNOSTI VYNALOŽENÝCH VEŘEJNÝCH PROSTŘEDKŮ NA ZAJIŠTĚNÍ KVALITY A DOSTUPNOSTI VEŘEJNÝCH KULTURNÍCH SLUŽEB (2013), s.: 23

HORNÁK, Marcel. ROCHOVSKÁ, Alena. 2007. Vybrané aspekty kvality života vo vnútorných perifériách Slovenska. In: Geographia Cassoviensis, 2007, s. 55-60. ISSN 133-6748.

HVOŘECKÝ, Michal. 2021. Island – ostrov knih. Ako maličká krajina pochopila dôležitosť literatúry. In: Denník N. 2021.

KOLEKTÍV autorov. 2008. Konceptia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry Slovenskej republiky. Bratislava: MK SR, 2008.

KADLEČÍKOVÁ, Jana. HOLKA CHUDŽÍKOVÁ, Alena. 2021. Metodika zapájania zraniteľných skupín na lokálnej úrovni. Bratislava: Centrum pre výskum etnicity a kultúry, 2021.

KADLEČÍKOVÁ, Jana. 2018. Cudzinci v Bratislave. Bratislava: Centrum pre výskum etnicity a kultúry, 2018.

KURINCOVÁ, Elena. MANNOVÁ, Elena. 2017. Muzealizácia dejín Bratislavy ako multietnického mesta. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2017.

LANDRY, Charles. 2008. The Creative City: A toolkit for Urban Innovators. 2. vyd. London: Earthscan, 2008, 299 s. ISBN 978-1-84407-599-7.

MANNOVÁ, Elena. 2019. Minulosť ako supermarket? Spôsoby reprezentácie a aktualizácie dejín Slovenska. Bratislava: Historický ústav SAV a Vydavateľstvo VEDA SAV, 2019.

MATEJČÍKOVÁ, Jana. ROJÍKOVÁ, Darina. 2021. Úloha potenciálu mesta pri budovaní značky mesta. In: Ekonomika a spoločnosť. 2021, 22, č. 1.

POLGÁR, Michal. 2013. O vybraných otázkach definície kultúrnej diplomacie. In: Almanach (Actual Issues in World Economics and Politics). 2013, roč. 8, č.2, s. 39-60.

SLUŠNÁ, Zuzana. CHOMOVÁ, Svetlana. 2015. Súčasné témy v kultúrnej teórii a praxi. Bratislava: NOC, 2015.

SLUŠNÁ, Zuzana. 2015. Súčasná kultúrna situácia z pohľadu teórie a praxe. Bratislava, Vydavateľstvo UK, 2015.

ŠTEFKOVIČOVÁ Pavla. Cezhraničná suburbánna migrácia slovenských obyvateľov do rakúskej obce Kittsee. Zborník Študentskej vedeckej konferencie, PRIF UK, 2021.

ŠVEDA Martin, ŠTEFKOVIČOVÁ Pavla, TOLMÁČI Ladislav. Do Rajky alebo do Kittsee? Rozdielne prostredie cezhraničnej suburbanizácie. In.: Suburbanizácia, 2: Sondy do premien zázemia Bratislavy, Geografický ústav SAV, 2020.

KULTÚRNE STRATÉGIE, KONCEPCIE, DEKLARÁCIE A ŠTÚDIE

Analýza socioekonomických účinkov cestového ruchu v Bratislave, MARK BBBDO Bratislava, s.r.o., BTB, 2021

Culture 2030 Indicators, Dostupné: <https://whc.unesco.org/en/culture2030indicators/>

Dohovor UNESCO o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov. 2005. 207

Deklarácia Národnej rady Slovenskej republiky o ochrane kultúrneho dedičstva schválené Národnou radou Slovenskej republiky, uznesením z 28. februára 2001 č. 1292.

Financování kultury ve vybraných evropských městech, Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2017

Konceptia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry Slovenskej republiky, MK SR, 2008.

Konceptia rozvoja kultúry a kreatívnych odvetví Hlavného mesta Bratislava 2018 – 2025 (pracovná verzia), Hlavné mesto SR Bratislava, 2018

Kultúrna politika od Amsterdamu po Žilinu, Nadácia – Centrum súčasného umenia (N – CSU), European Cultural Foundation (ECF), Odbor kultúry Úradu ŽSK, 2007

Ludia Bratislavy. Ako porozumieť mestu a jeho ľuďom?, Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava. 2020. Dostupné z: <https://opendata.bratislava.sk/page/people>.

Marketingová a komunikačná stratégia destinácie Bratislava 2018 – 2022, MARK BBDO, BTB, 2017

Monitor kultúrnych a tvorivých miest, JRC, Európska komisia, 2019

Odporúčacia správa KEA pre Magistrát hlavného mesta Bratislava, 2016

DÁTA

NACE KÓDY, vlastné spracovanie podľa Výberové zisťovanie pracovných síl Štatistického úradu Slovenskej republiky, 2016

Štatistický úrad Slovenskej republiky, Infostat: Štúdia demografického potenciálu hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy do roku 2050

Štatistická ročenka Hlavného mesta SR Bratislavy 2021, Štatistický úrad SR, 2021

Územný generel kultúry, Hlavné mesto Bratislavy, MIB, 2019 (vlastné spracovanie)

Ústredný zoznam pamiatkového fondu, PÚ SR, 2019

Záverečné účty HMBA, RISSAM, Útvar hlavného ekonóma, HMBA, 2022

INTERNETOVÉ ZDROJE

<https://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/umenie-akreativita/kulturny-a-kreativny-priemysel/satelitny-ucet-kultury-a-kreativnehopriemyslu-sr/>

www.numbeo.com

<https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedrypracoviska/kkul/SLUSNA.Z..pdf>

<http://www.gib.bratislava.sk/vismo/zobrazdok.asp?idorg=600179&idktg=1052&p1=1627>

<http://www.gib.bratislava.sk/vismo/zobrazdok.asp?idorg=600179&idktg=1048&p1=1623>

<https://www.minv.sk/?rosparticipacia>

<https://www.nocka.sk/wp-content/uploads/2018/09/Analyza-vyskum-astatistika-spokojnost.pdf>

<https://opendata.bratislava.sk/>

<https://plugandplay.brno.cz/>

<http://www.unesco.sk/kulturnarozmanitost>

DEKÁDA PRE KULTÚRU
KONCEPCIA UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA KULTÚRY BRATISLAVA 2030
(skrátená verzia)

Interný koordinačný tím prípravy koncepcie:

Zostavila: Zuzana Ivašková, Oddelenie kultúry HMBA

Koordinácia: Andrea Kocianová, Oddelenie kultúry HMBA

Dáta a analýzy: Ivana Borčinová, Oddelenie kultúry HMBA

Skrátenu verziu koncepcie zostavili: Zuzana Ivašková, Marián Tesák, Oddelenie kultúry HMBA

← Celá verzia koncepcie

Na príprave obsahu sa podieľali členky a členovia
pracovných skupín:

- zástupcovia a zástupkyne zapojených aktérov
do pracovných skupín:

KULTÚRA: Petra Báliková, Zuzana Bobiková, Martin Brix,
Ľubomír Burgr, Šimon Ferstl, Katarína Figula, Petra
Fornayová, Peter Galdík, Zuzana Hekel, Tomáš Hučko,
Miroslava Kovářová, Slávo Krekovič, Eva Križková,
Katarína Kucbelová, Jozef Lupták, Lea Majerčáková,
František Malík, Zuzana Mrvová, Martin Piaček, Ivana
Rumanová, Matej Sotník, Peter Šulej, Daniel Vadas,
Silvia Zvarová a ďalší

KOMUNITY: Dominika Belanská, Viera Böttcher, Ladislav
Dudor, Nina Spišiak, Zuzana Hallová, Jakub Hrbáň,
Martin Kováč, Patrik Krebs, Martin Krištof, Hana
Kucharovičová, Zuzana Liptáková, Dušan Martinčok,
Martin Macko, Laco Oravec, Róbert Pákan, Michaela
Pobudová, Jürgen Rendl, Jana Slezáková, Pavel Šuška,
Zuzana Weberová a ďalší

- zástupcovia a zástupkyne kultúrnych
organizácií mesta:

Katarína Hulíková (BKIS), Zuzana Palicová (MMB),
Ivo Štassel (MÚOP), Tomáš Štefek (MKB), Katarína
Trnovská (GMB)

- odborníci a odborníčky k špecifickým témam:

DIELA VO VEREJNOM PRIESTORE: Katarína Trnovská,
Zoja Droppová (GMB), Ivo Štassel (MÚOP), Jana
Hamšíková (MÚOP), Magdaléna Kuchtová, Žofia
Halmová, Oddelenie kultúry HMBA, Roman Žitňanský
(MIB), Katarína Máčková (MIB) a ďalší

Grafický dizajn a zalomenie: Eva Šimovičová, Dominika Valentovičová

Ilustrácie: Slavomíra Ondrušová

Fotografie: Fotoarchív hl. mesta SR Bratislavy, Fotoarchívy kultúrnych
organizácií hl. mesta SR Bratislavy

Jazyková korektúra: Peter Koska, Oddelenie kultúry HMBA

Tlač: VALEUR, s.r.o.

Papier: Cyclus offset

Vydalo Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava v roku 2022.

Vydanie prvé.

ISBN: 978-80-974442-1-1

© Hlavné mesto SR Bratislava

BRATISLAVA

Spolupráca:

Nadácia
mesta
Bratislavy

